STEVEN SPIELBERG
DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 18979

FISHFANG IN VENETSYE

Lev Berinsky

YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

0-657-18979-0

D:\YIDDISH\TITLES\9780657189792T.PS

THE STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY PROVIDES
ON-DEMAND REPRINTS OF MODERN YIDDISH LITERATURE

ORDERS MAY BE PLACED BY PHONE AT (413) 256-4900 X155; BY FAX AT
(413) 256-4700; BY E-MAIL AT ORDERS@BIKHER.ORG; OR BY MAIL AT
NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER, 1021 WEST STREET,
AMHERST, MA 01002-3375 U.S.A.

©1999 NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:
Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Lief D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

BOOK DESIGN BY PAUL BACON

PRINTED IN THE U.S.A. ON ACID-FREE PAPER

לעוו בערינסקי

פישפאַנג אין ווענעציע

לעוו בערינסקי

פישפאַנג אין ווענעציע

אַרויסגעגעבן מיט דער מיטהילף
פון סאַנע מאָסמאַן-פאָנד, פּאַריז

לעוו בערינסקי

פישפּאַנג אין ווענעציע

לידער און פּאָעמעס

פאַראיין פון יידישע שרייבערס און זשורנאַליסטן אין ישׂראל
ה. לייוויק-פאַרלאַג
תל־אָביב 1996

לב ברינסקי

דיג בונציה
שירים ופואמות

פתח דבר / אַריַינפיר: **מרדכי צאַנין**
הביא לדפוס / צוגעגרייט צום דרוק: **ישראל רודניצקי**

©
כל הזכויות שמורות
נדפס בישראל 1996

סדר וגרפיקה: **פסח סקודיצקי "דורגרף"**

נדפס בדפוס אופסט ראמים בע"מ

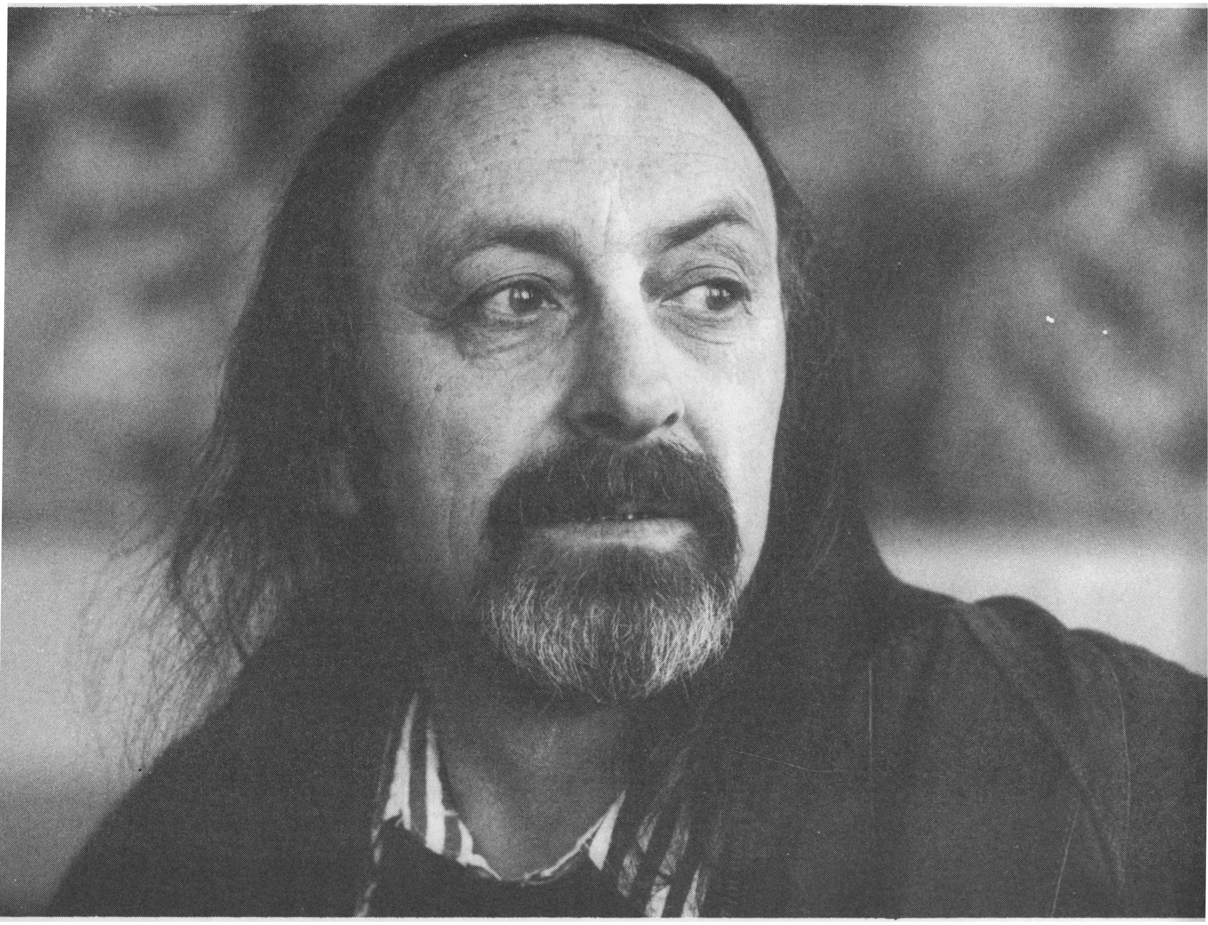

לעוו בערינסקי איז אַן אולטראַמאָדערנער דיכטער מיט ביז גאָר אָריגינעלע מעטאַפאָרן און אַסאָציאַטיווער סימבאָליק. ער איז געקומען אין דער יידישער ליטעראַטור נאָך דעם חורבן, וואָס די אַשמדאַיס, היטלער און סטאַלין, האָבן געבראַכט אויף אונדזער פאָלק און זײַן קולטור. ווי אַ פּאָעט איז בערינסקי נישט אַרויסגעוואַקסן פון דער שעפערישער סביבה פון דער יידישער ליטעראַטור אין מיזרח־אייראָפּע, אָדער אַמעריקע. שטעלט זיך דעריבער אַ פראַגע: דורך וועלכע קאַנאַלן האָט בערינסקי זיך פאַרנאָפּלט מיט דער יידישער ליטעראַטור און מיט דער מאָדערנער יידישער פּאָעזיע, ווי ער וואָלט געווען אַ בן־דור פון אונדזערע גרויסע פּאָעטן?

פון דער פאַרהעלטענישמעסיק יונגער געשיכטע פון דער יידישער פּאָעזיע זײַנט י. באָוושאָווער, אַברהם רייזען ביז משה לייב האַלפּערן, יעקב גלאַטשטיין און רייזל זשיכלינסקי — באַזירנדיק זיך בלויז אויף די דיכטערס ווי אַ מוסטער — באַקומט מען דעם ענטפער אויף דער אויבנדיקער פראַגע.

אין וועלכער מיליע געדײַעט די פּאָעזיע בײַ פעלקער ביז זי דערגייט צו די סטאַנדאַרדן, צו וועלכע עס האָבן דערגרייכט אונדזערע גרויסע דיכטערס צווישן די צוויי וועלט־מלחמות? פון דער געשיכטע פון אַנדערע מערב־אייראָפּעיִשע ליטעראַטורן ווערט קלאָר, אַז בײַ אַלע פעלקער האָט געמוזט זיך שאַפן אַן ענלעכע מיליע. ס׳איז בלויז אַן אונטערשייד אינעם דויער פונעם דיכטערישן פאָלקישן אָנהייב ביז דער פּאָעטישער ראַפינירטקייט. אין דער פראַנצייזישער דיכטונג האָט דאָס געדײַען פון פראַנסואַ וויאָן ביז פּאָל ווערלען געדויערט אַ 400 יאָר. אין דער יידישער ליטעראַטור האָט עס גענומען ווייניקער פון אַ יאָרהונדערט. די נישט אויפגעשריבענע פאָלקסדיכטונג איז אַריבערגעוואַקסן אַלע רעליגיעזע און אַסימילאַנטישע העמונגען און ווולקאַניש אַרויסגעבוירן די גרויסע יידישע דיכטונג. די מיליע, וואָס עס האָט נאָך געהאַט אַ איציק מאַנגער, אַ יעקב פרידמאַן און אַ ישראל שטערן, האָט בערינסקי נישט מער געהאַט. ווי אַ יידישן פּאָעט האָט בערינסקין אַרײַנגעראַטעוועט אין אונדזער ליטעראַטור זײַן יידישע היים, זײַן דיכטערישע אינטויציע און זײַן פּאָעטיש וויסן. אייגנטלעך איז לעוו בערינסקי אַ פּאָעט, וואָס האָט דעם טאַלאַנט זיך דיכטעריש אויסצודריקן אויך אין רוסיש. אָבער אין בלוט איז בערינסקי אַ יידישער דיכטער אין יידיש.

אין אונדזער תקופה, ווען די וועלט איז געוואָרן איין גרויסע שטאָט, איז די מאָדערנע פּאָעזיע געוואָרן אַן אוניווערסאַלע, מיט כּמעט די זעלבע מעטאַפאָרן און אַסאָציאַציע־שאַפנדיקער סימבאָליק אין אַלע מערב־אייראָפּעיִשע קולטורן. איז אויך דער יידישער מאָדערנער פּאָעט אַן אוניווערסאַלער און לעוו בערינסקי געהערט צו די מאָדערניסטישע יידישע פּאָעטן, וואָס מיר האָבן נאָך. די יידישע פּאָעזיע מיט בערינסקין האָט אַ המשך און ער איז ווײַט, ווײַט נישט אַליין!

מ. צאַנין

MITHUS JUDAICUS

צו דער קוואַנט־טעאָריע: ליכט

ליכט, פלעגט מען מיינען, צעגייט זיך אין לופט — פאַר דער נאַכט
סטײַעט שוין ניט קיין שײַן... נאָר פאַרקערט: דאָס טאָג־טעגלעכע ליכט
ווערט אין משך פון יום אַלץ געדיכטער —
צונויפגעפרעסט,
שוואַרץ,
אַזוי, אַז די אויסדאַמפונג פון דער ערד־אַטמאָספער און די וואַסער־קריסטאַלן
הייבן אָן אַזש צו בלישטשען, און די מענטשן זאָגן:
אַ שטערן!

אָבער זעט: בײַם עקוואַטאָר, אינעם אַפריקאַנישן מידבר
פאַלט קיין רעגן ניט אויס אין דער פרי, קיין איינציקער טראָפּן,
און דאָס ברענגט אונדז אויפן געדאַנק, אַז ניט אַלע שטערן
אין הימל
שטעלן פאַר מיט זיך אײַז אָדער וואַסער, וואָס, אייגנטלעך, האָבן באַשטעטיקט
אין פאַרשיידענע תקופות
פּטאָלעמיי,
גאַליליי
און מײַן זיידע סראָל פּיקס, וועלכער פלעגט אויפן מאַרק, אין Tighina,
זיך אָוועקשטעלן בײַם טעלעסקאָפּל
און פּאַמעלעך, צו ביסלעך אויספּאַרשן אַלע געטלעכע האָריזאָנטן —
הייסט עס, אָפּשטיין דאָרט עד בוא משיח
פאַר זײַנע 3 ליי!

אונטער דער זון

לאָזט זיך אויס פון דער גאַנצער געשיכטע אַ בוידעם — און משה
איז ניט גאָר רבנו, און שלמה האָט ניט נאָר דאָס שיינע
שיר־השירים ניט אָנגעשריבן, נאָר אַפילו דעם דוד
אַבידן ניט געלייענט.
און דער מוקדון, דער אַ. מאַקעדאָנסקי (מסתמא Mikle Aronsky,
דער מעקלער פון Brooklyn) האָט אין זײַן לעבן קיין שווערד און קיין פערד
ניט געזען.

איצטער ווייסט איר, וואָס ס'הייסט — איבער דער מענטשהייט־געשיכטע
אַן איבערבליק וואַרפן
אין שלאָף, אינעם שטויביקן קינעמאַטאָגראַף אין גראָז, אין אַ רויך
(מען פאַרברענט פאַראיאָריקע בלעטער) ליגנדיק אונטער די קאַרשן
אינעם שטעטל פלאָרעשט, ווו דער שכן פון לינקס הייסט גאָר משה,
און ער שרײַט אויפן קליינטשיקן שוניע (מסתמא אַלעקסאַנדער),
אַז שלעפּן בשכנות פּאַפּשויעס הייסט גנבענען, עך טי דרעקוץ!
און שלמה,
דער שכן פון רעכטס, אַ דאָראָזשניק,
קלאַפּט און קלאַפּט אויפן דאַך זײַן אומענדלעכן טשוואָק אין באַלקן אַרײַן
און באָמקעט זיך אונטער
אַ דוינע, אַ לידל, אַ נאַרישקייט, אַ האָצעם־קלאָץ:
ישקני מנשיקות פיהו כי טובים דודיך מיַין...

און דער רויך גייט אין הימל אַרויף, און מיט דער געשיכטע
פון דער טײַערער מענטשהייט
איז אַלץ שוין all right!

דער געבענטשטער וועג חנוכס

פרעג מיך בײַ נאַכט, אַרום דרײַ, ווען כ׳שפּרינג אויף פונעם שלאָף
מיט אַ פּאָכעדיק האַרץ: גלייבסט אין טויט?

כ׳גלייב אין אַ ראָזעוון גאָרטן מיט גאָלדענע פּאַווען,
וואָס געזען כ׳האָב ערשט וואָס. זיי שפּאַנען אַרויס פונעם גראָז
און שפּאַצירן סאָליד צווישן בלויע און שוואַרצע טולפּאַנעס
אויף די הויכע פאַרשטעכלטע שטענגלעך אונטער די פּיס.

אין די קעמלען איך גלייב, מיט דעם וואָלענעם צודעק אויף ביידע
האָרבאָוואַטע געצעלטן אַברהמס —
פאַר זײַן שׂרהן און אים, און באַזונדער פון זיי, העט בײַם ראַנד —
פאַר דעם ערשטן פאַרבליבענעם דאָרט אַסטראָנאַווט, וואָס איז מײַן עלטער־זיידע
און ער רופט מיך פון ווײַטנס, ער מאַכט שוין צו מיר מיט דער האַנט...

MITHUS JUDAICUS

אין דער הייסער, ווי דאָרשט, בעסאַראַבישער נאַכט מיט פּאַפּשויעס
און גרילן
בין איך מיט דײַן בילד אין די אויגן געשלאָפן, הָגָר,
און קלעפּיקער, איידער די בלוטיקע מענטשהייט־געשיכטע,
ווי האָניק און סלינע געצויגן האָט זיך אונדזער קוש,
און ווען כ'האָב זיך דערוואַכט אין דער נאַכט, האָב איך דיך אויף דער וועלט
ניט געטראָפן —
אַ יאַשטשערקע איז געלעגן אויף די ליפּן בײַ מיר,
אַ פּאַרסאָפּעטע, וואָס פונעם אורסטעפּ, מסתּמא, אַהער איז דערקראָכן
פון אַלעקסאַנדער מוקדונס געצעלט, ווּ דער איינזאַמער, מידער
(אַך, זיי זינגען שוין ווידער, די סאָלדאַטן, באַרבאַרישע לידער!),
דער פאַרטראַכטער פעלקער־באַפרײַער
האָט דאָרט
איר געגעבן אַ רײַס אָפּ (ווי מען פרעגט בײַ ראָמאַשקעס נאָך ליבע)
דעם עק — נאָר ביז וואַנען
זי איז לאַנגזאַם געקראָכן דורך יאָרהונדערטער, שלאַכטן
און גראָזן,
האָט דאָס קעדקעלע רעגענערירט,
אַזוי אַז זי האָט שוין מיט אים זיך באַרימט און באַרירט
מיר די נאָז און די ברעמען.

כ'האָב געקוקט אויפן חיהלע ווי אויף אַ מיידל, מיט וועלכן
איך האָב מער ניט געהאַט וואָס צו טאָן.

אויף אַ בלעטל פּאַפּיר (לידער שרײַבט מען מיט שטראַלן פון שטערן)
האָב איך אָנגעקריצט מיט אַ שטיינדל
דעם אימפּעראַטאָר
אַ שרעקלעכן אולטימאַטום:
"COGITO, ERGO ESI"*

און אַרויפגעטאָן עס
אויף דער יאַשטשערקע, ווי אַ פּעלערינע,
און געגעבן אַ שמײַס איר פון הינטן — און ז'איז אַוועק...

*) "איך דענק, הייסט עס דו עקסיסטירסט!" — אַ פּאַראַפראַז פון אַ באַקאַנטן אויסדרוק.

ס׳האָט שוין טאָגן גענומען,
און איך האָב מיך געגרייט, מיט הָנֵר אינעם קאָפּ, שוין אַהיים,
ווען כ׳האָב פּלוצעם דערהערט פון הינטער דעם האָריזאָנט
אַ געטומל, אַ רויש, אַ מאַרשירן
און אַ לאַנגן טרומייטן־סיגנאַל.

ער האָט באַקומען מײַן בריוו!

צי אפשר געווען איז דאָס פּשוט אַ הייזעריק ״מו־ו־ו־ו־ו־ו־ו״
פונעם שלאָף — פון אַ דאָרשטיקער קו?

דער 15טער רוימישער לעגיאָן

פּאַר יורי דובינסקי

אין אַ סאַד אָן אַן עק, אָן אַ סוף, ווי אַ וואַלד, ווו אויף יאַדלעס און סאָסנעס
לויפן וועווערקעס אַראָפּ און אַרויף, און פון זייער שטיפעריי
שיטן זיך שוואַרצע פאַרשימלטע שישקעס און נעסטן
מיט זשומיקע וועספּן, —
שטייט אַ טיש, ווי ס׳צעבליט זיך אַ לאָן, און עס פליסט איבער אים
אַ זיסער און קלעפּיקער טײַך פון ליקיאָר, און טאָקײַער, און כערעס,
און האָניק, און מיר זענען אַלע שוין גוט אָנגעשאָסן —
אימפּעראַטאָר טראַיאַן, דער גראַף קאַליאָסטראָ און איך,
און דער ליידיקער שטול — מײַן אַוועקגעעָליהטער חבר.

ס׳שײַנען גאָלדענע בערג פּאָמעראַנצן, ווײַנטרויבן, כורמאַ,
און מיר נאַשן, מיר שטאָפּן זיך אָן, ס׳רינט אין אַרבל, מיר פרעסן זיך איבער —
אימפּעראַטאָר טראַיאַן, דער גראַף קאַליאָסטראָ און איך,
און דער ליידיקער שטול — מײַן סוועטלאַנאַ, אַ נעכטיקער חלום.

מענגעס, כאָפּטעס פון מערישקעס, גליוווערעם, גנאָמען און פליי
קריכן איבער די וואָזעס, מאַרשירן און פליִען אין פּנים
אימפּעראַטאָר טראַיאַנען, דעם גראַף קאַליאָסטראָ און מיר,
און דעם ליידיקן שטול — וואָס ער שטייט ווי מײַן אויסגעלעבט לעבן.

איך וויש אָפּ פונעם טיש אַ פּאָר ניס, כ׳מאַך, אַז כ׳שטעל זיך צום בוים —
און כ׳בין עולה.

כ׳גיי אַרײַן אינעם שיינעם פּאַלאַץ, פונעם בוזעם כ׳דערלאַנג
אַ פאַרשאַרפטע שטאָמײַזע — איך ברעך אויף דעם מירמלנעם, פײַנעם
הויך עסטעטישן דיל, און כ׳צעשטעל, ווי מצבות, די רויטע
קוואַדראַטלעך מאָזאַיִק, ווי קליינטשיקע דעבער, און כ׳שטעל אויס
אונטער זיי די ניסשאָלעכץ, די פּוסטע האַלברונדיקע העלפטלעך,
וועלכע וויגן זיך שטיל, פּונקט ווי ליידיקע וויגעלעך, אונטער
דעם אומענדלעכן צוגווינט, אונטער דער לופט פונעם זיסן
רוימישן יאָך, וואָס ער ציט זיך און ציט זיך אַדורך
דער אַנפילאַדע.

אין וועג

זי איז געלעגן נאַזנדיק, צעוואָרפן צוויי פיס און צוויי הענט
און צוויי צעפּלעך, ווי קינדער דאָס מאָלן, אויף ביידע זײַטן
פון איר פּנים — דעם זאַמדיקן קרײַז.
און אַ ווינטל האָט שוין צעווייעט דעם האַלדז — דעם פּונקטיר
פון דעם קאָפּ ביז די אַקסלען.

נאָר די אויגן — אַ פּאָר צעעפנטע אויגן — האָבן געפינטלט, געקוקט
און געוואָלט, דאַכט זיך, עפּעס פון מיר.

קאָסע, איבערן ערדפּוסטן קליידל האָט זיך געצויגן
אַ מין אַרכעאָלאָגישע אויפשריפט — אַ בערגעלע זאַמד:

כ'האָב זיך אָנגעבויגן און זי אָנגענומען בײַ די פינגער,
און זי אויפגעהויבן — מיט אַ מאָל, ווי מען שטעלט אויף אַ בילד,
צי אַ שפּיגל.

נאָר די אויגן, אַ פּאָר צעעפנטע אויגן — זענען קײַלעכיק ליגן געבליבן
און געקוקט, און געפינטלט, און שוין גאָרניט פון מיר ניט געוואָלט.

כ'האָב זי אויסגעדרייט מיטן רוקן צו מיר, מיטן פּנים צום צפון,
און זי האָט מיט אַ זיפץ געלאָזט זיך אין וועג,
אַך,
און מיט יעדן שפּאַן האָט זי עפּעס פאַרשאָטן,
פון איר זאַמדיקן קאָנטור פאַרלוירן:
אַן אַקסל,
אַ לענד,
אַ קני, —

אַזוי, אַז אין גיכן איז אין דער בָבלשער שיַין פון דער שקיעה געהאַנגען, באַוועגט זיך אין לופט אַ דורכזעיִקע אויפשריפט:

נג קק

אא

רר

פפ

אא

נג

אא

באָטאַנישע שטודיעס

אָט דעם דעמב, דעם אַלון, דעם ווילדופטיקן סערפּענטין־בוים,
וועלכער וואַקסט אויס בײַ אײַך אויפן וועג, ווען עס האָט זיך פאַרשלאָסן
דער קרײַז פון דעם וועג אַרום אײַער וועלט — זאָל דאָס זײַן אַ שטיק באָדן
צווישןביידע צוויי אָנשפּאַרונגען פון רעגן־בויגן צי אַ קאָסמאָס־אָרביט —
אָט דעם ריזיקן שטאַם, וואָס קאָן גרינען און שטיין 1000 יאָר,
און פלעגט דינען דעריבער אין די אַלט־דרומדיקע עפּאָכעס
אַלס אַ זיכערער טאָפּאָגראַפישער צייכן — ווען אים
האָבן קעמלען געטרוימט אין די זאַמדן, שליחים אין הימל
און דער ים־בלאָוו געוואָרענער קריסטאָפער קאָלאָן, — אָט דעם בוים,
אָט דעם דעמב — וואָס זשע וויל איך אײַך זאָגן? — דעם קרעפּטיקן
Quercus Gigantum
זאָלט איר קיין מאָל ניט אויסהאַקן — בעסער האַקט זיך אָפּ ביידע הענט.

סטאַניסלאַוו — דער תּנך־לייענער

סטאַניסלאַוו, דער תּנך־לייענער, ליגט נאָכן לייענען בײַ נאַכט,
און קאַליריקע ווײַזיעס שטעלן זיך אים פֿאַר די אויגן:
אַ פּילקעפּיקע מחנה, אַ לאַגער, געצעלטן אין זאַמד,
ווײַסע זקנים, און ווײַבער מיט אָפֿענע בריסט און מיט קינדער
אויף די הענט, מיטן זאַמד אויף די ליפּן; אַ וואָפּן־געקלאַנג
אין אַ זײַט, ווו דער פֿאַלקסשוץ־אָטריאַד און דער רעגולערער
אַוואַנגאַרד גרייטן שפּיזן און שווערדן צום בלוטיקן קאַמף
מיטן פֿײַנד, וואָס ער קומט פֿונעם זאַמד, און מיט זאַמד איז פֿאַרשאָטן
יעדער כּלי, די פֿאָן פֿול מיט זאַמד און דער קרוג פֿול מיט זאַמד,
און די נעזועלעך, און די אייגעלעך — גאָלדענע לעבער
בײַ די עופֿעלעך. רויטלעכע ליאַלקעס פֿון שמאַטעס — אין זאַמד.
גייט אַרויס פֿונעם בײַדל אַ זקן און לאָזט זיך אין וועג
באַרג־אַרויף, שטעלט זיך אָפּ בײַ דעם פֿעלדז, גיט אַ שרעקלעכן נעריק
מיטן שטעקן אין שטיין... (ווײַטער קענט איר די מסורה אַליין).

סטאַניסלאַוו כאַפּט אַ דרימל און עפֿנט די אויגן: ער זעט
אָפּגעריסענע כאַפּטעס, זיי שטאַרבן פֿון הונגער, זיי ליגן
אומבאַוועגלעך אין זאַמד, זיך ניט געבנדיק אָבער קיין ריר
און קיין שאָקל — און פּלוצעם נעמט שיטן פֿון הימל מיט גרויפּן,
און עס שיט אָן, כאָטש לויף נאָך אַ שליטן, דרײַ בערג, נאָר ווי שניי.

סטאַניסלאַוו טוט אַ קריץ מיט די ציין... דער קאַליריקער טראַנס
לאָזט אים אַלץ נאָך ניט אָפּ און צעוויקלט פֿאַר אים, ווי אַ טעפּעך,
דעם פֿאַרשרפֿעטן מידבר: עס פֿליִען און פֿאַלן אַראָפּ
אויף דער ערד, אין די זאַמדן, און בראָטן זיך, ווי אויף אַ בראָטפֿאַן,
פּוכלע, פֿעטינקע פֿייגל — אַ סאָרט פּערעפּיאָלקעס, צי וואַכטלעך, וואָס לעבט
אין די הימלען און קומט אויף צו ראַטעווען ייִנגלעך מיט מיידלעך
פֿונעם אייביקן טויט — ווען ס'איז גאָרניט שוין, דאַכט זיך, ניט מעגלעך.

סטאַניסלאַוון ווערט נימאס די מעשׂה... פֿאַרמאַכט ער דאָס בוך
און פֿאַרזשמורעט די אויגן: צו ביסלעך, אַ טראָפּנדל נאָך אַ טראָפּן,
נעמט קאַפּען אַ גרין־בלויער רעגן, פֿון ווײַנען אַ דוש,
פֿון לאַזורעוון שנאַפּס, און עס שוועבט אויף אַ שוים, אַ מין נעפּל,
און אין טשאַד, וועלט־אַרויף, אינעם פֿאַרביקן דאַמף פֿון דעם מבול
ציט זיך דאַרשטיק דאָס גראָז; גאַנצע היגלען, ווי טייג, קוועלן אָן
אויף די זויערע הייוון; אַרום פּיאָלעטעווע ביימער

גלאַנצן לווזשעס פון משקה, און געל איז די ריטשקע אין טאָל,
פול מיט ריינעם עטיל ביז די ברעגן, ווו ס׳שטייען און שמעקן
אָדער לעקן די שטיינער, ווי פלאַם־פּיַער, שקאַפּעס און הינט;
און סע כאַפּן דעם ווינט סכיזאָפרעניִשע, גלעזערנע הינער
אויף די בלומיקע לאָנקעס; און אַ קאַראַהאָד, שוין אַ גרינער,
טאַנצט אין מיטן דעם פעלד, אויפן אַקער (מיט זיי — מײַן סוועטלאַנאַ),
און זיי קרימען זיך, גליקלעך און נאַקעט, זיי הייבן די פיס
און פאַררײַסן די פּנימער, כלעפּטשען און שרײַען ״הושענה!״
דעם באַזיגער פון גאָט,
דעם צורעכטמאַכער
פון דער מענטשהייט־געשיכטע,
דעם בעל־חלומות
מיט זײַן ראָזעווען קאַטאַקליזם.

עלעגיע בײַם ריבינסקער ים

פּאַרכאַד, דער אוזבעק, זעצט זיך צו אויף אַ שטיין און הייבט אָן
זײַן אומענדלעך ליד.

וויפל צענדליקער קריגסצוגן, הונדערטער בלוטיקע מאַרשן
וואָלט ער דורכגעמאַכט מיט טאַמערלאַנען אַ מאָל, מיט באַטו, —
אויף צו קומען אַהער.

הײַנט האָט ער דעם "אַעראָפּלאָט — באַקוועם און רענטאַבעל!"

וויפל לענדער און תּקופֿות: דורך בָּבל און Renaissance,
דורכן דלות אין די בעסאַראַבישע שטעטלעך, און אָקערשט —
דורכן ווילדן המון בײַ דער עלעקטריטשקע — בין איך דורכגאַן
און כ'בין.

סעפּטעמבער. מיר זיצן לחוד מיט אים בײַ דעם קינסטלעכן וואַסער,
איך — אויף מײַן הילצערנעם בענקעלע,
ער — אויף שפּיץ שטיין.

איבער אונדז הענגט נאָך אַלץ, ווי אַ היץ, זײַן אומענדלעך ליד.
אונטער מיר דרייט זיך פּילבאַר די ערד — ווי אַ ראָד
מיט דער וועווערקע אינ'ווייניק.

רויטע קוילן

דאָ וועט ליגן — פון ימען ביז ימען — אַ שיכט רויטע קוילן.

מיט לײדיקע פּאָרמעס פון פײגל און מענטשן — אָנגעפּילטע
מיט רויטלעכער לופט.

און מיט אַ שוואַרצן קאַפּ בלוט בײַם פאַרשטײנערטן וואַסער.

גענעזיס

בײַ מישקען —
ער שטייט מיר, אַזוי ווי ער זיצט, פֿאַר די אויגן —
פֿלעג דינגען אַ דירה, צוויי קבֿרימלער, חיים־סראָל פּיקס,
מיט זײַן ווײַב, מיט אַכט קינדער און מיטן טשאַון אויפֿן אויוון
און דעם קנאָבלצאָפּ אויף דער וואַנט — וואָלט שוין בעסער אַ ביקס...

און דעם זעכצעטן — מאַרץ און סעפּטעמבער — שיכּור, דאַר ווי אַ שטעקן,
פֿלעג מישקע זיך יאַווען נאָך דירה־געלט, ריידן גאַנץ פֿײַן,
נאָר — קיין איינציקן גראָש ניט באַקומען,
אין הויף זיך אַוועקזעצן, שרעקן,
אַז ער האַקט אויף דאָס פֿענצטער און לאָזט זיי דאָס קעלבל אַרײַן.

דעמאָלט פֿלעג איך,
איך, אַ יאָר צוואַנציק פֿאַר מײַן ווערן געבוירן,
כ׳פֿלעג זיך שטעלן אים הינטער דער פּלייצע
און אין גראַמען אים רייצן,
און אַרײַנשרײַען אים אין די אויערן:

מישקע־פּישקע,
פּישט אין די שטאַנישקע...

נאָר ניט ער, ניט דער זיידע, ניט דאָס מיידעלע רחל
האָבן מיך ניט געהערט —
צום באַדויערן!

AB OVO

אַב אָווא, ד״ה פונעם איי — פלעגן האָבן די רוימער אַ ווערטל.

איַי די פיקחים לאַטיַינער! באמת: אַ הון פיקט זיך אויס פונעם איי.
אַן עקדיש קריכט אַרויס פונעם איי. אַ פיש — פונעם רויג,
אַ מין רויט איי.
אַ מענטש — פון אַן איי ווי אַ וווּנדער: אַ גרויס, מיט פיר דופטיקע
שפּראָצלעך
און אַן אָנוווּקס פון גאָלדענע האָר; עס קאָן טאַנצן און לאַכן,
און פון איינזאַמקייט וויינען פאַר שרעק.

דער רבונו־של־עולם — זיצט זיך שטיל אינעם שטערנבאַשפּרענקלטן איי,
אינעם קאָסמאָס.

איך דערמאָן זיך — אין 47סטן, אין מיטן דעם הונגער
פלעג צעלייגן אויף דר׳ערד, אויפן קעשענעווער באַזאַר,
אויף זיַין היטל — דאָס קופּקעלע וויַיסע גאַלאַקטיקעס יאַשקע
דער ״זשידאַן״, אויף זיַין ווענעלע, אָן ביידע פיס, מיט זיַין גרויסן מעדאַל,
און פלעג אָנהייבן רעוון:
גאָטס אייער!
גאָטס אייער!
גאָטס אייער!

און ערשט איצטער פאַרשטיי איך אים: לעבן און נערונג גיט גאָט.

רוימישער קינעמאַטאָגראַף

דער ייִד מרדכי באַקומט שוין זײַן שילד און די שווערד.

פּעדעריקאָ פּעליני מיט זײַן קינאָ־גרופּע הענגען אין הימל
אויף דרײַ העליקאָפּטערס, אויף אַ הייך פון צוויי טויזנט יאָר
און וואַרטן, אַז דער אימפּעראַטאָר
זאָל געבן אַ פּאָך מיט דער האַנט — און אַ לויטערער בראַנד
זאָל אַרומנעמען אַלע זעקס היגלען
און אין מיטן דעם קאָלאָסעום — דעם הייליקן באַרג.

זיי האָבן נאָך אָבער צו וואַרטן: דער שקראָפּל נעראָן
זיצט דערווײַל אויפן פּריפּעטשיק, זאָגט נאָך אַלפאַ און בעטאַ
בײַם רבי סענעקאַ.

אַ דיוויזיע לעגיאָנערן ערגעץ אין טשאַד
צי אין קאָנגאָ כאַפּט ריזיקע לייבן און פּישט קראָקאָדילן.

פּעדעריקאָ פאַררייכערט און קוקט. איבער אים, אין דער הייך
דרייט זיך ווי אין אַ שיינעם האָטעל, ווי אַ ווענטילאַטאָר,
דער פאַנטאַסטישער קרייץ פונעם האָריזאָנטאַלן פּראָפּעלער —
און פאַרטשעפּעט די סטעליע, און ס׳שיטן זיך ברעקלעך לאַזור.

פּעדעריקאָ ציט אָן אויפן קאָפּ אַ פּאָר הערערס: דאָס האַרץ
גיט אַ קלעם: אַ מין גרוס פון דער קינדהייט, אַ מין נאָסטאַלגיע
נאָך דער וועלט: בעני גודמענס קלאַרנעט.

דער ייִד מרדכי אויף דער גרויסער אַרענע איז גרייט
ווי אַ קעמפער דעם לייב צו באַגעגענען, ווי אַ גלאַדיאַטאָר.

עס בלײַבט וואַרטן, אַזוי אַרום, שלום ושלווה, ניט לאַנג* —
13 יאָר ביז דער שׂרפה, ביזן בענץ, ביזן פולן פאַרשׂרפן
פון אָ־דער Belle Epoque, וואָס פון אַטאָם און לעכער באַשטייט.

פּעדעריקאָ צעשפּיליעט דעם גאַרטל — ווער קאָן אים דאָ זען?

*) דאָס ליד איז אָנגעשריבן געוואָרן אין 1987.

צוויי פּאָר אויגן שפּירן אים נאָך: דער ה׳ צבָאות
און איך, ליאָווע בערינסקי.
ס׳גלוסט זיך פּאָרט אונדז צו וויסן: ווי פּאַרענדיקט פּעליני דעם פילם,
און ווער שטעלט פון אונדז ביידע — אַדוני אָדער איך? — דעם פּאָסט־סקריפּטום
צו דער לאַנגער געשיכטע?

(איז ווי גלייבט איר: מיר צי גאָט? — וועמען טאַקע געהערט
אָט דער געטלעכער שיר, וואָס אַזוינס האָט איר נאָך ניט געהערט?)

P.S.

דער ייִד מרדכי
גיט אַ הייב אויף די שווערד — לאָזט זי אָבער אַראָפּ
ניט דעם לייב אויפן קאָפּ,
נאָר אויף זײַן אייגענעם האַנטגעלענק: שנײַדט זיך איבער די ראָזעווו
ע
וו
ע
נ
ע
.
.
.

הייזעריקע שלענג

פון די ביימער און ווײַנטרויבן־לאָזעס אין גאָרטן, וואָס הייסט עין־גדי,
אָדער ציגענער וואַסערקוואַל, פון די פּעכאָנוווקסן, דעם געלן באַלזאַם
אויף די פּאַלמעס,
פון די קאַמפּער־הענגלעך, די זיסע, ווי זיס פּאַר שולמית איז שלמה,
פון די צווײַגן און שטענגלעך, און בלעטער, און בלומען, פון זאַפטיקע גראָזן —
הענגען, שטעקן און פאַלן אַראָפּ מיט אַ קוויאַלעוון כליאַפּ
הייזעריקע שלענג.

פון די פרומע חלומות, וואָס אויף דער וואָר האָט געזען זשאַנאַ ד'אַרק,
און די רויטלעכע קירכנוועגט, צעשמעטערטע דורכן שוואַבישן פּעבל
און פראַנקאָנישן פּעבל, און דעם פּעבל פון טורינגען און פון שוואַרצוואַלד,
פונעם וואַלדשוואַרצן פּעבל אַזוי אַרום, אַך, פונעם פידעלע הויך
אין דער האַנט פּאַגאַניניס און, אַך, פונעם סטויג מיט מײַן ערשטער
געליבטער
נעגליזשע —
קריכן לאַנגזאַם אַרויס מיט אַ זאַמדיקן, זײַדיקן שאָרך,
הייזעריקע שלענג.

פונעם קאָמפּלעקס "סאָיוז־אַפּאָלאָן", פונעם זיבעטן, קאָסמישן הימל
עֲרָבוֹת, מיט זײַן טוי פאַרן תחית־המתים, פון דר'ערד
און פון ים, פונעם נײַעם און אַלטן גן־עדן, פון בורמע
און פון קינסטלעכע הערצער און נירן, פון פלאַמיקן בלוט —
ציִען שטײַף זיך אַרויס, גליטשן, שלעפּן זיך נאָך מיט אַ כאָרכלען
הייזעריקע שלענג.

סווישטשען ווילן זיי, טאַנצן און טרילן, און וויינען מיט טרערן!
שאַרן זיך אין אַ מין האָריזאָנט־קאַראַהאַד צונויף, שטייען
גרייט, ווי אין שלאָף, אויף די שווענץ — אָבער פּוסט
בלײַבט די אַרענע: דער גרויסער פּאַקיר ז'ניט געקומען: ער ליגט נאָך
בײַ דער מאַמען אין בויך אָדער ווײַטער גאָר ערגעץ — צעשאָטן
אויף הונדערט און פינף עלעמענטן
אין די קעמערלעך, קלענער פון טרונעס פאַר קינדער צי קעסטלעך
פאַר קרויט־ אָדער קנאָבל־אויסשפּראָצן... נאָר וואָס גייט עס אָן
די צעבלאָזטע,
צעבייזערטע,
ווילדע,
פאַרקילטע,
הייזעריקע שלענג?

דרעקוץ

דרעקוץ! — פלעגט מען שרײַען צום בחורל יאַנקל וואָסטריאַק
אין זיבן און פערציקסטן, אין דער שול בײַם
וואָקזאַל קישינעוו...

דרעקוץ — קלינגט אַ ביסל רומעניש, ווי דאָראָבאַנץ,
אַ בוקאַרעשטער האָטעל, און עס קלינגט ווי אירקוטסק,
און ווי דער שפּאַנישער שטאַמנאָמען דע לאַ קרוס,
וואָס, אייגנטלעך, הייסט פונעם קרייץ,
און דער דײַטשישער קרויץ —
איז דאָך אויכעט דרעקוץ...

דרעקוץ — אַ דערנידערונג־שמײַס, אַן אַנטיזעמיט־שטויס.

דרעקוץ — וואָלט קאָנט ברענען איבערן גרעסטן קינאָ־טעאַטער
אין דער שענסטער בײַ־ימישער הויפּטשטאָט — מיט ווײַסן נעאָן.
דרעקוץ — קאָן אַ באַרג זײַן, אַן אינדזל, אַ קאָנטינענט,
די ערד מעג זיך רופן דרעקוץ — נאָר איך האָב דעם נאָמען
גענומען פון לאַנג פאַר אַ וועלטאַל, ווו נאָך אַ גלאָבאַלן פאַרברעכן
אויף איינער פון זײַנע פּלאַנעטן צו אַ יאַנקל — צו איינעם אַ ייִנגל
אין צעריסענע הויזן און אַן אויסגעקרימט היטל
שרײַט מען: דרעקוץ!

דרעקוץ — וועט מען געבן דעם נײַעם געשטערן אַ טיטל,
דעם אַנטדעקטן אין געטלעכע רוימען,
ווו דער וועג אונדזער שימערט, דער קורס.

*   *   *

איך וואַרט אויף משיח. נעמט אַוועק די דערשראָקענע קינדער
פון דער לאָנקע מיט בלומען. דאָס ציגל. דעם ייִדישן ווינטער

מיט די פּעלצלעך און טעפּלעך, און הינער איןווינקל מיט שיך — אַך,
סע גייט שוין אַ נײַער אַפּריל. איך וואַרט אויף משיח.

אַן אַנדער סעפּטעמבער. פירט אַוועק פון דער לאָנקע די קינדער —
איך וואַרט אויף משיח. ער פליט שוין. ס'איז נאָך אַ מאָל ווינטער

מיטן רויך פון די קוימענס, פאַרבלאָנדזשעטע שטערן, ראַקעטעס
(מע שטערט אים צו לאַנדן). כ'פאַרליר מײַן געדולד שוין. די ערד איז

פאַרשאָטן מיט שניי, צי מיט פּעלצלעך, מיט אַ קאָסמישן טעלער
פאַרשטעלט, ווו זשע שטעלט ער אַ פוס (ווען ער קומט), אונדזער העלער
משיח, וואָס פליט קיין ראָש־מָשך, אַצינד, ערב ווינטער?..

אַך, פירט אים אַוועק מיט זײַן ציגל! סע פליִען דאָך קינדער.

פּראָיעקט פון אַ דענקמאָל מײַן טאַטן
בעת זײַן אײביקן לעבן

פון דרײַ זײַנע קינדער און זעקס זײַנע אײניקלעך — בלומען!
פון די קינדערס אײניקלעך, הײסט עס, די אײניקלעכס קינדער — בלומען!
פון די אײניקלעכס אײניקלעך אויף דעם פאַרשטראַלטן פּלאַנעט —
בלומען!

און װען דער בלומענבאַרג, אין 2080, סעפּטעמבער, װעט נעמען פאַרװעלקן,
און די לופט — פאַרגעדיכטעװעט װערן פון אַראָמאַט,
זאָל אין דער ראָזעװער פאַרע באַצײכענען זיך אַ פיגור,
אַ דורכזעיִקער קאָנטור,
װאָס פּלוצעם װעט געבן אַ נאָס —
און דער עולם אַרום, אויף דער זוניקער ערד, װעט זיך גליקלעך צעלאַכן:
— צו געזונט, שמיל בערינסקי!

— אַ־אַ־אַ־פּטשכי!

מיט דעם בוים אין דער מיט

40 יאָר פרידן

אויף צו קלעפּן פּאָעזיע דאַרף מען קיין חכם ניט זײַן.

אָט אַזוי ווי איך זיץ מיר אין גאָרטן און קוויק זיך מיט קאַרשן,
קומט מיר פּלוצעם אין קאָפּ, פּשוט בליץ שנעל,
דאָס פּאַרגעסענע ווערטעלע:
— ריצנאייל!

— ריצנאייל! — פּלעג שרײַען דער טאַטע, און באָבע סימע
איז שוין געלאָפן צו דעם "אַפּטייקער", צו ריצעסן: היילן
האָט נאָך דער גריך ניט דערגרייכט, אָבער געבן אַן עצה — דאָס יאָ!

— ריצנאייל! — פּלעג רײַסן די האָר אויף זיך מומע ציפּע
און זוכן דאָס פּלעשל, און איבערקערן די שטוב.

— ריצנאייל! — זעלבסט מיר האָט דער ייִדישער כּישוף־שפּראָך, אמת, געגעבן
ביז הײַנט צו דערלעבן
און גליקלעך אין גאָרטן צו זיצן אונטער די קאַרשן
און נאַשן,
זיך מאַכן משוגע,
זיך נאַרישן,
וויצלען
אַרום וואָס? — אַרום ריצנאייל...

אַגב: אויפגעוואַקסן בין איך אויף מאַקוכע, וואָס ווילט איר פון מיר?

מייַן אַנטדעקונג

איך, אַ ייִנגל פון קעשענעוו, פון אַ הונגעריקן שטאָטראַנד
מיט פּאַפּשויפּעלדער הינטער דעם בלויִיקן "ביוואָל"-שטראַנד,
אין וועלכע מיר פלעגן ביז נאַכט אַריַין פראַוועון יום-טובים,
ווי אַפריקאַנער, בײַם פײַער, אין קאָסמישער שײַן
פון דער פולער לבנה, וואָס תמיד פלעגט אויסגעדרייט זײַן
צו אונדז מיט איר פוסטן, מיט איר שטיינערדיקן צפון,
בין איך איין מאָל, נאָך זיבן געפּראַזשעטע קאַטשענעס, טיף אײַנגעשלאָפן
און אַנטדעקט,
אַז די דרום-זײַט פון אונדזער ערדישן סאַטעליט
שטעלט מיט זיך פאָר אַן אורוואַלד, אַ געדיכטן מישמאַש פון ליִאַנעס,
וווּ מען קאָן זיך פאַרבלאָנדזשען, ווי אויף ערד דער אייביקער ייִד...

אמת,
אַ דאַנק דער וויסנשאַפטלעך-טעכנישער רעוואָלוציע
און די פּאָטאָס פון NASA, האָט שפּעטער זיך אויסגעקלערט, אַז
אויך די אַנדערע זײַט פון דעם קײַלעך איז פונקט אַזוי פוסט,
יודענריין...

נאָר איך מיין,
אַז ערשט איצטער הייבט זיך דאָרט אָן די וועגעטאַטיזאַציע,
פּשוט גערעדט, דאָס באַדעקן די שטיינער מיט ביימער און גראָז...

און איר טראַכט אפשר אַנדערש? וואָס?

אַ שפּאַציר מיט דער גאַנצער משפּחה
הינטער מאָסקווע, איבער דער לאָנקע

מײַנע אייניקלעך
זענען נאָך בײַ מײַן אַסקען אינעווייניקלעך.
אַסקע שטופּט אין די טרוסיקעס בלומען אַרײַן און מאַכט זיך אַ בויך.

העט הויך
זינגט אַ לאַרך און ציילט אונטער דערוויַל, ווי דער פאָטער אַברהם,
וויפל דורות ער האָט נאָך צו שאַפן, אַסקעס זון זאָל דערהערן זײַן ליד.

"פאַרן ייִד, — זאָגט מײַן פעטער גדליה, —
איז אָלץ איינס ווער עס העלפט אים דו אינטער,
אַ מאָנגאָלקע, אַ פויגל, אַ בלום:
אָלע ווערן זיי אינדזערע קינדער..."

און ער קוקט זיך אַרום.

PANTA REI

געלט פליסט צו געלט, און וואַסער צו וואַסער...
איר קוועלט?
אַ חכם מאַכט גרויסע געלטער פון וואַסער, אַ טיפּש —
וואַסער פון געלט.

זאָל איך וויסן פון צרות, צי איך ווייס, ווו מען נעמט אויף הוצאות —
אויף ברויט און אויף בלומען, אויף אַ לבנה פאַר היימלאָזע האַרבסטיקע הינט.

ס'איז גערעכט העראַקליט: אַלצדינג רינט.

אָבער ווו איז מײַן טײַך מיטן גאָלדזאַמד (איך גיב עס אײַך אָפּ),
מײַן ים מיט די פּערל, מײַן וואַסערסלופּ
פון אַ גייזער; מײַן פעלדז אינעם מידבר — דער פעלדז מיט אַ לאָך,
דורך וועלכן — ווען משה רבנו וועט געבן אַ פּאָך,
אַ קלאַפּ מיטן שטעקן, אַ נעריק אין שטיין און אַ זעץ —
וועט פּלוצעם אַ פּלייץ טאָן די אָזערע, ווי דורך אַ נעץ...

און זי שטייט, ווי איר זעט, פון די ליליעס געלע פאַרסמט,
און שוין זעצט זיך צו ביסעלעך אָפּ, נאָר אַנטרינט ניט אין זאַמד.

מיט דעם בוים אין דער מיט

דער בוים
איז געשטאַנען
איבערן הויז אַזוי הויך
אַז דער פלאַמיקער בויגן אין הימל — דער וועג פון דער זון
איז געהאַנגען אין לופט אויף די אונטערשטע צווײַגן

ווען דער האַרבסט
איז אַראָפּגעפלויגן פון דער קרוין
און פאַרדעקט מיט זײַן בלאַט — מיט די ברייטע פּאַרוויאַלעטע ברעגן
אונדזער דאַך און די אַלע פיר פענצטער
האָט זיך אײַנגעשטעלט אין דער שטוב
אַזאַ וועלט
אַ מין דופטיקע ביאָלאָגיש־באָטאַנישע סביבה
אין וועלכער
מיר זענען פאַמעלעך — לויט אַ ריי און דעם עלטער — געוואָרן
גלײַך ווי מערישקעס — קלענער פון מערישקעס — אַזוי קליין
אַז ווען ביסט אַ פּאָר עפּל אַראָפּגעמען אַרויסגאַן אין הויף
האָסטו היטן געדאַרפט זיך
פאַר אַ מערישקע — פאַרן שרעקלעכן העלפאַנד וואָס בלאָזט אין זײַן שנויץ —
זענען מיר שטילערהייט שוין געזעסן אין דר׳היים
— נאָר סע זאָגט זיך געזעסן —
ווי אַ רעדל געדרייט האָב איך מיך בײַ טאָג און בײַ נאַכט
און מײַן וואַכט
איז באַשטאַנען אין דעם אַז מײַן מאַמע זאָל ניט פאַרקריכן
אין אַ טיפער שפּאַרונע אין קיך ווי זי האָט אַלע מאָל עס געפּרוווט
און דער טאַטע פלעגט יעדער מאָל אָנהייבן שאַרן מיט אַלע זעקס פיסלעך
און אַרויף מיט דעם קאָרעקנייטש לויפן — אַהין וווּ אויף מעכטיקע צווײַגן
האָבן פריילעך ווי ספּאַרטלערס זיך געקוליעט מלאָכים מיט גאָלדענע האָר...

און איר זאָגט אַז אין **״רויטן בוך״** איז שוין צײַט אַרײַנטראָגן אונדזער נאַטור!

יובל

אַ בלום, רב שלום־עליכם, איז שטאַרק ווי אַ שטיין,
און דער הימל איז בלוי ווי אַ וואַזע — כאַטש נעם וויש אַרום
אין דער הייך אים,
און טאָמער פֿרעגט איר מיך, וואָס אויף דער וועלט הייסט שיין —
איז שענער פון אַלעמען זענט איר אַליין, רב שלום־עליכם.

אַזוי ווי איר שטייט — מיטן בערדל, אַ ביסל פאַרריסן דעם קאָפּ,
אַ ביסל פאַרטומלט פון זשום — פון די טײַערע ייִדן,
וואָס ריידן מיט דריידל און דרייען דעם קנאָפּ בײַ דער וועסטקע אײַך אָפּ,
און גרויסן זיך שוין מיט דער שטאָט, מיטן מאַרק, מיטן קלויסטער אין מיטן.

מיט זייערע פײַנע פאַרדינסטן, מיט ליידיקע קעשענעס געלט...
און טאָמער כ׳צעשטופּ זיי און פרעג אײַך, רב שלום־עליכם,
וואָס הייסט אַזאַ גורל, אַזאַ אייביקייט אויף דער וועלט —
גיט אײַער פּראָפיל אויף דער הימלשער וואַזע אַ שמייכל.

ווער עס קאָן

ווער עס קאָן זיך דערמאָנען, דערמאָנט זיך: אַ צעשויבערטער לייב
פלעג שטיין ביַי דעם וויגל צוקאָפּנס, ווי צוויי שטראַלן צוויי לאַפּעס
טיף אַריַינגעשטופּט אונטערן קישן, און היטן דעם זאַק,
פול מיט לופט און מיט מילך, פול מיט גליק און מיט פּוסטע חלומות.

איר דערמאָנט זיך, ווער ס׳קאָן: דעם צעשויבערטן שטראַלנדיקן לייב
האָט איר שפּעטער פאַרגעסן און דאָס וויגל פאַרשטעקט אויפן בוידעם,
און פאַרקאַטשעט די אַרבל צום לעבן... נאָר איין מאָל ביַי נאַכט,
נאָך דער פריילעכער חתונה, אין דעם פאַרפינצטערטן צימער
האָט איר פּלוצעם זיַין אָטעם דערפילט מיטן נאַקעטן ליַיב.
און ער איז ווידער פאַרשוווּנדן...

— נאָר ווער?
— נו, דערמאָנט זיך!
ווער טראָגט איַיך ביז היַינט אויף זיַין פּלייצע
און ביַיסט איַיך די פּיס,
שלעפּט איַיך וויַיטער דורך קינדער און ביימער, דורך קברים און זאַמדן —
צי איר מיינט, אַז איר לויפט אויף דער גליקלעכער ערד שוין אַליין?

ווער עס קאָן זיך פאַרגעסן — פאַרגעסט זיך: דאָס לעבן איז שיין...

פון דער אייביקער קינדהייט

צי ער שטראַלט ערגעץ נאָך, דער שטראַנד "ביוואָל", דער שטיין לאַזוריט,
אל־לאַזוואַרד, בלאָוער הימל, צי אומבאַצוימט ליגט ער אין זאַמדן,
ווי אין זוניקן גאָלד, און אויף פּסח, ס'הייסט אָנהייב אַפּריל
קריכן גרינינקע זשאַבעס אַרויס (ווי מע רופט זיי דאָרט — בראָסקעס),
וואָס צעעפּענען זיך ווי מתּנות און זיצן אַזוי
אויפן הייסן אַספאַלט, אויף דער נאַכט, אַרום זינדיקן טאַנצפּלאַץ...

צי סע שײַנט אין דער נאַכט נאָך דער ליכטיקער קאָנטור, די שכינה
פון מײַן טאַטן, וואָס פלעג בײַ דעם גאַזלאָמפּ ביז אין דער פרי
שטיין און נייען אַ דאַמען־מאַנטאָ! —
מאַכן די ליַוונט,
אויסנייען, אויסריגעווען די לאַצן,
דאָס פּידלאַסטל,
אײַנמאַכן קעשענעס,
אויפלייגן דעם קראַגן,
אַרײַננייען די אַרבל...

צי פאַראַן איז נאָך ערגעץ די ווילדע, קדמונישע וועלט אויף דער וועלט?

ENFANT PERDU

(אַלעקסאַנדער געלמאַן, 1961)

משה דער רויטער, משה דער טרוימער, משה דער טויבער
פון צוויי גלעזער ווײַן נאָך דער אַרבעט זיצט שטיל אין דעם סקווער
אויף אַ באַנק צווישן ביימער און וואַרט, אַז צום רעגן
זאָל קומען אַ סוף.
משה דעם שלאָסער ווערט ביטער און געל אויפן האַרצן,
און ער נעמט זיך דאָס ליידיקע פלעשל, ער נעמט זיך דעם עפּל,
ער נעמט זיך
דאָס גליקלעכע לעבן
און גייט זיך אַוועק מיט פאַרווײנטע, פאַרבלענדעטע אויגן
אויפן זיבעטן הימל.
ווערט ער אַ שותּף מיט גאָט, קוקט אַראָפּ פון דער זון
און זעט
ווי אונטער די פיס,
דורך די שטאַרק אָזאָנירטע לאַזורעווע לופטיקע שיכטן
פליִען לאַנגזאַם, ווי פאַראַשוטיסטן,
מיט די אַקסלען און פלייצעס צוגעטשעפּעט
צו וואָלקנס,
די דרײַהענטיקע שאָטנס פון משה — פון משה דעם שיינעם,
אַך, דעם איינציקן, איינעם
בײַ דער מאַמען... עס גייט פונעם נעפּל אַרויס מיט אַ מיאוסן געלעכטער
אַ דײַטש פון דער געטאָ, אַ וועכטער,
און משהן ווערט הייס,
און משה דער שלאָגער ווערט בייז: איז צעלאַכט ער זיך אויכעט,
נעמט אַרויס פונעם שטיוול זײַן פאַרזשאַווערטן מעסער
און דעם רעגן שנײַדט איבער דעם האַלדז.

און עס בולקעט, עס זידט אויף דאָס בלוט, עס ברויזט אַרום אים —
אַרום משה דעם שוחט.

עקספּערימענטן
מיט די אייביקע וועלט־עלעמענטן

לייגט מען די זון אויף די רעלסן — דער צוג פֿאָרט זי איבער
ווי אַ לוזשע — ביז די הויכע טריַיבשטאַנגען אין שיַין.

לייגט מען די נאַכט אויף די רעלסן — דער צוג פֿאָרט אַריַין —
ווי אַ יום־טובדיקע סובמאַרין — אין אַן אייביקן ניט־זיַין.

לייגט מען דעם ייִד אויף די רעלסן — דער צוג שפּאַרט זיך אָן
אין זיַין אַקסל און קני — און צעשריַיט זיך, שפּרינגט אונטער און קלאַפּט
ווי אַ גאָנער
מיט די פֿליגל.

און דער ייִד הייבט זיך אויף מיט אַ שמייכל: "נו פֿאָר זיך שוין... פֿאָר..."

פעניקס

וואָס ווילסטו, ווילדער פויגל אין דער נאַכט,
פון מיר — אַז איך זאָל ווירקלעך זיך צעוויינען
און דורך די טרערן אין די שטערן לייענען
דאָס בוך, וואָס פאַר די מענטשן איז פאַרמאַכט?

וואָס שרײַסטו דאָרט, אויף דײַן פאַרקרומטן בוים?
דער רוים איז פוסט, די צווײַג איז אויסגעבויגן...
איך קאָן נאָר שווערלעך עפענען די אויגן
אין שלאָף — און דיך אַרײַננעמען אין טרוים.

מזוזה

אַ שטיק בלאָטע פֿאַרדאַרטע
פֿונעם שוך, פֿון מײַן לינקער פּאָדעשווע
װעל איך צוקלאַפּן איבער דער טיר מיט אַ טשװאָק: כ׳בין אין דר׳היים!
מיט דער אײביקער גאָלדענער קײט
כ׳װעל באַרעמלען,
װי דעם טײַערסטן שפּיגל —
פֿון דער רעכטער פּאָדעשװע דאָס אָנגעדאַרטע פֿאַרמישעכץ
פֿון סמאָלענסקער, אוקראַאִינישער, בעסאַראַבישער, באַלטישער בלאָטע —
און עס צוקלאַפּן איבערן טישל אין קיך, װוּ בײַ נאַכט,
מיט אַ דאַר רעפּטל ברויט אין דער האַנט, װעל איך לאַנג און קאַלטבלוטיק
זיך אַרײַנקוקן טיף אין מײַן לעבן, װאָס אויסגעלעבט ס׳איז.
און גאַנץ פּרי
װי אַ ייִנגל אַרויסלויפֿן װידער אין הויף אָדער, אפֿשר, אין מידבר,
װוּ פֿון אונטער די באָרװעסע פּיאַטקעס
שפּריצן גאָלדענע זעמדלעך אַרויס צו דער געטלעכער הייך.

פרעסקע "קיום"

פאַר אַברהם סוצקעווער

1

אָ, די ראָזעווע תּקופֿה פֿון הומאַניזם און דערשטיקטע גורלות...

און אין איינעם אַ טאָג זאָג איך: האָדיע! כ'לויף אַרויס אויף דער גאַס,
כ'כאַפּ אַ בלאָזן שלוק לופֿט און ווער בגילופֿין, מיט גרויסע
און לאַנגזאַמע שפּרונגען, ווי פֿאַנטאָמאַס, גליטשע'ך צו
צו דעם שטאָטצענטער: כ'לאָז אַרויס פֿון דער פּלייצע צוויי ווײַסע
און פֿוך־שנייִקע פֿליגל, ווי אַ פּאָר פּאָכערס, כ'צעשפּרייט זיי
און הייב אָן מיט זיי אָפּווישן, אין פֿולן גאַנג, אָט די שוואַרצע
וויטרינעס פֿון לינקס, און פֿון רעכטס — שטומע פּנימער, אַקסלען,
רײַכע ווײַבערשע בריסט. עס דערהערט זיך:
גוואַלד! קאַראַול! — מען פֿאַרגייט זיך, מען מאַכט אָן אַ פּאַניק,
מ'כאַפּט מיך אָן, אַהאַ, בײַ דער פּאָלע, איך דריי זיך אַרויס
און פֿאַרגיכער דעם פֿלײַיקן שפּאַן, נאָר כ'באַמערק, ווי אַ רויטע
און אַ ליידיקע — אָן אַ שאָפֿער — לעשמאַשין יאָגט מיך אָן...

2

אין פֿעלד, אויף אַ שטיק אויפֿגעאַקערטן באָדן, אויף דר'ערד
זעץ איך זיך צו, כ'נעם אַרום מיט די הענטביידע קניִעס
און פֿאַרגעס זיך, כ'דערפֿיל, ווי סע נעמט פֿון דעם קאָפּ בײַ מיר וואַקסן
און צעבליט זיך אַ קאַרשנבוים, ווי אין גאָרטן גת שמנים,
און סע הענגען, ווי זעק, אין זײַן קרוינגעצווײַג זיבן זעלבסטמערדער,
זיבן ליאָוועס פֿון אַלערליי עלטערס — פֿון דעם עמבריאָן
(ווי אַן אָפּגעקאָכטס פֿישל) און ביז דעם פֿאַרכריפּעטן, גראָוון
הונדערט־יאָריקן זקן, זיי לאַכן, זיי שמועסן זיך איבער,
זינגען אונטער און יאָבקען זיך, און דערמאָנען זיך יעדער אין אייגן
זײַן אַמאָליקן לעבן
און ווי'זוי האָבן זיי עס (דאָס לעבן) איבערגעגעבן,
ווי אַ וואָזע, איינער דעם אַנדערן, און ווי אַזוי
האָט אָט דער פֿליכעוואָטער, דער יאָלד, עס שיִער ניט פֿאַרלוירן
פֿון די הענט, ווען ער האָט זיך, דער זנב, פֿאַרקוקט אויף סוועטלאַנען,
ווי אַ היימלאָזער הונט, — נאָר דער צווייטער
(שוין, הייסט עס, דער פֿינפֿטער)
האָט אַוודאי עס אונטערגעכאַפּט, נאָר, אַוודאי, פֿון דעמאָלט
האָט די וואָזע באַקומען אַ שפּאַלט...

3

איך שפּאַן ווײַטער, איך קום אָן קיין ריגע. דער גרויסער און פּוסטער
סאָבאָר. כ׳זעץ זיך צו בײַם אָרגאַן מיט די ביידע מלאָכים
העט אויבן, ווו ס׳שווײַגן צוויי לאַנגע פּאַנפּאַרעס פון מאַרמער
בײַ זיי אין די הענט... כ׳פּרוּוו, כ׳גרייט אָן מײַנע פינגער, כ׳צערײַב זיי
ווי טויטע — און פּלוצעם
גיב איך — שמע, דו מענטשן־דור! — אַ שרעקלעכן נעריק, אַ קלאַפּ
אין די קלאַווישן! וויי, ווי סע טרייסלט די ווענט פון מײַן ״פּריילעכס״
און דערנאָך פון מײַן ״שער״, ווי ס׳צעשפּאַלט זיך דער גאָטישער דאַך!
און די וועלט דרייט צו מיר אויס דעם אויער, און כ׳מאַך עס
crescendo
און
dansant
ווי עס קער צו זײַן! ס׳שיטן זיך שטיינער און קאַלך.
און ווען כ׳הייב אויף דעם קאָפּ, זע איך דורכן צעטרעשטשעטן הימל
הויך אין קאָסמאָס — דעם דרײַעק, מיטן אייביקן אויג אין דער מיט...

הכּנרית

שְׁגָאל ומירו בְּצלום. גּם פרויד כָּאן.
ובַחְלון – פַּת לָחֶם וּשושָׁן.

בניָן־בַּית, דירָה, חדר, כלוב.
מסמֵר ומַקֵל – עָנָף זָהוב.

בִּפְנָה – קַסֶת. הָלוך וָשוב, מְקור דוקֵר,
פוסֵעַ, מַקורו בְּקַסֶת טובל, כמו אוכֵל, חוזֵר ומְנַקֵּר.

אִפו הופֵך כָּחל, או יָרק, או אֲדַמְדַם.
הוּא פוסֵעַ. מְטַיֵל. לפה ולְשָׁם.

הוּא מֵפיק חֲרוזים, שיר ועוד שיר:
טְשידִירִי־טְשִירִירִי־טשירירִי־טשיר.

עברית: יעקב בסר

אַ פֿריילעכע וועלט

I

די וועלט

אַך, אַ פרייליכע וועלט שטראַלט און דרייט זיך און קלינגט, און די זון
שײַנט אַזוי,
אַז דאָס איז אויף די בערג ווערט צעשמאָלצן, און אייביקע מענטשן,
וואָס זיי שטאַרבן ניט מער (און דעם אמת געזאָגט,
איז נאָך קיין מאָל ניט קיינער געשטאָרבן),
אײַלן, לויפן און ברעכן דעם קאָפּ, זענען גליקלעך און גרינג.
דאָקטאָר לאַנדאַו האָט תּמיד געגלייבט: אונדזער אַלוועלט
ווערט פון טאָג צו טאָג אייגנאַרטיקער („אייגנאַרטיקע וועלט" —
איז אַ וויסנשאַפטלעכער אויסדרוק און ניט קיין מעטאַפאָר).
דאָקטאָר לאַנדאַו, ווו זענט איר אַצינד? צי געפונען האָט איר
אַ סטאַבילן, אַן אַנדערן רוים,
אָן ערד־דרייעניש, קאָפּווייטיק, האַרצשמערץ,
אַ פּלאַנעט אָן קיין ליידן און ליבן —
און עמיגרירט
אין אַ וואַלדיקן שטערנלאַנד... אַאוּ!

אַך, דאָס טומלען, די טײַכן און בלומען! כ'זאָל דיך נאָר ניט פאַרלירן,
מײַן ערד און מײַן וועלטאַל, מײַן ווייקוואַל פאַר ליריק
און פאַר גליק...

וו.ט.ר. — וויסנשאַפטלעך־טעכנישע רעוואָלוציע

אַ מאַשין אויף צו מעלקן דעם הימל און פּוצן די ציין
ווערט אַרויסגעלאָזט האַלב־אויטאָמאַטיש
פון די בעסטע אין דר׳ערד פּאַלימערן (אַ כעמיקער ווייסט,
וואָס סע הייסט).

אַ טויט־אַעראָבוס אויף דרײַ הונדערט פּלעצער רײַסט אויף לאַטקעלעך
די אַטמאָספער,
און זיי שיטן זיך — רויטע ווי רויזן,
און מיר כאַפּן זיי גליקלעך, די שטיקלעך, און שטוקעווען זיי
צו די אויסגעריבענע הויזן...

— מענטש, וווהין לויפסטו, ווען שלאָפסטו, וואָס טוסטו? — איך טו
די וויסנשאַפטלעכע רעוואָלוציע!
— הער, וואָס מיינסטו מיט דעם, אַ גן־עדן? — איך מיין
די טעכנישע רעוואָלוציע!
— יאָ, און וואָס זשע וועט זײַן נאָך דער וויסנשאַפטלעך־טעכנישער רע...?
— רעוואָלוציע!

אַך, ראָמאַנטישע ווערטער, נאָסטאַלגיע נאָך דער פאַרלוירענער קינדהייט:

No passarán!
Rot Front!
ДАЕШЬ!
וו.ט.ר.!

און די ערד, ווי אַ האַקמאַשין, דרייט זיך, מאָלט איבער די געטלעכע רוימען
אַרום זיך
מיט קאַיאָרן און שטערן — אויף האַלב־אויטאָמאַטן און האַלב — אויף טאָמאַטן.

אַ גליקלעכער חלום

דער גליקלעכסטער חלום פון אונדזער מענטשהייט
איז אפשר געווען
דער חלום, וואָס אויסגעטרוימט האָט אים אין שלאָף דמ. אי. מענדעלייעוו.
ער האָט אים געשילדערט ווי אַ טאַבעלע דער וועלט.
און די וועלט, און די ערד, און די מענטשהייט לעבט אין זײַן חלום.

La vida es sueño * — האָט נאָך געזאָגט קאַלדעראָן.

קאַליריק און כעמיש געוואָרן איז אונדזער יאָרהונדערט,
און די קליינע קוואַדראַטלעך, ווי האָניק־קעמערלעך, שטעקן אין מוח
בײַ מענטשן, בײַ קינדער, און אפשר בײַ הינט און בײַ הינער.

דערוואַך, לעב שוין אויף, כּישוף־מאַכער, צעשיט דעם מיראַזש
פון זאַמד SiO_2, פונעם ים H_2O, פון אַזאָטישן הימל.
זאָל דאָס בעט זײַן מיר ווייך: איך גרייט זיך צו כאַפּן אַ דרימל,
אין וועלכן די ערד איז — אַ זון, און אומשטערבלעך — דער מענטש.

באַקרעפּטיקט מיט ווײַן מיך, באַפרישט מיך מיט עפּל — ווײַל קראַנק
כ׳בין פון צערטלעכער ליבע — און ניט פון אמונה, צי קלוגשאַפט!
איר זעט, ווי די ווײַעס פאַרקלעפּן זיך מיר — און אַרום
פאַרבײַט זיך פּאַמעלעך די גאַנצע לאַנדשאַפט און די שטאָפן.

הבל־הבלים — ווי ס׳האָט אונדזער שלמה געזאָגט
און ווי דמיטרי איוואַנאָוויטש חזרט אים איבער — גאַנץ אָפן.

*) דאָס לעבן איז אַ חלום (שפּאַניש)

די ראַקעטיזאַציע און דער צאָרן פון דער שטילער נאַטור

טויזנטער יאָרן פלעג זיך זעצן אַ בין אויף דער בלום,
און די בלום פלעג זיך שאָקלען אונטערן ווינט און זי וויגן...

הײַנט פאַרפולקומען בינען זייער אַעראָדינאַמיק:
דער גוף ווערט בײַ זיי אויסגעצויגן,
דער שאַרבן מער שאַרף,
און פון הינטן די שטעכלקע רוקט זיך אַרויס — אַ האַרמאַט,
אָנגעלאָדן מיט נוקלעאַר־טראָפּנס...

ראַקעטיזאַציע!

די בלומען האָבן אויך שוין געפונען אַ מיטל — מוטאַציע:
טולפּאַנען, צום בײַשפּיל, פאַרהייבן אַזוי זייער שאָל,
אַז זי ווערט 6־7 מאָל העכער, און דאָס צערטלעכע פעסטל,
און די דופּטיקע שטויבפּעדער — שטעקן ווײַט ערגעץ אונטן אין דנאָ:
אַ ראַקעטע־קעפּל, וואָס צעשפּאַלט זיך אין פלי פאַרן טרעף,
אַ נײַיִנקער "פּערשינג", אַן עכטער שעדוווער USAF*.

ווען איך זע אין דער נאָענט אַ בלום, כאַפּט מיך אָן אויפן אָרט
אַ געפיל, אַז איך שטיי אין ביירוט, לעבן אַעראָפּאָרט...

גאָט זאָל אײַך היטן אַרויסצוגיין אָנהייב מײַ
אויף אַ לאָנקע, אין פעלדער מיט פלאַטערלעך: פּחד און פּאַניק!

שטעלט זיך ניט אָפּ, סע זאָל אײַך ניט פאַרפּלאָנטערן די בין
מיט אַ נעקטאַרפולער זונבלום... שפּעט שוין: זי פליט...
שווערינקע טראָפּנס... דאָס טריפט אײַער בלוט... אָדער האָניק...

*) (United Air Force) מיליטערישע לופט־כוחות פון פשא.

אויפֿן גרינעם בולוואַר

ער אַליין, נאָר ער, טימיריאַזעוו מיט זײַן פּאַטאַסינטעז
איז שולדיק אין דעם,
וואָס שיכּור און געל איז געוואָרן די ערד
אין מאָסקווע,
אויף די נאָענטע לאָנקעס און פעלדער, בײַ די טײַכן און אין די וועלדער,
ווו עס רײַסן דעם באָדן אַרויס, ווי אַן אויפֿרײַס,
די Taraxacum officinale — די בלעזעלעך, זוניקע לופט.

גאַנץ רוסלאַנד, מסתמא, באַדעקט האָט די בלומען־עקספּאַנסיע.

אויף די גאָלדענע אײַזנבאַן־ליניעס קאָן מען ניט פֿאָרן —
זענען גליטשיק און נאַס; די אָזאָנעווע זאָנע אַרום
פֿון אַ גרינער איז אַ מין רויט־געלע זאָנע געוואָרן,
און הינטער די קײַלעכדיקע עסטראַדעס אין זשום
צי אין שאָטן הינטער די מעטראָ־סטאַנציעס
שטייען, שאָקלען זיך, זיצן און נאַזנדיק ליגן
מענטשן מיט נעזער, פֿאַרשמירטע אין געלן נעקטאַר.

גאַנץ רוסלאַנד, מסתמא, איז שיכּור פֿון בלומען
און פֿאַרבײַסט שיכּורהייט, און פֿאַרשמעקט
מיט אַ זיסן קאַטאַר.

— אַזאַ יאָר אויף זיי, — זאָגט מײַן טאַטע. ער וויל דערמיט זאָגן:
אַזאַ יאָר אויף זיי איז געקומען, אויף די Taraxacum,
אויף די officinale — מיט זייער וועגעטאַטיוון קאָשמאַר...

און ער,
דער פֿאַרטראַכטער, מאָנומענטאַלער "קעמפער און דענקער"*
שטייט שטיל מיט אַ טויב אויפֿן קאָפּ — אויפֿן גרינעם בולוואַר.

---

*) די אויפשריפט אויפן פּאָסטאַמענט.

דער אָסטאַנקינער טורעם

(אַ וואָקאַל פאַר אַ טענאָר־קול און אַ וואַשברעט)

דער אָסטאַנקינער טורעם צעלאָזט זײַן בלום, ווי אַ לאָטאָס —
איין מאָל אין לעבן.
איך זעץ מיך אַוועק אויף מײַן בענקעלע: מיר האָבן נאָך צײַט.

דער אָסטאַנקינער טורעם מיט זײַנע בלויע געקרײַזלטע ראַדיאָ־לאָקן —
אַ געפאַרבטע קראַסאַוויצע, אין ביקיני, אויפן האַרבסטיקן פלאַזש.

דער אָסטאַנקינער טורעם — מײַן מאַמע, דאָס מיידעלע רחל
פון די צוואַנציקער יאָרן.

דער אָסטאַנקינער טורעם —
מײַן ליבע, וואָס מיך ניט געפונען האָט
אויף דער ערד.

אַ טרוים

אין דער פרי האָבן אַלע דערזען:
אַן אומגלייבלעכער שנייִקער וואָלקן
שטייט אין דער ווײַט, פֿאַרשטעלנדיק דעם האָריזאָנט
פֿון דעם גרינינקן וועלדל און ביז דער זוניקער בריק.

און קיינער קומט ניט פֿון דאָרטן.

ערשט דערנאָך, ווען אַן אַעראָבוס האָט געגעבן אַ שמײַס זיך אַרײַן
אין דעם ווײַסן, מיט אַן אײַזערנעם ווידערקול, גליטשיקן נייג,
האָט מען, דאַכט זיך, פֿאַרשטאַנען, אַז דאָס איז אַן אמתער באַרג,
אָדער, בעסער געזאָגט, מײַן פֿאַרקערפּערטער נעבטיקער חלום.

און איצט
זוכן זיי מיך אַרום — אויף צו שטראָפֿן, צי, קאָן זײַן, מיך בעטן,
כ׳זאָל כאָטש דורכלעכערן אַ פּאָר שמאָלע טונעלן פֿאַר זיי.

נאָר איך
פֿאַרבאַהאַלט זיך, ווײַל כ׳בין שוין פֿאַרנומען מיט גאַנץ עפּעס אַנדערש:
איך טרוים פֿון אַ העל־בלויען ים בײַם פֿוס פֿון מײַן באַרג —
גרויס ווי די שטאָט.

ליעטע

בײַם גריכישן טײַך, װוּ מיר זענען פֿאַרשטײנערט געזעסן
אַ יאָר און אַ תּקופֿה — האָב איך עפּעס אויף אײביק פֿאַרגעסן.

איך קוק זיך אַרום: אונטער גומענע בײמער און פֿײגל
ליגן חוהס אין קינסטלעכער הויט, מיט גראַניטענע נעגל.

די זונפֿולע צופּלוסן שײַנען און נעמען זיך גיסן
אויף צוריק, ס׳ווערט אַן אויספֿלוס פֿון זײ — שפּריצט אַש ביז די קאַרניזן,

שאַפֿט פֿאַרזוניקטע פֿלײצלאָנקעס — שוואַרץ־רויטע שטיקער קאַרבונקול
מיט אַ שנעפּ אין דער מיט און אַ שטאָרך, ביז די קני אײַנגעזונקען.

און זײ גלאַנצן זיך אָפּ, און זײ פּיקן דעם שטײן, און זײ פּרוּוון
זיך באַפֿרײַען די פֿיס — און פֿאַרזינקען אין טויט מיט די קליוון.

מיטל-עלטערלעכע קאָסמאָגאָניע

אַרום פּיצינקן וועלטאַל אַרומגעצוימט מיט אַן אָרביט,
ווי אַ פעסטונג מיט ווענט מיט די ברייטע,
אויף וועלכע ס'וואָלט געקאָנט אַ קאַמפּוואָגן יאָגן, אַ זעקסשפּאַן,
פאַרשפּאַנט אין זעקס אָגערס, זעקס אָדלערס, —
יאָגט אַ זעקסשפּאַן, אַ קאַמפּוואָגן,
פאַרשפּאַנט אין זעקס אָגערס, זעקס אָדלערס, —
און דער פּימפּיקער שומר זיצט אויפן שפּיץ טורעם, קוקט און גיט אַכט.

מיר דערנענטערן זיך אויף פורגאָנען, אויף קליאַטשעס,
אויף הויפנס פון זעק
מיט ווייץ און מיט לופט, און מען לאָזט אונדז אַרייַן,
און ביז וואַנען
די אָרטיקע קנעכט צעגרוזען די פורלעך — שטיי איך
אין דער זייַט און שטעך דורך מיט דער נאָל אַ זאַק נאָך אַ זאַק,
און סע שיט זיך
דאָס ווייץ אין די רעדער פון דעם אָרביט, און די שטרעמעלעך לופט
פון די זעק
רייַסן בייז זיך אַרויס און ווי קינדער־האַרמאַטן צעקלאַפּן
אַלע ווענט און דאָס הימלבלוי אינעם ענגן און שטיקיקן רוים.

וויזיט

ביַי נאַכט קומט אַריַין אין מיַין צימער יסוס כריסטאָס.

זיַין פּנים באַשיַינט אַלע ווינקלען.
אַ מיַיזל
כאַפּט זיך צלמען — שנעל, מיט די פֿאָדערשטע לאַפּקעס, פֿאַר שרעק
קאָן עס, נעבעך, דעם לאָך ניט געפֿינען אין דיל — און איז גרייט זיך
צו שמדן.
צוויי שפּינען
מיינען, דאַכט זיך, אַז דאָס איז געקומען דער פֿריילעכער בדחן
מיט זיַינע מופֿתים — און שטעלן זיך אונטער דער חופּה
מיטן עלעקטרישן שנור אין דער מיט, און נעמען זיך האָלדון — אַזוי,
ווי נאָר שפּינען דאָס קענען, און ער וויַיזט איר אונטער דער פֿאָלע
אַ פּעטינקע פֿליג.

— מאַרינאַ! איך וועק און טאָרע די פֿרוי.
— מאַרינאַ!
מאַרינאַ — דווקא אַן אומבאַשניטענע — קאַטשעט זיך איבער
פֿון איין זיַיט אויף דער צווייטער, און צעדעקט זיך, און וויַיזט אים
די פּאָן.

אַ מין פּחד באַאַפּט מיך. און ס'שווימט אויף, ווי אַ מת, אין זכּרון
פֿענדערעצקיס אַ העלער מאָטיוו, און איך שריַי:

PARATE VIAS DOMINI RECTAS,
FACITE IN SOLITUDINE SENITAS DEI NOSTRI...*

די קינדערלעך קלאַפּן אין טיר: פּאַפּע! פּאַפּע! וואָס ברענט דאָרט?

אין די פֿענצטער — אַ פֿינצטערע וועלט. זיבן מיַיזעלעך, איך און כריסטאָס
קוקן דאָרשטיק, ווי די שפּינען זיך קיַיקלען און וואַרפֿן
און קאָנען ניט אויסבאַפֿריַיען
די הייסע, איבערגעפֿלאָכטענע פֿיס.

---

*) "מאַכט צו רעכט דעם וועג פֿון גאָט, מאַכט גראָד אין דער וויסטעניש אַ געטראָטענעם וועג פֿאַר אונדזער גאָט". ישעיה.

דער פינצטערער שאָו

The funeral show — אַ שוואַרצע לוויה, טעלעוויזיאָניש געווין.
אַלצדינג ווי סע קער צו זײַן: רויזן און טרערן אויף הויכע באַלקאָנען;
אַ ווײַסער אַמפּיר־קאַטאַפֿאַלק און באַגײַסטערטע מענגעס פֿון מענער
און פֿרויען, און קינדער, און פֿערד, און טויבן, און הינט.
מע פֿירט צבֿאות. צוויי גראָב אָנגערייטלטע באַקן,
מונטער, אָנגעשטאָפּט מיט פֿאָרמאַלין, פֿאַרבאַלזאַמירט
און שיין ווי אַ טרוים אין קאָליריקן טעלעוויזאָר,
וואָס גרימלט אַ שעה מיט אַ פֿערטל אין לײדיקן צימער —
פֿון זינט דער פּראָצעסיעס־ליבהאָבער, דער בעל־הבית
האָט פּלוצעם אין פֿענצטער דעם עולם דערזען און אַ בלינדער
אַרויס — שטילערהייט, די האַנט בײַ דער וואַנט — נאָך דערקענענדיק זיך
אויפֿן רויטן עקראַן: ווי ער טרעט שוין אַרײַן אינעם שאָו.

און דער show האָט זיך ווײַטער געצויגן — דורך גאַסן, צום בלאָוון עפּיר
מיט דרײַ העליקאָפּטערס און נײַן אויפֿן באָרט רעטראַנסלאַטאָרס,
און העכער — די טעלע־לבֿנה, דער SOS־סאַטעליט...

און קיין איין מאַוזאָליי אויף דער וועלט, קיין איין קרעמאַטאָריע אין קאָסמאָס
און אויף דר׳ערד, און קיין פֿעלד, קיין בית־עולם, קיין קבֿר, קיין טאָל
האָט אים ניט געוואָלט...

אַן אומענדלעכער, אייביקער שאָו!

דער שוואַרץ־רויטער שוואָם

בעל־חיים פֿאַרשטייען קיין אונטערשייד צווישן ווויזיעס און פּייסאַזש.

די קו גייט אַריַין אין אַ בלאָטע, ווו עס ציט זי צו גרונט,
און עס וויַיזט זיך איר אויס, אַז זי שווימט אינעם בלאָוון דוניַי,
און זי פֿרייט זיך, זינגט אונטער דעם וואַלס פֿון הער שטראַוס...
אָ, דאָס גליקלעכע "מ־ו־ו־ו"!

דאָס באַוווסטזיַין — אַ קרעבס אויפֿן לייַב פֿון דער שטילער נאַטור, אַ מגיפֿה.

דער Homo, דער מענטש, הייסט עס, לעבט ניט: ער מיינט, אַז ער לעבט,
און זיַין לעבן באַשטייט בלויז פֿון דעם, וואָס ער טראַכט פֿון זיַין לעבן
און באַמיט זיך
פֿאַרצושטעלן דעם טויט.

דאָס באַוווסטזיַין — אַ קאַנצענטראַגענישער פּאָקן, די פּעסט.

און ס׳באַוויַיזן דעלפֿינען זיך שוין, וואָס דערפֿילן זיך איינזאַם, באַקומען
אין די ימען געדאַנק־נאָסטאַלגיע און וואַרפֿן אַרויס זיך צו אונדז;
און ס׳פֿאַראַן אַ קאָמפּיוטער־פּראָגראַם אויף צו ריידן מיט הינט; און די גאַנדז
(אָ, די אוראַלטע רוימישע געגנדז!) האָט זיך שוין אויסגעחכמט
מיטן שנאָבל דעם וואַסערקראַן עפֿענען; און דער מוילוואָרף...

אוי, וועט זיַין אויף דער ערד דאָס אַ שׂימחה — דאָס רעווען און שריַיען,
און קוויטשען, און קרייען, און קרעכצן, און פּליעסקען — ווען אַלץ,
וואָס ס׳איז לעבעדיק, וואָס ס׳איז Sapiens ענדלעך געוואָרן,
וועט דערזען אויפֿן הימל דעם פּלוצלינגן שוואַרץ־רויטן שוואָם.

אויף די לאַנקעס און פעלדער

אַ ייִנגעלע לאָזט אָפּ דעם גרינעם באַלאָן
וואָס פליט אין דער הייך און רײַסט זיך דאָרט אויף
און ס׳צעגרינט זיך העט אונטן
אַ שטילע, ווי גראָז, הערראָשימע.

קרעדאָ

אָ, ווי זון־שאָטנדיק און פּולווינטיק און טריב איז דאָס שפּילן פון בלעטער
אין וואַלד,
און זיי רייצן מיך מער ווי די פּעע איך־וויל, וואָס זי וואָלט
אין די בלעטער געזעסן.

ווען איך בין אימפּעראַטאָר טראַיאַן, גיב איך — ערשטנס — אַרויס
אַ דעקרעט,
אַז ספּעציעלע קאָמאַנדאָס, טאָג־טעגלעך, זאָלן דורכקעמען וועלדער
און געשטרויכן, און סעדער, און גערטנער — קיין איינציקער בלאַט
זאָל אויף ביימער ניט בלײַבן, בלויז נאָדלען און שטעקלעך.

אָדער — צווייטנס — אַז אין די קרוינען, אויף יעטווידן בוים
און אויף יעטווידער צווײַג פון אַ בוים, אין די גרינע און לופּטיקע נעסטן
זאָל מען מוידן אַרײַנזעצן, וואָס איבער זיי קריכן לאַנגזאַמע, רויטע
גאָטס־קיִעלעך, אַך, בײַ דעם האַלדז, בײַם עלנבויגן...

הגם
דאָס וואָלט אפשר געווען ניט קיין CREDO — אָבער פּאָרט אַ פּראָגראַם.

ענטראָפּיע

וואָס ווייסט ער, דער גליקלעכער ייִדליק, דאָס שנײַדערל, וואָס
איז אַזוינס
ענטראָפּיע?
איך, וואָס כ׳האָב שוין דער משׂכּיל, בין אים אַלץ צו דערקלערן מחויב...

האָסט שוין צוגעגרייט, זאָגסטו, צום נייען דעם קליפּט —
אויסגעשניטן דעם קאָלנער, די פּאַכוועס,
אָנגעווייקט, ווי סע קער צו זײַן, ס׳לײַוונט,
פּאַרסיליעט, געשטעלט דאָס מאַשינדל —
און דאָ ווײַזט זיך אַרויס, אַז די פֿעדעם טויגן צום טרען!

ענטראָפּיע — איז פּונקט אָט די בייזע בהלה, וואָס דען?

ס׳איז פֿאַראַן אַ פּראָצענט — 20, 40 פּראָצענט ענטראָפּיע.

קומסט, למשל, צום ווײַב, צו דײַן קימפּעטאָרין — אַהיים
מיטן מזיק פֿאַרנעמען זיי ביידע, אַ טאַקסי, אַ בלימל... איז וואָס
קלערט זיך אויף? — און דאָס איז שוין 50 פּראָצענט ענטראָפּיע! —
אַז בײַ לאהקען איז ווידער אַ מיידל... נאָך דערצו אַ קורנאָס.

ענטראָפּיע — איז אונדזער אייביקער בראָך און פֿאַרדראָס.

100% ענטראָפּיע — איז דער סוף פֿון אַ מענטשן, אַ שטערן.
100% ענטראָפּיע — איז דער אָנהייב, דער בראשית־מאָמענט.
100% ענטראָפּיע — זאָלסט מיך אפֿשר בעסער פֿאַרשטיין — איז
אַ צעשאָטענער אַלף־בית — וואָס איז אָבער נישט פּשוט צעשאָטן,
נאָר צעשאָטן ווי פֿליי אויף אַ הונט — אויף 100%!

אַגבֿ: נעכטן ס׳דער הונט בײַ דײַן שכן, בײַ דעם זנב קורנאָסן,
פֿול מיט פֿליי, אָפּגעפּגרט. און געהייסן האָט ער ״דאָצענט״.

אַ שמועס מיטן ווײַסן געשפּענסט, אָנהייב מײַ, וועגן feed-back און ענלעכע זאַכן

נאָרבערט ווינער, אַ ווײַסער געשפּענסט, אַך, אַ קאָנטור
פון נאָרבערטן ווינער
איז געזעסן אין פּאַרק "ערמיטאַזש" אויף דער שטילער פּעטראָווקע
און האָט עפּעס געצייכנט אין זאַמד מיט אַ שטעקעלע, ווי אַרכימעד.
— עקסעלענץ! — זאָג איך אים, — אומבאַוווּסטזיניקע אונטערטאַנען
לאָדן איבער פון גאַנץ פרי דעם טראַנספּאָרט. מײַן דערפינדונג איז פּשוט
און פּראָסט: אינעם דיל
קאָנסטרויִרט מען אַ ליוק, און דער פירער, ווען ס'איז אים נייטיק,
גיט אַ קוועטש אויפן רויטן קאָנטאַקטקנאָפּ — און עס שיטן
די איבעריקע זיך אויס!
— פאַרשטייסט אָבער, — ענטפערט דער פאָטער פון קיבערנעטיק, —
האָסט אַ ייִדישן head, נאָר די טעכניק האָט נאָך ניט דערגרייכט...
— אויב אַזוי, — כ'האָב זיך גליקלעך צעלאַכט, — קאָן מען דאָס אינסטאַלירן
האַלב־אויטאָמאַטיש:
לעבן ליוקלאָך מאָנטירט מען אַ הענטל, און דער איבעריקער אַליין...
— סטײַטש! — אַזש אונטערגעשפּרונגען האָט דער גאַסט צי דער גײַסט —
ס'איז דער פּרינציפּ
פון מײַן feed-back...

— פון אַלטרויִזם און באַוווּסטזײַן! —
האָב איך עס באַמערקט אים גאַנץ שיין.

ייִדישער פּאַציפיזם

מאַן טאָטע, אַ צישנאַדער, האָט געלערנט שיקע דעם קרימען
צישנאַדרן אַ פּור הויזן — נייען האָט יענער געקאָנט.
אין אַ צוויי־דריי שעה אַרים, גליקלעך, פֿאַרזאָרגט אַף דער עלטער
מיט אַ גיט שטיקל ברויט, פרעגט אים שיקע פֿאַרחידושט:
— זוג, שמיל,
ביסט אַזאַ מין ווייסער, אַ בקי, אַ גראַמאָטנע מענטש,
איך קאָן נישט פֿאַרשטיין, וו'זוי זשע וסיאָ־טאַקי פליט די ראַקעטע
ЗЕМЛЯ–ВОЗДУХ–ЗЕМЛЯ ? —

אין ער האָט מיט די דלאָניעס געוויזן
אינזער ערד, אינזער הימל, אין העכער — שוין ווידער אַן ערד?

אויף דער שטילער דעליאַנקע,
ווו מ׳האָט אויסגעהאַקט ביטער דעם וואַלד

דער אַלטער אַברהם איז געבליבן אַליין אויף דער וועלט.
און ס׳איז גאָר ניט קיין וועלט, ווי עס פלעג זײַן אַמאָליקע יאָרן.
קוקט ער ווידער אין פענצטער אַרויס, זעט ניט קיינעם און קוועלט:
— שיינע זאַכן, מאַרוכאַ, דער עולם איז זיך צעפאָרן.

די מאַרוכאַ, די קאַץ, גיט אויף אים פון דער שאַפע אַ שפּרונג
און צעראַשט זיך: ״קומיאַו־מיאַקום״, ס׳הייסט ״גיב מיר אַ טרונק!״
— מעגסט שוין טרינקען — דו ווייסט וואָס, און עסן — וואָס איך עס אַליין! —
און ער גיט איר אַרויס פונעם טאָפּ — און צעלאַכט זיך — אַ ביין.

אַ פאַרעקשנטער טיפּ. מען פלעג קומען צו אים אויף זײַן הויף:
די לעסניטשעסטווע, ווײַדע, פאַרמאַכט מען. זײַ קלוג און אַנטלויף.
פלעג ער אָנהייבן ווידער פון אָנהייב זײַן אייביקע ליד:
— כ׳בין אַ פּענסיאָנער און כ׳בין אַ טרודאָווי אינוואַליד...

אָט אַזאַ מין פאַרגלייבטער, פאַרוויסטער, משוגענער ייִד!

מען אײַלט זיך, מען ווייסט ניט...

הערט שוין אויף! זאָל אײַער אָרקעסטער שוין ווערן פֿאַרשטומט!
וווהין שלעפּט איר אים, מעכלען גראַבויס, אינעם שניי, ווי די ראָבן?
ער איז טויט? וואָס זשע איז? הייסט עס, דאַרף מען אים באַלד
פֿון דער שטוב,
פֿון דער שטאָט גלײַך אַרויסשמײַסן, אונטער דער ערד אים באַגראָבן?

בעסער עפֿנט דעם קאַסטן, און לאָמיר אים העלפֿן, דעם תּוך,
זיך אַראָפּלאָזן פֿון דער מאַשין, ער זאָל שיין זיך צעלאַכן,
און אים אָננעמען בײַ די הענט, און אים געבן די נייטיקע זאַכן,
און אים לאָזן זיך גיין — ביזן פֿרילינג וואָס בלײַבט אים, אַ וואָך?

ער וועט אָפּרוען זיך, ער וועט כאַפּן אַ דרימל אין וועג,
ערגעץ נ׳מיטן דער וועלט, אויף אַ פּריזבע, אַן אַלטיטשקער היטער
בײַ דעם שטויביקן סקלאַד פֿונעם לעבן־אוטיל, וואָס ער פּלעג
ווי מציאות צונויפֿנעמען — פֿראַוּוען דעם יום־טוב מיט לידער...

אונטער אַ קליין ביימעלע
וועט ער ווי אַ קינד
זיך אויפֿבויען אַ היימעלע
פֿון שטראַלן און פֿון ווינט.

מינהגים

אוי, פסח! דער פריילעכער יום־טוב, יציאת־מצרים!

אַ פּראַכט פון אַ זאַך האָט געהאַט באָבע סימע אין שטוב —
אַ דעק מיט פּורפּור־רויטע בלומען,
פּאַר 300 לייַ
פלעג די באָבע פאַרזעצן די דעק בייַ דעם גביר, בייַ דעם פעטער
משה וואָלאָדאַרסקי —
ווו דען, אין לאָמבאַרד? דרייַ פּראָצענט איז קיין געלט? און אויב צוויי?

אָבער הערט: ערב פּסח, פאַר נאַכט, מיט די ערשט וואָס פאַרלויכטענע
שטערן,
פלעג קומען צו לויפן מאַדאַם וואָלאָדאַרסקי, די מומע —
און בשתיקה פאַר שרעק,
אַז ע ר זאָל ניט וויסן, אַרייַנשטופּן סימען די סומע:
— לויף, קויף אויס בייַ משהן די דעק...

אַזוי איז געגאַנגען די שפּיל
אַ יאָר נאָך אַ יאָר —
אוי, ווו זענען די יאָרן? אַוועק...

אַזוי פלעג מען אויסקויפן שולדן:
די זינד קעגן בורא,
די פליכט פאַרן קרוב
און — פון פּסח ביז שבועות — אַ דעק.

אַנטיקוואַריאַט

דער ייִדישער סאַמאָוואַר, ווייסט איר, איז אַ קוואַדראַטנער, פון האָלץ.
און דאָס קאָכעכטס, דאָס בלוט זידט אין אים, און סע סווישטשעט אַ פּאַרע
פון די שפּאַלטן — ווי אַמאָליקע ציַיטן אַ רויך
פלעג אַרויסריַיסן זיך פון אַ פעסטונג, דורך די שיסלעכער...

בעת די רוסישע, עכטע מאַטריאָנאַ מיט קופּערנע בריסט
און אַ פּאָר רייַכע זיַיטן שטייט אין מיטן דעם טיש און טאַנצט אונטער,
וואַרט, מען זאָל זיך צעזעצן, צעכראַסטען, צעקראַצן דאָס האַרץ
פאַרן ליבן זעמליאַק — און דאָ, ברידערלעך, דאָ הייבט זיך אָן
שווין יענער סטריפּטיז...

וואָס שייך מיר — טרינק איך ביר. פון אַ בלעכענעם טשיַיניק.

צו גאַסט בײַ דעם פּעטער רחמיאל, בײַם אַמעריקאַנער

1

דער שאָפער צעלאַכט זיך...

אויפן הינטערשטן פּוף, אינעם אָפענעם לימוזין
זיצט אַנדרייקאַ, ער נעמט פונעם אַרבל אַראָפּ מיט צוויי פינגער
דאָס לופטיקע ליבעלע,
גיט׳ס אַ קער מיטן בײַכל אַרויף, כאַפּט עס אָן בײַ די פליגלעך,
באַטראַכט
די פּאָר גלעזערנע קײַלעכס, ווו ס׳שפּיגלט זיך אָפּ
אַ צעטרעשטשעטע וועלט, און בײַם עק
דאָס טראָפּנדל דזשעגעכץ — פון אַנגסט? — טוט אַ רײַס
אַ פּיסל, אַ כאַפּערל, — אַך, עס פּרוווט זיך נאָך? — און מיט אַ מאָל —
ביידע אונטערשטע פלאַטערס, די אייבערשטע קיצלען די פינגער,
נאָר ניט לאַנג שוין... ער פאָרשט אויס דעם גרויזאַמען גרויסן שטיק קאָפּ
און די דרײַ נאָך באַוועגלעכע שטעקלעך אויפן לײַב בײַ דעם וואָרעם:
— קאַפּוט!
דער שאָפער פון פאָרנט קוקט זיך אום, פאַרשטייט און צעלאַכט זיך.

2

אַנדרייקאַ שטייט טויב און פאַרטײַעט אויף דער לאָנקע, אין מיטן די בערג:
עס דופטן גוואַלדאָוועגע בלומען, דער הימל איז בלאָוו, פונעם באַרגשפּיץ
שטעקן שטראַלן אַרויס; אַנדרייקאַ פאַרזשמורעט די אויגן,
די וויִעס פאַרקלעפּן זיך אים, און ער זעט אין דער לופט
דורך צוויי דינינקע שפּאַלטן: קײַלעכלעך, שטעקעלעך, פּעדעס,
פּאַוועטינקעס און ווערעמלעך — זאָלן מיקראָבן עס זײַן?
ניט אומזיסט האָט דער זיידע פּעטראָ אים געזאָגט פאַרן פאָרן:
— וו׳הין פאָרסטו, אַ קויטיקע וועלט...

3

אַ קינד בלײַבט אַ קינד... אַז ער זעט עפּעס, גלייבט ער. ער זעט
אַ קאָנטור, אַ מענטשן, אַ דורכזיכטלעכן גוף — ביזן הימל
און מיט צוויי אויפגעהויבענע פאָנען אין צוויי לאַנגע הענט:
אַ סערפּ און אַ האַמער אויף איינער אַ פאָן, און אַ שטיק בלאָווע הייך
מיט שטערן — אויף דער אַנדערער. אַך,
האָסט געזען דאָך דעם גײַסט פון רייקיאַוויק, זאָגט אים דער פעטער
אויף יידיש, אויף ענגליש, די מאַמע דערקלערט'ס אים אויף רוסיש,
נאָר אַנדרייקאָ ווייסט איינס: ס'איז געקומען אַ מאַרסיאַנער!
און שפּאַרט זיך, און שטייט אָן אויף זײַנס... אַ קינד בלײַבט אַ קינד.

פילאָסאָפיע

ווי אַן אָלטן שקראַב אָב ער אונגעשטעקט איין מול מאַן לאַב —
אין דוס גאַנצע לייבן זיך ער דעם אַנדערן שקראַב.

צו דער וועלעס-טעאָריע. דעות.

טאָמאַס עדיסאָן און אַלעקסאַנדער פּאָפּאָוו, אײַער אַלטע השערה
וועגן כוואַליעוודיקייט פון דער שײנער נאַטור
איז הײַנט טראָץ
אַלע ספקות באַשטעטיקט געוואָרן — און ס׳איז ניט נאָר די בלאָווע
טעלעגראַף־, טעלעפאָן־, טעלעוויזיע־נעץ!

טעלעפּאַטיע און טעלעאַנגזשעקטאַציע (רויטע
אָדער רויט־בלויע פלעקן בײַ אונדז אויף די נעזער), דער גריך טעלעמאַך
און די טעלערס אין הימל, וואָס פליִען און רייצן די גאַנערס, און — אַך,
די פאַרזונקענע דראַטן איבערן סטעפּ און דער מילכוועג בײַ נאַכט
(פול מיט זילבערנע פיש) — אַלצדינג קרײַזלט זיך, שלענגלט זיך, זינגט.
און העיקר — די מלכות! וואַסערמיידלעך, די גרינע רוסאַלקעס
מיט אַ זעקס־זיבן כוואַליעס בײַם לײַב און מיט קודלעס ווי מאָך
אויף די הייסע אוקראַאיִנישע ברעגן, אויף די סקאַנדינאַווישע זאַמדן,
אויף די שטיינער לאָך־נעס* מיטן אמתן נס אינעם לאָך.

---

*) Loch Ness — אַן אָזערע אין שאָטלאַנד, — ווו לויט אַ סך בײַזעערס לעבט אַ ריזיקע חיה פון יוראַ־פּעריאָד, וואָס מען האָט איר געגעבן דעם נאָמען ״נעסי״.

דער קאַנאַריק

עס שפּריצט בלוט

אָלֹהָ? האַלאָ! אַ לאָך, אַ לבנה אין הימל,
אַ גאָלדענער לאַנגער טונעל מיט הונדערטער פעדעם
פון שײַן, און דער אײַזערנער ספּוטניק
שנײַדט זיי אַלע מאָל איבער אין פלי.
איך בין עס, דײַן ליאָווע בערינסקי, דײַן מלאך, געהיימער אַגענט
אויף דער ערד —
האַלאָ פונעם איילבאַרג, דו האָסט מיך שוין ענדלעך דערהערט?
איך מעלד זיך, איך מסר די וועלט:
דער מענטש איז דאָ הערלעך און שרעקלאָז, און בײַ די ווײַבער
קוועלן אָן אָנהייב ניסן די בײַכער — זיי זאָגן: פון גליק
וואָס זיי לעבן, פון פרייד וואָס מען ליבט זיי... האַלאָ, הללויה!
אַ קאָמעט, ווי אַ גאָלמעסער, גיט אַ פּיק דיר די באַק — און אַרום
שפּריצט דאָס בלוט און פאַרגיסט דײַנע רחבות, די אומגעגנט... אָמן!
די לבנה רינט אויס, אַ געשטערן פאַרשטעלט מיר דײַן פנים...

— האַלאָ, צי ביסטו דאָרט שטום?

פאַר יורגען זערקע

אַן עבירה די צײַט, אַן עבירה די לופט וואָס איך לעב.
דעם אָזאָנעוועןן קופּאָל, דעם רוים מיט פאַרשלאָפּענע וועלדער
און פּייסאַזשן, וואָס קוקן מיך אָן, אַן עבירה דעם אָטעם,
וואָס כ׳נעם צו בײַ די שטיינער און זאַמדן, די פאַרנאַכטיקע פּליג
און דאָס ווינטל, מיט וועלכן זי פּליט און באַשטרעמט מיך מיט זילבער.
אַן עבירה דעם נאָמען, וואָס כ׳טראָג: אַזאַ נאָמען וואָלט געקאָנט
אַ כּרמל־באַרג באַרימט אויף אַ צענדליק יאָרטויזנטער מאַכן,
צי אַ ים, צי דעם בוים באָאָבאַב, צי לכל־הפּחות
אַ גריכישן גאָט; אַן עבירה דאָס לײַב, וואָס די פיש
צי די פייגל וואָלטן צו שטיקלעך צעשלעפּט פאַר די קינדער.

אַן עבירה דאָס לעבן, דעם טויט: גאָרניט וועט שוין ניט העלפן.
אַן עבירה דעם שויס, וואָס פּאָטענצפּול אַזוי איז געווען,
דעם 300 (רוח אלוהים), וואָס 307
אָדער אַפילו 409 אין אַן אַנדערער וועלט וואָלט קאָנט זײַן.
אַן עבירה די אַנדערע וועלט, וואָס האָט מיך אָנגעוואָרן.

אַן עבירה מײַן לעבן, מײַן טויט.

אַ פערז פון ווערגיליוס

Sum lacrimae rerum...

כ׳בין די טרער פון די חפצים: סע וויינען די אויגן, די פלייצע,
די האַנטוואָרצלען, אָט דאָ — ווי ביַים בתולישן גאָט, ווען מען קרייצט אים;
כ׳בין די טרער פון אַ פיש אויפן טיש, ווען ער גרייט זיך שוין ווערן
איַיער מאכל און חלשט, און וויינט, מעגט איר וויסן, אָן טרערן;
כ׳בין די האָריקע, פינצטערע טרערן אין וואַלד ביַי די בערן;
כ׳בין דער טוי אינעם קוסט, וואָס מען האַקט אויס אויף ריטלעך — צו קערן
אין די שטעט און אויף זאַמדיקע פלאַזשעס דעם שטויב; כ׳בין דער אויסדאַמף
פון דעם ים־אָקעאַן און דעם טרוקענעם מידבר; און גרויזאַם
שפּריצט דאָס פיַיער אַרויס פון די אויגן ביַי מיַינע ווולקאַנען.
איר קאָנט זיַין מיר מקנא:
כ׳בין דאָס לאַכן ביז טרערן, דאָס וויינען פאַר גליק, דאָס פאַרגיסן
מיט אַ כוואַליע דאָס לעבן; איך לערן זיך רינען און פליסן,
און צעגיין זיך ווי פּאַרע, אַרויף, צו דעם רויט־בלאָוון בויגן
איבער איַיך —
ווען די ערד גיט אַ שמייכל און ווישט אויס די אויגן.

דער קאַנאַריק

שאַגאַל און מיראַ אויף די פּאַטאַס. און פרויד.
אַ רויז אויפן פענצטער. אַ ברעקעלע ברויט.

אַ בלאָקהויז. אַ וווינונג. אַ צימער. אַ שטײַג.
אַ טשוואָק און אַ שטעקל — אַ גאָלדענע צווײַג.

אין ווינקל — אַ טינטערל. הין און צוריק
ער שפּאַנט, גיט אין טינט מיטן שנאָבל אַ פּיק.

די נאָז ווערט אים בלוי, אָדער רויט, אָדער גרין.
ער שפּאַנט. ער שפּאַצירט זיך אַהער און אַהין.

און גיט זײַנע לידער געגראַמטע אַרויס:
טשיוויר־טשיווילער־טשיוויראַם־טשיווירויס.

פאַראַפראַז

מײַן דענקמאָל שטייט און שוועבט — אַ סלופּ פון רויך, אַ חלום.
ניט צוגעלייגט קיין האַנט — כ׳האָב אויסגעזיפּצט זײַן גוף
און אויסגעטרוימט זײַן שטאָף — און אָט, אַ הוילער גולם,
אַ קאָנטור שטייט און שוועבט, און שווימט צו שטיקלעך אוף.

אַן אַקסל אין דער לופט פליט ווי אַ טויטער פויגל
צו גאָט; די רויטע נאָז צעגייט זיך אין לאַזור,
ווי שניי אונטער די פיס בײַם אָקס; דאָס פּאָרל אויגן
— צוויי פלאַטערלעך — הייבט אָן דעם טאַנץ־דועט ל׳אַמור.

איר וואַרט, אַז קופּער קלינגט אונטערן ווינט... אַ משל!
פון שטרוי כאָטש, צי פון האָלץ, ווען כ׳זע מײַן דענקמאָל שטיין!
ניין, שוואַרצע טראַנטעס רויך קאַניוקען אויף שטום־לשון —
דער ייִדישער פּאָעט, וואָס רעדט צו זיך אַליין.

זײַן אַהוב — ווייס איך וואָס! — כאָטש נעם אַליין און פיר אים
צום דענקמאָל, בײַ דער האַנט, דעם בער אויף ראָש־השנ׳...
"עקס הומילי פּאָטענס..."*. אָבער בעלוי דיבורים,
ווי ס׳גיט נאָך הײַנט אַ זאָג דער ייִד אין קאַושאָן.

*) פון נישטקייט — אַלמעכטיק. (האָראַציוס)

פראַנצייזישע סערענאַדע

אויפן זיבעטן הימל, ביַים ראַנד, ווי מיר תּמיד געפעלט,
זיץ איך איבערן אָפּגרונט, קנאַק קערלעך און שפּיַי אויף דער וועלט.

כ׳זע: עס הענגט אַ פּאָר פּיס... ס׳איז מיַין אַלטער קאַפּראַל, כאַפּט אַ דרימל
אינעם קאָסמישן ליכט, העכער נאָך פונעם זיבעטן הימל.

און עס קומט אויף דער נאַכט. און אַ שטראָמעלע סלינע, צי שוויס,
קיצלט אויף פונעם שלאָף אים. ער שטייט אויף און וויַיזט מיר זיַין גרייס.

און ער הולכט... און שוין אינעם טויער, ווו ס׳ווינט די אַלמנה,
גיט ער — באַץ! — מיטן קאָפּ אַ פאַרטשעפּע דעם גאַנג: די לבנה.

פּאַנורג

איך בין גליקלעך, וואָס איך — דאָס בין איך, דער גרויסאַרטיקער
ליאָווע בערינסקי.

נאָר טאָמער געפעלט אײַך ניט אפשר מײַן יִחוס, מײַן נטיעה צו לצנות און
— whisky
זײַט זשע מוכל: כ׳מאַך צו דאָס געשעפט, כ׳שנײַד מיר איבער דעם גאָרגל
און שטיי אויף ווי פון חלום אויף מאָרגן
און מחיה בין איך מיר, ווײַל שוין בין איך — ווער, מייןסטו? — פּאַנורג!

— אַך, פּאַנורג! — וועלן גראַגערן מיידלעך אַרום מיר, אין ציגײַנערשע
קליידלעך, —
הײַ אין איינעם און ווײַז אונדז דעם קליינעם
פּאָקוס־פּאָקוס: ווי וואַניקע ווערט וסטאַניקע — אַזאַ גאָר היפּנאָז!

— אָ, פּאַנורג! — וועלן קומען נאָך רײַטן די ״ד־ד״,
די ״דאָמקראַט־דעמאָקראַטן״, —
וואָס זאָגט עפּעס דאָס פֿאָלק, איז שוין צײַט צו פֿאַרכאַפּן די פּרײַ?

— היי, פּאַנורג! — וועלן סלינען די ייִדן אויפן מאַרק, — ווס פּאַרקויפסטי?
— מערידן.
— האָסט אַ ייִדישן קאָפּ! ווייסטי וואָ־וס? נעם באַשנאַד זעך
אין שמאָד זעך ציריק...

און פּאַר נאַכט, ווען פּאַריזש (מען דערציילט) שפּילט מיט טויזנטער
ליכטיקע גאַסן,
וואָלט איך שטיל צום St. Paul געגאַן, צו דעם סאָול־בית־עולם,
אויף גיך
דאָרט געבעטן בײַם בוים, אונטער וועלכן סע ליגט מײַן באַשאַפער,
ער זאָל מיך, דעם זעלבסטמערדער און ראַבלעזיִאַנער, פּאַרנעמען צו זיך.

מײַן עלטערער ברודער

מײַן עלטערער ברודער, עָליו־השלום, איז געווען ריין־זעליק און יונג,
ווען ער האָט זיך פאַרליבט אין פּאָלינע (כ׳האָב אויך זי געקענט)
און פלעגט זיך איר נאָכשלעפּן ווי אַ קינד... נאָר דאָס מיידל
האָט אים ניט געוואָלט. און איין מאָל, אין אַ פרילינג־פאַרנאַכט,
ווען ער האָט זי באַגלייט צו דעם טאַנצפּלאַץ,
האָט ער פּלוצעם זיך אָפּגעשטעלט אויף דער קאַלינינסקער בריק
און געגעבן אַ שפּאַן אין דער זײַט און אַ שפרונג
איבער די פּאַרענטשן...

נאָר ביז וואַנען
ער איז געפלויגן אַראָפּ (און דאָס מיידל האָט אים
עפּעס נאָכגעשריגן, נאָר דער ווינט האָט געשטערט אים צו הערן,
איז ער ווידער געצווונגען געווען זיך אויסדרייען
און בײַטן דעם וועג,
און ווי פריִער
איר נאָכפליִען — ווײַל פּאָלינע
איז שוין געלאָפן איבער די גאַסן מיט אַ געשריי,
און ער האָט זי פאַרלוירן בײַם אוניווערסאַם, און געזוכט זי
אין די דופּטיקע פּאַרקן און נאָענטע פעלדער, ווו דער פּרעכטיקער זומער
האָט שוין גערוישט מיטן גאָלדענעם ווייץ, און אין וועלדער,
ווו די אייביקעביימער האָבן זיך שוין געגרייט צו דעם האַרבסט...),
הייסט עס, ביז ער איז ערשט צו דעם וואַסער דערפלויגן,
איז דער טײַך שוין פאַרפרוירן געווען, און ער האָט נאָר געגעבן אַוודאי
אַ הודע
אין אײַז, ווי אַ דראָנג,
און זיך איבערגעבראָכן אַ פוס...

נאָר וואָס?
דאָס מיידל איז גליקלעך געווען, און זיי לעבן איצט ווי צוויי טויבן,
און האָבן שוין קינדער, און וועלן נאָך מיך איבערלעבן.
הלוואי!

אַ נײַס: די מאַמע זאָגט גאָר, אַז קיין עלטערן ברודער
האָב איך קיין מאָל ניט, זאָגט זי, געהאַט, און דער טאַטע,
ווי איך הייב אָן צו פרעגן, — ווערט פײַער
און גיט נאָר אַ קרעכץ און אַ שפּײַ!

אַ הימען פאַר מײַן ערשטער געליבטער

בעסער וואָלטסטו געשטאָרבן.

בעסער וואָלטסטו געשטאָרבן, פּאָלינע, מײַן ערשטע געליבטע,
מײַן ליאַלע,
וואָלט ערגעץ אויף יענער זײַט וועלט כאָטש געבליבן אַן עדות,
אַ שותּף
פון מײַן לעבן, און אפשר אין גיכן
וואָלטן מיר שוין אין איינעם געזעסן אויף עפּעס אַ ברעג
און אַראָפּגעקוקט ביידע אויף דר'ערד, און דערמאָנט זיך צו ביסלעך
די לאַנדשאַפט,
דעם פּייסאַזש, וואָס געקלאַפּט האָט מיט שײַן אין די אויגן אַ מאָל:
דעם הויף אונטער פּערסישן בעז; דעם רויטלעכן טעריקאָן־באַרג;
דאָס לאַנד, ווו מיר פלעגן זיך וואַלגערן נאַקעט אין שטויב,
צי אין זון,
צי אין פּוך;
דעם טײַך, ווו מיר פלעגן זיך באָדן בײַ נאַכט, ווי צוויי פערדלעך...
אַוודאי קאָן זײַן, אַז קיין שום יענע־וועלט איז ניטאָ,
דאָס איז אָבער אַ פראַגע, אַ האַפּעניש נאָך... און אַזוי
ביסטו פשוט פאַרלוירן געוואָרן פאַר אונדז, פשוט אויסגעלעבט, ליאַלע,
דײַן לאַכן, די קושן ווי פײַער, דײַן זיפץ פון אַ קינד,
וואָס מען נעמט בײַ אים נעבעך דאָס נאַשעכץ אַוועק...
בעסער וואָלטסטו געשטאָרבן.

דו עפנסט די טיר מיר און כ'זע: בעסער וואָלטסטו געשטאָרבן.

דו עפנסט די טיר: בעסער וואָלט איך געשטאָרבן
מיט דרײַ צענדליק פרילינגס צוריק — פון ליבע און גליק.

צווייטער הימען פאַר מײַן ערשטער געליבטער

איצטער ווייס איך: דער גן־עדן איז דאָרט, אין דער ריכטונג צו טולאַ.
ווײַל פון דאָרטן, ווען מ׳האָט דיר געעפנט דעם טויער, איז אָנגעפלויגן
דער שקוואַל.
איצטער ווייס איך: ס׳אַ נעץ דאָרט, אַ קעלט, ס׳טוט זיך חושך און חושכות —
ווײַל די עטלעכע שעה, וואָס זיי האָבן אים אָפּן געהאַלטן,
גאַנץ שיין וואַרטנדיק, דו זאָלסט אַרײַן — בעת דו האָסט מיך געזוכט
אין דער שטאָט, אין די סעדער און ליקלעך, און געקלאַפּט זיך אין אונדזער
נאַטור, ווי אַ פויגל אין גלאָז, מיט דײַן לעצטן און איינציקן ברען:
די נשמה אויסוויינען פאַר מיר —
האָט געהודעט, אַ שעה נאָך אַ שעה, ס׳האָט געוואָרפן מיט שטיינער
און מיט ליים פון די אַשביימער־וואָרצלען, וואָס זענען געפלויגן
אַזוי הויך, אַז דו האָסט מיך אין פענצטער, ביַים בליץ, ניט דערזען...

און איצט ווייס איך ניט: ביסטו שוין דאָרט אויפן אָרט, צי דעם טויער
האָבן זיי עטוואָס פריִער פאַררוקט — און דו בלאָנדזשעסט אַרום
ערגעץ דאָ, אויף דער זוניקער וועלט, וואָס זי שטראַלט נאָכן רעגן?...

דריטער הימען פאַר מײַן ערשטער געליבטער

די ערד און די ימען — אַ נער־מאַסע פאַר די, וואָס זיי דערבען,
און דער הימל איז אויך ניט קיין וואַקוום — אַ רוים, אָנגעשטאָפּטער
מיט קערפּערס פון שטערן, מיט ראַקעטעס, שליחים...
וואָס זשע בלײַבט פאַר זיי איבער, פאַר די, ווער ס׳האָט ערשט אָנגעוואָרן
דעם גוף, און קען נאָך ניט פליִען, ניט שווימען, ניט הענגען —
בלויז שפּירן און זען? און ווו זאָלן זיי זומערן הײַנט,
ענדע מײַ, און ווו זאָלן זיי נעבטיקן איצטער, ווען ס׳פינצטערט,
און ווו זאָלן זיי ווינטערן מאָרגן גאַנץ פרי, ווען דער טוי
צי דאָס ווײַסע געפריר פונעם מילכוועג האָט שוין געלייגט זיך
אויפן פערסישן בעז, אויפן דאַך און דעם פלויט? — פאַר זיי בלײַבט
נאָר די לופטיקע גרעב פון דער ערד־אַטמאָספער, אַלע כּל־מיני שיכטן
מיט פאַרשידענע סאָרטן געדיכטקייט און קלאָרקייט, ווו זיי
קענען וואַנדערן שטיל, לויט דער שטימונג, דעם גײַסטיקן צושטאַנד,
ווערטיקאַל, צי באַלכסון... דאָך מיינט ניט, אַז פוסט איז די לופט
אָדער ליידיק: דורכזיכטלעכע פעסטונגען, טורעמס און שפּיצן
שטייען איבער די בלויִקע טײַכן און שטראָמען; און ווייץ
אָדער גאָלדענע שטראַלן דאָרט זאַנגלען אין די גרונטלאָזע פעלדער;
אומבאַצוימטע ראָזאַריומס, גערטנער ווייען מיט אַראָמאַט.
און העט ווײַט, אויף פאַרוואָרפענע פוסטבאָדנס — צווישן די שליאַכן
בונטע, אַנגסטיקע מיסטפלעצער, גריבער און הויפנס פון חטא
און פון שבועות; פון בלוטיקע שמייכעלעך; פון ליכטיקע טרערן,
וועלכע וואַקסן ווי בלומען אויף עפּעס אַ סקלאַד פון אוטיל,
צי אויף אויטאָמאָבילן־בית־עולמס; דו זעצסט זיך אַנידער
אין אַ זײַט, אויף אַ לופטשטיין, און קוקסט, ווי סע שווימען אַרויף
פון דער טיף, פון דײַן נעבטיקן היימלאַנד, פון דר׳ערד — די שוואַרץ־רויטע
שטיקער לייבעץ און שׂינאה־אויסדאַמפונגען... מיך — זעסטו אָן?
בייג זיך אָן, שטעל צום קרײַזל די האַנט צו: פיר שרעקלעכע זאָנעס
אונדז צעטיילן, די פינפטע דימענסיע איז דיסקוטיוו,
נאָר כ׳דערקען דיך אין איר: ביסט מײַן מענטש, מײַן טאָג לעבן, מײַן יוגנט,
ליאַליאַ, ליאַליאַ, שטרעק אויס מיר דײַן גרינלאָזן לולב, צי אויס
דײַן אַמאָליקע האַנט, גיב מיר ווידער אַ קוש, דײַנע ליפּן,

וואָס צעבליִען מער ניט — ווי אַ רויז אויף דער קאָסמישער שיף
ווערט פאַרגלייזערט... לאָמיר לאָזן אין וועג זיך, איבערן לופטלאַנד,
וווּ דער אייביקער טרוים איז פאַרווירקלעכט — די קאָעקסיסטענץ
פון די טויטע און לעבעדיקע; וועגן מיר זאָלסטו מורא ניט האָבן,
כ׳קען די אייבערשטע באַנען, די טיפע טראַנשייען, ווי נ׳שניי
אויסגעלאָפּעוועטע אין דער הימל־לאַזור ביזן ערד־דנאָ,
וווּ מיר שפּאַנען, מיר שווערע, מיר ווערן, מיט אַ פאַלשן געפיל,
אַז מיר וואַנדערן, גייען אַרום ווו מיר ווילן...

יאָרצײַט

מײַן געליבטע איז שוין אויף יענער וועלט —
הללויה!
געלויבט און גערעכט ביסטו, אל־אלהים, צען מאָל גערעכט
קעגן אונדז — קעגן מענטשן און חיות, און גראָזן, און שטיינער...
ווען, גאָטעניו, נאָר ניט די נעבכט!

בײַ נאַכט ווערט פֿאַרלאָשן די שטאָט, און דורך טויזנטער לעבער
אין פֿלויט, וואָס צוימט אָפּ פֿונעם אָטעם זייער זוניקן פֿלאַוש
אויפֿן ברעג בײַ דעם אין־סוף, —
קלאַפּט שײַן, און איך לויף ווי אַ יינגל
מיט אַ פֿאָכנדיק האַרץ, און אויף גיך כ׳גיב אַ שטעל צו דאָס אויג.
אַ מין סאַנאַטאָריום. ניט וואָס אָן קליידער — אָן לײַבער
שפּרײַזן ווײַבער און מענער אַרום, האַנט בײַ האַנט, ווי אין שטעטל בענדער,
און פֿירן סאָליד אַ געשפּרעך... בלויז אַ צענדליק נשמות
טומלט, זשומט בײַ דעם גָדר — זיי כאַפּן אַ קוק, שפּרינגען איבער
פֿון אַ דורכשטעך צום אַנדערן, פֿאַסן זיך צו אויף די קני.
ווּעמען זוכן זיי דאָ? אַלע שלאָפֿן אין שטאָט נאָך אַ שווערן
און אַן אויסצערנדיקן טאָג, אין די דאגות און קימערניש... אַך,
ווּ זשע איז מײַן געליבטע, וואָס זשע וואַרט זי אויף מיר ניט אַרויס,
צי פֿאַרגעסן זי האָט אין מיר, צי פּונקט הײַנט, אַ יאָר נאָך דער לוויה,
גייט זי איבער, ווי ז׳פֿלעג עס, פֿונעם צווייטן צום דריטן, צום פֿינפֿטן
דזשענטלמען?
צי פֿאַרשוווּמען ז׳איז ווײַט נאָך די בויעס — אינעם אָפֿענעם עולם־האמת
מיט זײַן ליכטיקן אָפּפֿלייץ — ווער זשע פֿאַנגט זי דאָרט אויס פֿאַר אַ נויט?

און איך קלאַפּ מיטן קוליק... און פּלוצעם דערזע איך, אַז ס׳שײַנען
ניט קיין לעבער — נאָר קעפּלעך פֿון מעכטיקע טשוועקעס אין פֿלויט.

פראָמענאַד

ווי אַ קינאָ־אַרטיסט, צי אַן אורקע, מיט אַ רויטער געאָרגינע אין לאַץ,
זיץ איך, אויסגעשטרעקטביידע פיס, אויף אַ באַנק, אויפן פושקין־פלאַץ
בײַ דעם שיינעם פאָנטאַן, מיט אַ נאַס (פון די שפּריצטראָפּנס) פּנים,
און איך וואַרט: אפשר קומט צו אַ מיידל און פרעגט מיך מײַן נאָמען...

יינגלעך שפּאַנען און זינגען מיט מיידלעך, און איינזאַמע מיידלעך,
און איך קוק: אַך, סע שיטן זיך בלומען בײַ זיי פון די קליידלעך...

דרײַ קראַסאַוויצעס האָבן אין לעבן מיך ליב געהאַט...
נעבכטן
איז די ערשטע, די זיסטע געשטאָרבן — מײַן יוגנט דאַלוי...

דאַרף איך, הייסט עס, פון אָנהייב אָן אָנהייבן: כ׳זיץ אויף דער באַנק
ווי אַ star, אַ מאַקס לינדער, אַ שטערן פון דער שטומער קינאָ־עפּאָכע,
מיט אַ בלוטרויטן בלימל — דו זאָלסט מיך באַמערקן, מײַן טרייסט,
פונעם הימל...

און דער זוניקער ווינט רײַסט שטיקער פונעם פאָנטאַן
און פאַרשיט מיך מיט שפּריצטראָפּנס, הרגעט מיך אָפּ, דער וואַנדאַל...

וואָלוול, אָן אַ בילעט

וואָס איז ערגער דער גרויסער שטאָטישער מיסטפּלאַץ
פֿונעם פּרעכטיקן גרויסן טעאַטער?

אַ קרומע פֿאַרזשאַווערטע פּאָדראַקס: אַ שווידערלעכע טראַגעדיע;
אַ הויפֿן צעטראַסקעטע טעלערס: וואָדעוויל, העפּי־ענד;
אַ באַלעט — דרײַ פּלאַטערלעך, pas-de-trois, אין דער לופֿטן,
און דער שווערינקער שטאַלזשוק — דער שאַליאַפּין אין "גאָדונאָוו".

— טאַטע, טאַטע, מיר ווילן מיט דיר! — שרײַען נאָך מיר די קינדער.
— וו'הין הולכסטו? — פֿרעגט דאָס ווײַב. איך ענטפֿער: אין פּאַרק.

איך זעץ זיך אַוועק אויף מײַן הילצערן בענקעלע איבער דעם אָפּגרונט,
איך באַטראַכט דאָס לעבן, די קונסט.

דער פֿײַכטער, מיט זילבערנע שפּראַנטשקעס, אַלבאַם צעעפֿנט זײַן טויער:
מען שטעלט אַ חריפֿות אַ חופּה;
אינעם שאַרבן פֿון אפֿשר דעם לעצטן פֿערד אויף דער וועלט
בלאָזט אַ מערישקע אין דער פֿאַנפֿאַרע — דער גבֿריאל;
ליים און שיכטן פּאַפּיר, ווי אין טאָג יום־הדין,
געאָלאָגיש רוקן זיך איבער.

קעגן נאַכט יאַוועט זיך שאַטנס, זעצן זיך יעדער
באַזונדער
אַרום פֿינקלדיקן אַמפֿיטעאַטער:
דאָס זענען איינזאַמע ליבעס, פֿאַרראַטן פֿון איר און פֿון אים,
פֿון זיי אַלע וואָס לעבן אַצינד אַ משוגענעם טאָג,
ער — אין מאָסקווע, און זי — אין באר־שבֿע,
ער — אַ פֿידלער אין גראַן־אָפּעראַ, זי — אַ באַרמענשע אין קאָקטעבעל,
ער — אַ געליבטער פֿון סאָניע ראַנעל, זי — אַ קעמפֿערין פֿאַר די נעגערס,
ער — אַ פֿאָטער פֿון דרײַ אירע קינדער,
זי — אַ מוטער פֿון דרײַ זײַנע קינדער,
וואָס זיי קירצן דאָס לעבן איר אָפּ, בשעת ער שפּאַצירט זיך אין פּאַרק.

* * *

אַ שוואַרצער שווערער שוואַן שווימט שטיל איבערן הימל.
ער שאָרכט ניט מיט דער לופט, ער שלאָפט, ער כאַפּט אַ דרימל.
די פליגל שטעקן שרעג, די פיסלעך הענגען רויט.
ער דעכּעט ניט, ער פאַלט און שרײַט ניט. ער איז טויט.

וואָס וויל ער, דער מיראַזש? וואָס פאַר אַ גזר באַטײַט ער?

דער שווערער שוואַרצער שוואַן שווימט ווײַטער, שטענדיק ווײַטער
אויף מיזרח, אויף מאָזדאָק, צום הייסן יערעוואַן,
קיין בורמע, סינגאַפּור... ווער ווייס... אַזאַ מין שוואַן...

בקעת עצמות*

ס׳איז רויזיק מײַן בלאָווער פעריאָד,
מײַן ראָזאַ־פעריאָד איז בלוי,
די געלע לבנה געגעבן אַ ריר האָט
דאָס פײַער־געפּערלעכע שטרוי.

די שטעט זענען לופטיק, די וועלדער
באַגיס איך מיט בלוט, און דעם טײַך
פאַרגרין איך מיט טרערן — ווי טאַקע געפעלט ער,
מײַן פרייליכער טרויערטאָל, אײַך?

און ווערט מיר שוין שוואַרץ אין די אויגן —
פאַרמאַך איך זיי שטיל, ווי אַ טיר,
אַז אויפשטיין אַ פאַרביקער זאָל רעגן־בויגן —
די רונדיקע ערד איבער מיר.

---

*) אַ טאָל פון ביינער (יחזקאל לז)

CALYSTEGIA SEPIUM

איר זאָלט זיך ניט קושן, שפּאַצירנדיק אויף דער אײַזנבאַן

איר זאָלט זיך ניט קושן, שפּאַצירנדיק אויף דער אײַזנבאַן.

סוועטאַ ק. האָט זיך דורכגעפּראָמענאַדעוועט מיט איר פּרינץ
(אַ פּאַרשוין — הוילע מעלות!)
בײַ דער בריק איבער וואָריאַ, און זיי האָבן פֿאַרגעסן זיך, און
אויפֿן אָנשיט אַרויס, און זיך אָפּגעשטעלט נ׳מיטן די שפּאַלעס,
און זיך אָנגעהויבן צו קושן אונטער דער זון.

דער צוג וואָלט, פֿאַרשטייט זיך, צעקוועטשט זיי אויף טויט — ווי אַ טויב,
האָט ער אויפֿגעהויבן זיך שטיל אין דער לופֿט, נאָר געליטן
האָבן מענטשן, ווײַל באַלד פֿון די פֿענצטער גענומען זיך שיטן
האָבן קינדער און וויסטע שיכּורים, פֿון אַלקאָהאָל טויב.

און אַ כעמיקער פּלוצעם דערבײַ.

די קינדערלעך פֿליִען ביז הײַנט נאָך, מען קאָן זיי אין הימל ניט כאַפּן,
וואָרעם אויסגעמישט האָבן זיי זיך מיט די פֿייגל — מיט שפּערלעך
און גאַפּן,
און די מאַמעס דערקענען זיי נאָר ווײַל זיי קענען דערוויַיל ניט באמת
ווי אַ שוועלבעלע צוויטשערן אָדער שרײַען ווי פֿאָלאַרישע סאָוועס.

די שיכּורים — אין גריבער זיי שלאָפֿן, אונטער שטרויכן ווי אין אַ סאַד,
און מען קען זיי דאָרט זען, אַז מען פֿאָרט אויף פּאַוולאָוו־פּאָסאַד.

דער כעמיקער בלאָנדזשעט אַרום אין די וועלדער, עסט יאַגדעס און קרויט,
און פֿאַרנעמט זיך גאָט ווייסט גאָר מיט וואָס —
נאָר פֿאַרלירט ניט קיין צײַט!

סוועטלאַנאַ — ביז הײַנט שטייט זי דאָרט אויף די רעלסן,
אויסגעשטרעקט ביידע הענט
צום פּרינץ, וואָס איז תּיכּף אַנטרונען געוואָרן...

איך קוק אויף די ווענט
און זע פֿון דער זײַט,
ווי איך זיץ און איך שרײַב מיר מײַן ליד —
אַ פּרינץ אין אַ פֿאַרבלאָזער וועלט,
אַ דערעסענער ייִד.

דער קלאַנג פונעם קיַלעכבליץ
ביַי טאָג אויפן פעלד מיט זונבלומען

וואַרט אויס איך בין ליאָווע בערינסקי זיַין שטילע נשמה

דו פלעגסט מיר ניט געבן קיין קוש ניט געבן קיין גלעט
ניט געבן קיין ריר מיטן פינגער

דו פלעגסט מיר ניט געבן

איצט ביסטו אין גאַנצן ביַי מיר אין די הענט אין די שטראַלן
סוועטלאַנאַ
און ווערסט ביז מאַלאַכאָווקע שוין ניט דערלויפן גלייב מיר
אָט דאָ אויף די בערגלעך וואָס דער מוילוואָרף האָט זיי אָנגעשאָטן

אונטער דעם רעגן־בויגן
וועט ליגן דאָס פּרעכטיקע ליַיב

און ווען איבער דיַין גוף וועלן נעמען זיך שאָקלען און קוויטשען
די וויַיבלעך
פון אַרומיקע דערפער
וועלן ביידע שוין זיצן מיר הויך אויף צוויי שטענגלעך
ווי צוויי גאָלדענע בלומען
און קאַטשען זיך דאָרט פּאָר געלעכטער און איינער דעם אַנדערן קיצלען
מיט זונען־מעזאָנגען
— Z און A —
מיט פינטעלעך ליכט

אָדיע

דרײַ ביימער, און אויבן אַ זון: אַ באַנק אין גן־עדן.
כ׳בין גליקלעך איבערן האַלדז, און וואָס נאָך צו בעטן
בײַם לעבן? נאָך פּאַר אַ פּאָר טרערן דאָס האַרץ גייט מיר אויס.

בײַם גליק, ווי בײַם ים, טו איך אויס — ווי דאָס העמד מיט די הויזן —
די יאָרן פון זיך, און דערפּיל, ווי סע ציט פון די רויזן
דײַן אָטעם, סוועטלאַנאַ, און כ׳פּיל, ווי דער ערדקויל איז גרויס.

סע טראָגן דײַן נאָמען די ימען, די זעקס קאָנטינענטן
מיט בערג און מיט טײַכן, די הונדערט און פינף עלעמענטן
פון הימל און זאַמדן, פון אַלץ, וואָס סע פליט און סע קריכט.

כ׳בין גליקלעך איבערן האַלדז אין גן־עדן מיט רויזן.
איך בין דאָ דער ערשטער: די וועלט איז געבליבן אין דרויסן —
אָן ליכט.

אינעם גראָז, אין גן־עדן, אויף דר'ערד

אַ גלאָבאַלער, אַ נוקלעאַר־שטילער אויפרײַס האָט צעשטערט אין דער הייך אַלע וואָלקנס.

אַן אַבסאָלוט בלאָווער הימל שטייט אומבאַוועגלעך
איבער דער לאָנקע מיט בלומען און גראָזן, ווו מיר זיצן, סוועטלאַנאַ,
אויף טערקיש, ווי צוויי איסטוקאַנען, און פלעכטן אונדז קרענצלעך,
און קוקן אין הימל אַרויף.

גאָט, אָדער אַנדערע כּוחות, פּאַראינטערעסירטע,
אַז אַלץ זאָל דאָ אויסערלעך בלײַבן, אויף אונדזער פּלאַנעט,
ווי אַזוי ס'איז געווען, — הייבן אויף אין דער לופטן און לאָזן
זיי פּאַמעלעך סײַ פליִען, סײַ שווימען, די הונדערטער קעסטלעך
פון פּרוכט, אָבער ליידיקע און דעפאָרמירטע,
וואָס צעפּאַלן זיך, ציִען זיך אויס אויף אַ בלעכענער טאַשמע,
פּאַרטשעפּען זיך איינס אין דעם אַנדערן פּאַר אַ זוניקן טשוואָק.

גאָט, אָדער אַנדערע כּוחות,
פּאַראינטערעסירטע,
פּאַרלאָזן זיך אָבער אויף דעם אַטמאָספער־עפעקט און
אויפן כּוח־דמיון פונעם ערדישן מענטשן, און טאַקע:
סטײַעס שיינע אונדז קלאַפּן מיט שטראַלן און שײַנען אין די אויגן —
לאַנגע טשאַטעס פון פייגל, צי פערד, צי אַקולעס, אַטלאַנטישע פיש.
נאָר טאָמער וועסט אויסדרייען עטוואָס דעם קאָפּ
און דערזען זיי פון הינטן —
אַך, דעם געטלעכן אמת וועסט פּלוצעם אַנטדעקן,
דעם הימלשן קוועטש:
די הילצערנע ליוקן און לעכער מיט פּארשימלטע רעשטלעך פון עפּל
און קלעפּיקע ווײַנטרויבן, אַגב: אַ ווײַנשעלע פּאַלט אונדז אַראָפּ.

דו נעמסט עס אין מויל, און איך שרײַ, ווי משוגע: שדי!
וואָס איז דאָס? אַ מין רעפּאַראַציע? אויב שוין אַזוי —
שיט אויס אויף דער ערד אַ פּאָר טויזנטער כּמאַרעס
מאַנע־גרויפּן — פּאַר קינדער און קריפּלען...

און איך פיל, ווי סוועטלאַנאַ ציט מיך בײַם אַרבל:
— САДИСЬ, ДУРАЧОК!
און נעמט מיר דערקלערן אַז, הייסט עס, קיין גרויפּן אין קעסטלעך
טראַנספּאָרטירט מען בכלל ניט — סײַדן אין זעק.

DE PROFUNDIS

ממעמקים קראתיך:

ווען געווען כ׳וואָלט אַ ים־פּיש Anopticus אָןביידע אויגן
אין אַ הייל —
וואָלט איך טויב און פֿאַרחלומט אין גרונט זיך געשטופּט,
מיט דער צונג אינעם אָפּפאַל געשנאָרעט, מיט דער פּלוספּעדער
לאַנג זיך געגריבלט
אינעם קויט, אָנגעשווומענעם פון די פינף אָדער זעקס קאָנטינענטן,
און געטרוימט פון אַ הימל, ווו דערטרונקענע לעבן, נאָר קיין מאָל
— וויי איז מיר —
ניט געזען כ׳וואָלט דאָס זאַנגפעלד, דעם טײַך מיט דער קו אויפן ברעג,
מיט דער זון פון סוועטלאַנעס מאַגדאַלינישע האָר
(און אַז דו, אַדוני, וועסט נאָך געבן — מיט איר פולער לבנה, דעם בויך!) —
ווי אַ בלאָווער באַלאָן, אויפן דנאָ
זיך אַראָפּלאָזנדיק פון דער הייך, פון דעם גרויסן אַטלאַנטישן וואָלקן,
וואָלט איך דיך, באָזשע מוי,
מיט די שרעקלעכסטע קללות געבענטשט, אָנגענומען אַ פולן
— מיט פּלאַנקטאָן און מיט וואַסערוווקס — מויל.

בײַם טיש

נעם דאָס אײַז און דעם ייַין — און פֿאַרמיש
אַ קאָקטייל — אַ מין גילגול־רפֿואה
אויף צו ווערן — ווער ווילסטו, אַ פֿיש? —
ווער אַ פֿיש און שווין לאָז מיך צו רו.

כ׳וועל אַליין, מיט די אייגענע הענט
דיך אַרײַנטראָגן שטיל אין דער וואַנע
און צערוקן די שטיינערנע ווענט,
זאָלסט אַרויס אין די ימען, סוועטלאַנע.

אין די אײַזיקע רחבֿות מיט גלוט
פֿון פֿאָלאַרנעכט, דו זאָלסט זיך דערפֿילן
פֿראַנק און פֿרײַ — און צעהיצן דאָס בלוט,
נאַקעט יאָגנדיק נאָך דעלפֿינען.

דו זאָלסט מיט אַ פֿאַרבלוטיקטער ליפּ
אין דער הייך אויף אַ האָקן אַ פֿלי טאָן
און ניט שטאַרבן — ווי איך האָב געליטן
אויף דער ערד, אַ סבלנישער טיפּ.

דײַנע האָר... אַך, דאָס גאָלדענע היי...
וועל איך, מירצעשעם, מײַנס מיר אָפּלייזן
און אַרײַן סוף־כּל־סוף אין אַן אייזל,
ווי דער פּונישער ייִד אַפּוליי.

דאָס צוזאַמענטרעף־אָרט — Figueras

די עלטערן מײַנע װערן אַלץ עלטער און עלטער,
און די זון פֿון מײַן לעבן — סװעטלאַנאַ — האָט מיך ניט ליב,
און דער „סקײַלאַב" שמײַסט שוין, מסתּמא, אין קאָסמאָס אַרײַן
אַ קויל נאָך אַ קויל.

אַלע אומגליקן אויף דער װעלט נעמען זיך, מיין איך, פֿון דעם,
װאָס דער מענטשישער דור
צעטיילט זיך אויף צװייען: אויף די, װאָס זײ לעבן, און די,
װאָס ערשט נעכטן אָדער הונדערטער יאָרן צוריק
זענען געשטאָרבן.
די לעבעדיקע אָטעמען װער װי סע קען, האָרעװען, האָדעװען —
און די מתים
שטייען אַרום דעם ערד־האָריזאָנט און גיבן זײ עצות
טעלעפּאַטיש צי פּשוט אין שלאָף.

און ניט איין מאָל שוין חלומט זיך מיר: פֿיגעראַס, אַ גאָרטן מאַראַנצן,
און סע זיצן דאָרט שטיל אויף אַ באַנק צװיי פֿאַרליבטע פֿיגורן —
ער, אַ פֿליישיקער מאַנצביל, און זי, װאָס פֿון ביינער און לעבער באַשטייט.

אַלע אומגליקן אויף דער ערד נעמען זיך, מיין איך, פֿון דעם,
װאָס אין איניקע צײַטן, בײַ איניקע שטאַמען, אין איניקע לענדער
זענען מער פּוסטע שאָטנס פֿאַראַן, איידער מענער און פֿרויען —
און עס בלאָנדזשען
פֿאַרלוירענע, איינזאַמע, װילדע נשמות אַרום, צי פֿאַרקערט:
אַ דאַנק דעם װוּילשטאַנד און דעם פּראָגרעס
באַװײַזן זיך װעזנס אַזעלכע — מיט מענלעכע, פֿרויִשע גלידער,
פֿאַר װעלכע סע סטײַעט שוין ניט קיין נשמות, קיין איינציקע זעל.

און דער „סקײַלאַב", סװעטלאַנאַ, אָדער דער לוציקער „מיר",
צעפּליקן קיטשאָכטו
די אַרומיקע װעלט, אַזוי, אַז די עלטערן מײַנע
האָבן שוין ניט װו׳הין צו גיין, װען זײ גייען אַװעק.

* * *

נאָך אַ נאַכט איז פאַרגאַנגען אונטערן ווילדן געשטערן ס ו ו ע ט ל אַ נ אַ . . .

עס איז אויפגעשווומען אין פענצטער און זיך גרויליק געשטעלט
צווישן געלע געיעגהינט און דעם פלאַמיקן אָקס. כ׳האָב דערזען אים
און פון זינען אַראָפּ: מיט זײַן שטראַל, מיט מאַגנעטישער שײַן
האָט עס לאַנגזאַם געצויגן דאָס לעבן, דאָס לײַב פון מײַן קערפּער
און דאָס האָלץ פון די ביימער, און די ליים פון דער ערד, און די זון
האָט געראַטעוועט זיך נאָר מיט דעם, וואָס זי האָט שוין פאַר נאַכט זיך
פאַרבאַהאַלטן אין שאָטן פון אונדזער פּלאַנעט; ווען די זון
איז אַרויס מיט איר ליכט איבער איינזאַמע ערד־האָריזאָנטן,
האָט זי גלאָציק באַלויכטן אַ שטויב, — אַ צעבראָכענע וועלט,
אַ צעשטערטע, אַ באַווינטע מיט פוסטע געשפּענסטער, מיט ליידיקע פאָרמען
פון וועלדער און לענדער; און מיך — אויפן שרעקלאָזן בעט
מיט צוויי אָפענע אויגן, מיט אַ גלעזערנעם קוק פון אַ פליג, וואָס איז שטיל
אויסגעזויפּט געוואָרן
פון אַ שפּין.

דאָס "E" פון דער שיינער נאַטור

איז אין וואָס פאַר אַ וועלט מיר געזעגענען זיך
ביַי אַן אויפגעמאַכט פלעשל —
אַריסטאָטעלס, ניוטאָנס, צי איינשטיינס? און באַלד גייט זי אַוועק...

און דאָס רעשטל
כלעפטשע׳ך אויס, און די ליידיקע כלי שווימט אָפּ, ווי אין Le Havre
הייבט די זעגלען אַן אַלטער פרעגאַט, און ס׳באַפריַיט זיך דאָס אָרט
פאַר אַ שיכּורער, אָבער ניט ווייניקער וואָרער מעטאַפאָר,
איידער, זעט איר אַליין, אָט דער מאַקראָ־ און מיקראָ־אַבסורד.

אַבסורד — וואָס די בלומען אין פעלד, ניט די מענטשן פאַרמאָגן
אַזאַ אַראָמאַט, אַניט וואָלטן בינען אויף דיר
אָנגעפלויגן, טאָוואַרישטש, און דיך אין אַ שוואָרעמזאַפט־מאָגן
איַינגעזויפט, וויי׳ז מיר!

אַבסורד — נאָר סוועטלאַנאַ האָט מיך ניט ליב, וואָס מיך פּשוט דערהרגעט.
כ׳וואָלט מיט איר אין אַ בלומען־שאַלאַש אין אַ ראַזעוון Reich
לאַנג שוין הולך געווען און פון גליק דאָרט אַוודאי געפּגרט —
אַ כּפּרה פאַר איַיך.

אַבסורד — מיסטער טיַיוול שטרעקט אויס אַ פּאָר הענט,
דעם גיהנום דערגרייכט,
פונעם שטול ניט אויפשטייענדיק, ווער אָבער ווייסט:
אפשר איז ער גערעכט?

כאַפּסט זיך אויף פונעם שלאָף: אויפן טעלעעקראַן אַן אַבסורד —
אין דיַין אייגענער שטוב, אין אַ ווינקל, באָמבאַרדירט מען ביירוט!

נעמט לייענט איבער די ביבל ביַי פרויד, ביַי דעם היַינטיקן לוטער:
שם־המפורש ז׳אין גאַנצן פון זינען אַראָפּ, הלוואַי
ווען ער זינגט נאָר
און פרייט זיך,
און טאַנצט, ווי אַ שיכּורער קאָמפּיוטער,
און רב שלמה המלך פליעסקעט אים אונטער: אַלץ איז הבל־הבלים, דאַוואַי!

אַבסורד: אויף אַבסורד שטייט די אייביקע וועלט און דאָס לעבן.

אַבסורד: צו סוועטלאַנען איז מײַן צוגעדרייט האַרץ מיט אַ דראָט.
אַנדערש וואָלט איך פון לאַנג שוין קראַפּירט אָדער מסכּים געווען
אײַך צו גלייבן
(אין אַ שיינטשיקן דולהויז פאַרשפּאַרט), אַז דאָס $E-mc^2$!

לעצטע נײַעס

די ראַקעטע, אַרויסגעלאָזט פֿון קאָפּ קאַנאַוועראַל, פֿליט מיר אין אויער אַרײַן,
מאַכט אַ פּאָר קרײַזן אין קאָפּ און — בשעת איך געזעגן זיך,
דאָס מאָל אויף אייביק,
מיט סוועטלאַנען (זי שטייט תּמיד מיר פֿאַר די אויגן!) —
רײַסט דער ״פֿערשינג״ זיך ווידער אַרויס, שוין, פֿאַרשטייט זיך, פֿון לינקס,
און דערוויטערט זיך שוין אין די הייכן, און פֿליט, אַ באַדעקטער
מיט רויטע און גרין-געלע פֿלעקן
פֿון מײַן קאָפּמאַרך און טרוימען,
און אַ פּולער מיט קלאַנג פֿון ניגונים,
וואָס די מאַמע פֿלעגט זינגען מיר, האַלטנדיק מיך אויף די הענט.

מיט גאָט אָבער גייט נישט קיין חכמות: אַ ריס און פּלאַם —
און סע נעמט זיך פֿאַרציִען דער בלאָווער עפּיר, ווי אַ וווּנד, צי אַ בלאָטע,
און סע פֿאַרט פֿון דער בלאָטע אַרויס אַ קאַרטאָפֿל-קאָמבײַן
״קאָמסאָמאָלעץ מאָרפּלאָטאַ״
מיט אַ הילכיק געוווי — און גאַנץ שיין
איז ער שוין אין דער מיט, און ער פֿאָרט אויף מיר אָן, און צעקוועטשט מיר
ביידע פֿיס און מײַן גאָלדן געביין.

וועגן דעם בורשטין־טאָטעם

וואָס ווייסן מיר וועגן דעם, ווי סע גלייבן אין גאָט
קענגורוען, צי מערישקעס?

וואָס ווייסן מיר וועגן ווילדן ראָסיזם
ביַי די וועלף אינעם שנייִקן סטעפּ?
וועגן האַרבער עקספּלואַטאַציע אינעם ראָזעוון חלום פּלאַטאָנס —
אינעם בלומיקן דריטן רײַך ביַי די בינען.
די שלאַנג ניַיאַ־ניַיאַ האַנדלט לויט דאַרווינען: ברענגט אויף דער וועלט
עלף שיינע ווי גאָלד ניַיע חיהלעך — כאַפּט און פֿאַרשלינגט זיי.
איראַן באָמבאַרדירט די פֿאַנטאַסטישע באַסראַ — איראַק
הרגעט אויס אויפֿן פּלאַץ, הינטער באַסראַ — ניַינציק טויזנט איראַנער.
סוועטלאַנאַ האָט — נאָט אײַך! — שוין ווידער אַ קינד, מיט אַ מלאך? —
און ז׳איז נאָך אַ מאָל גובר איר וויַבערשן אַלטן אינסטינקט.
עראָזם פֿון ראָטערדאַם ריַיסט זיך אַריַין מיט זיַין פֿריַיהייט
אין אַחרית־הימים
און לויפֿט איבער בריקן, און שלעפּט ביַי די האָר, ווי אַ קוקלע,
דעם לוטער, דעם יאָלד.

וואָס ווייסט ה׳ צבָאות אין דער הייך, ווי עס האָבן אים ליב
עראָזם און לוטער אויף דר׳ערד, קענגורוען אין שלאָף
און מײַן מערישקע סוועטאַ
(ווי זי איז מיר ניט קליין — בין איך דאָך ניט אַליין)
ביַי מיר אויף דער קיך, ווו זי וועט היַינט אַריַינקריכן, מירטשעם,
אין אַ סלוייִקל האָניק
און ווערן אַ בורשטין־טאָטעם...

און פֿאַר וועמען
פֿאַרנייגט זיך גאָר וויַט אין די ימען
דער בלוייִקער וואַלפֿיש — פֿאַר וועמענס רום אָדער שם?

אַ שרפה

כ׳פֿאַרגעס דיך, סוועטלאַנאַ. איך מעג שוין. כ׳פֿאַרמעק און מעק אויס
דײַנע האָר —
און דו שטייסט אָן דײַן גאָלדענער העלישער שכינה,
כ׳קלעפּ אָפּ דײַנע ליפּן — דאָס לאַכן, דעם רויטלעכן קוש,
און ס׳וועט מיט אַ מאָל, ווי אַ לאָמפּ, דאָס פּנים פֿאַרלאָשן.
איך שליס אויס דײַן האַרץ, און דו בלײַבסט מיט אַ לאָך אין דער שײַן.
דײַן בויך, ווי אַ פֿולע לבנה, פֿאַרצי איך מיט טרויער.
צוויי קניִעס, צוויי ווערעס פֿון דיר רינען זוניק אַרויס.
און ס׳קלאַפּט פֿון דײַן פּינצטער אַ שטראַל — אַ גן־עדן־שפּאַרונע.
סע פֿינטלט, סע בליצט נאָך דײַן קאָנטור, איך זע אויף דער ערד
צוויי שפּורן פֿון באָרוועסע פֿיס, און זיי ברענען, ווי פֿײַער,
זיי ווילן ניט אויסגיין, בשעת סע צעטראָגט דיך דער ווינט...

כ׳צעטרעט זיי, כ׳פֿאַרשיט זיי מיט אַש און באַגיס זיי מיט טרערן.

* * *

שיין איז די לאַנדשאַפט בײַ אונדז — די סעדער אין רוסלאַנד.

אַפּריל חודש צעלאָזן זיך: שליסבלומען, חנהלעס אייגלעך,
געגדזגבלומען, פֿאַרגעס־מיך־ניט; די פּרימולע וויגט זיך גאַנץ מײַ,
גאַנץ מײַ און דעם יולי — מאַרגאַריטקעס; ביזן האַרבסט — די פּיאַלקעס,
ענדע מײַ הייבט זיך אויף דער נאַרציס — חבצלת,
"האַלב־ציבעלע"; יולי — איז די צײַט פֿאַר פּעאָנען; יולי שיינט זיך
און גרויסט זיך
מיט די ליליעס, וועלכע "שפּינען ניט, אַרבעטן ניט",
מיט דעם איריס יונאָנאַ, מיט מיזרח־מאָן, נעגלעך; פֿון יולי
ביז סוף אויגוסט שטייען און ווייען לעווקאָיעס, כינעזישע נעגלעך,
דאָס לייבמויל, אייניאַריקע פּלאָקסן, פּילאַרטיקע מאַלוועס —
פּראָסווירניק אויף רוסיש, דער דופּטיקער טאַביק; סוף יולי
צעבליט זיך דאָס שלענדערל (CALYSTEGIA SEPIUM) — אַזש ביז אָקטאָבער;
אין אויגוסט צעעפֿענען זיך, ביז סוף אָסיען, די אַסטערעס
און די גאָלדענע קײַלעכס...

ווי שיין וואָלט געקאָנט זײַן, סוועטלאַנאַ, דאָס לעבן בײַ אונדז!

אַ האַרבסטיקער עקל, די ליבע

צעשניטענע מענטשן ליגן אויף שפּאַלעס, און דערטרונקענע קינדער,
ווי באַלאָנען, שווימען אין טײַכל, און אויף די ביימער
הענגען און פוילן פייגל: זי האָט מיך ניט ליב.

מיר זיצן אין סאָד, צווישן דופּטיקע אַסטרעס, און פּלאַפּלען, און לאַכן
מיט יאַשטשערקעס, וואָס פון די ליפּן אונדז גליטשן אַרויס
און ווערן אַנטרונען אין גראָז.
רבונו־של־עולם, דו זעסט דאָך די פּרוי, רייד איר אײַן
אַ ליבע אין האַרצן, ווי אײַנגערעדט האָסטו אַ מאָל
דער אַלטיטשקער שׂרהן אַ בכור אין בויך...
די יאַשטשערקעס האָבן שוין ניט ווו צו פאַלן, דאָס גראָז
באַפרעסט ביז די קני מיר די הויזן, און כ׳פיל, ווי אין ווינקל
בײַם פּיסק הענגט מיר נאָך איינס אַראָפּ אויפן קעדקעלע
און
עס קוקט זיך אַרום.

— אַך, מאַדאַם פּאַדאַמאַם...

אויף די גאַסן
לויפן, שפּרינגען פּאַרשׂרפעטע קעץ, און אין דעם רויך
פאַלן מענטשן חלשות, און ליגן, און ווילן ניט אויפשטיין,
און די האַרבסטיקע פּלאַטערלעך זעצן זיך זיי אויף דער נאָז.

איר מאַן איז ניט מסכּים

בערן, הירשן און ראָזעווע בושלען פאַרשטייען זיך איַין.

ווען מיר זענען צוויי בערן, סוועטלאַנאַ, וואָלטן מיר זיך
צוניפגערעדט, מירטשעם,
אַז איין מאָל אין יאָר, ערב ווינטער, דעם 3טן נאָוועמבער
קום איך צו דיר, און גיב דיר אַ קוש, און גיי זיך אַוועק
אין אַ וועלדל, ווו כ׳וואָלט זיך געפונען אַ גרוב, אַ געלעגער
און אַנטשלאָפן געוואָרן, און געזען דיך אין שלאָף — ווי איך וויל!

אַ גאָנער — וואָלט איך שוין איבער אַפריקע ערגעץ
אָנגעהויבן אַראָפּלאָזן זיך פונעם הימל צו דיר
מיט אַ ווילדן געטומל, סוועט־לאַ־נאַ: ״גאַ־גאַ־גאַ!״, ״גאַ־גאַ־גאַ!״

איז באַקוק מיך פון קאָפּ ביז די פיס און גיב מיר אַן עצה.

דו צעלאַכסט זיך און טוסט מיך אַ גלעט:
— פאַרן קינד טאַקע וואָלט איך אפשר גענומען אַ קעצל,
נאָר דער מאַן איז ניט מסכּים: זיי מיאַוקען און קריכן אין בעט.

THE CANARY

Chagall and Miró in the photo. Freud as well.
A rose in the window. A loaf of bread.

An apartment house, a dwelling, a room, a cage.
A nail and a stick – a golden branch.

In the corner – inkpot. In and out his pecking beak.
He struts and dips his beak in the ink; in, out as if to eat.

His nose turns red, or green, or blue.
He struts. Takes a walk. Fro and to.

The poems go on, rhyme after rhyme.
Tweet-tweety twee, tweet-tweety twyme.

ענגליש : וויוויאַן עדען

23 ל. בעטהאָווענס פּרעלודיעס און פוגעס בײַם ים

(פונעם ציקל)

טעראַפּיע

ווען דער גרינער, משוגע געוואָרענער ים טוט אַ שמײַס מיר אין קאָפּ
און פֿאַרגיסט ביזן דנאָ מײַן זכּרון —
איך זאָל אַלצדינגס פֿאַרגעסן,
כ׳זאָל ווערן אַ נאַטורמאָרט, אַ טויטע נאַטור...

אַ מחיה, די זון גייט אַרויס
און באַשײַנט מײַנע דינע, צעבראָכענע ברעגן, מײַן אַטלאַנטישע כּלי
מיט קוואָלע מעדוזעס, וואָס הענגען אויף שטיינער, ווי גרעט,
מיט די גאָלדענע פֿישלעך אין וואַרעמע בלאָווע לאַגונעס
נאָכן אָפּפֿלוס —
מיט ווערעמלעך, קאָפּעקלעך, מילך אין די גראָזן און רויג...

אָ, דאָס קינפּטיקע לעבן מײַנס! דער פּיצינקער צערטלעכער מאָנסטער
מיט די נעגעלעך
אויף זײַנע קלעמעריקע
אַכט פֿיס...

נײַער בראשית

ורוח אלהים מרחפת על־פני המים...

די טעלעוויזיע־וועלעס, דאַנקען גאָט, הייבן אָן רעאַגירן
מיט די כוואַליעס פון לאַזורעוון וועלט־אָקעאַן,
און דער לופטיקער קאַדער, דאָס פליִיקע בילדל באַקומט
אַ פּולמאַשטאַביקן וואַסערגוף: ריטערשלעסער און שאַכטעס
אַנטשטייען אין אָפענעם ים, צערעמאָניעלע
זיצונגזאַלן, אַטאָמישע קעסלען, שיינע מאָנסטערס פון יורא־פּעריאָד
מיט צעעפנטע מײַלער; אַ טעלעוויזיע־בריק
הייבט זיך אויף צווישן צוויי קאָנטינענטן, ווי אַ מאַרמערנע אַרקע,
אונטער וועלכער סע גייען דורך שיפן און עראָפּלאַנען
און ווערן אַנטרונען אינעם בלאָוון בערמודישן בעטאָן־מישער — און
די היילקע יוגנפרוי, אונטער וועגס פון דעם לוווּר
קיין Los Cerdos,
זעצט זיך צו,
ווי אַ בעזשענקע,
אין דער לופט אויפן מאַרמער־בויגן איבערן תהום
און
שטופּט אַרײַן
איר שפּיץ ברוסט דעם בײַסטרוק אין די לעפצן,
און אַ שטרעמל געזאַלצן וואַסער
ברענט אים אָפּ
זײַן זינדלאָזן מאָגן — נאָר אַרויסשפּײַען טראָגט דערווײַל ניט דער קאָפּ.

די איינצלנע מענטשן, וואָס זיי האָבן די צוקונפט באַזוכט
און זיך אומגעקערט — וויינען,
דערציילנדיק וועגן בוי־מאַטעריאַלן פון מאָרגן,
זיי גייען אויס פּשוט מיט טרערן — ווי מעדוזעס אין זאַמד.

*   *   *

תמיד געפינט זיך אַ שיף,
וואָס ענגט איבערן האָריזאָנט ווי אַ לאָך
אין דער אַנטימאַטעריע — אין אַן אויסגעריסענער פאָרעם פון אַ שיף.

אויף וויפל זשע גלייבלעכער און דויערהאַפטיקער איז
דער פליִענדיקער האָלענדער!

אין די שטראַלן ווי קראַטעס

וואָס זשע שרײַט דאָרט ניט קיינער — העט וועלט, אינעם שטילן לאַזורעוון ים?

כ׳וואָלט אַ שפּרונג געטאָן אויף די פיס און אַ שלײַדער געגעבן די קאָרטן,
און צוגעשטעלט צו דעם שטערן דעם אייביקן דאַשיק —
און אַדיו דער בראַוווער קאָמפּאַניע!

כ׳ווייס נישט וויפל: אַ שעה צי אַ טאָג
כ׳וואָלט געשווומען — ניט אײַליק, אַזוי ווי מע מאַכט אַ שפּאַציר
ערגעץ אין לערואַ אָדער אונטער די פּיראַמידעס:
גיסט אויף רעכטס אַ קוק — אַ שטיק גליק,
גיסט אויף לינקס אַ קוק — אַ שטיק גליק,
גיסט אַ קוק אויף צוריק — שיינע פּאָרעלעך אויף די וואַסער־וועלאָסיפּעדן.

קעגן האַלבטאָג וואָלט איך אפשר דערשווומען, אַרײַן
אין דער אַקוואַטאָריע, ווו סע הענגט אין דער זונשײַן אַ בריק
מיט צוויי אײַזנבאַן־ליניעס: קיין סטאַמבול און צוריק.

אין דער זײַט — באַרג־אַרויף, באַרג־אַראָפּ
איבער וואָלקנס, אויסגעלייגטע מיט רעלסן, רעדערן עראָפּלאַנען
אויף צוויי אָנגעקאַטשעטע שינעס — די דריטע, בײַם עק,
שלעפּט זיך נאָך און שפּרינגט אונטער און טראַכקעט צווישן די שפּאַלעס.

ס׳קלאַפּט מיט שטראַלן די פּרעכטיקע זון,
און די שאָטנס פון זיי פאַלן ווײַט אויפן ים, אַזוי שיין...

כ׳וועל דאָרט מירטשעשעם קיינעם ניט ראַטעווען —
נאָר כאָטש ווערן דערטרונקען אַליין.

ריפּן, איַנגעבוירענע קראַנקשאַפט

אייראָפּע ווערט גרעסער און גרעסער, די ימען אַרום טרעטן אָפּ.

אויף דרום- און מערב- און צפון-זוניקע פּלאַזשעס,
בײַם שיינעם ביסקאַי-גאָלף און אויף די שטיינער מיסכאָר
שטייען קינדערלעך — פרייליכע קריפּלען — און לאַכן,
פאַרזשמורעט די אויגן.

וואָלייבאָל-פליִען איז ניט פאַר זיי. און לויפן געוועט —
איז צו קײַלעכדיק אונדזער פּלאַנעט. און בויען פון זאַמד ריטערשלעסער —
האָט ער, נעבעך, אַ פּאָר פאַרשיידענע הענט: אַ רעכטע
און אַ לינקע — אָט די!

שטייט ער שטיל און וואַרפט שטיינדלעך אין וואַסער, און נאָך יעדער בולבע
הייבט ער אויף צו דער מאַמען דאָס גליקלעכע פּנים: דו זעסט?!

די שטיינערלעך פאַלן ניט ווײַט: אַ מעטער, צוויי מעטער.

פאַר אַ סעזאָן וואַקסט אָן די יבשה — אין שלײַם
באַוויַיזן זיך קרומע מאָליוסקן און געלע פּאָליפּן,
און פּלאַסטמאַסענע שפּילעכלעך, אין וועלכע די האַרבסטיקע זון
פּלאַנצט אײַן ווערעם און גרויסע, ווי בײַם אַטאָל מורוראָאַ,
פּלוצעם ביליק געוואָרענע פּערל...

און די קינדער צעפּאָרן זיך שטאַרבן
אויפן קאָנטינענט.

שעזלאָנגען

שוואָמען וואַקסן אויף מיסטפּלעצער. קינדער געפינט מען אין קרויט.
אויף די פרויִשע פּלאַזשעס צעלייגן זיך, גאַנץ פרי, מלאָכים,
אונטערגעהויבן די קני און די אַקסל, פאַרהאַלטן דעם אָטעם
אין אַ פאָרגענוס (קיינעם קומט ניט אין קאָפּ
אָנהעצן עפּעס אַ פאָרשער אויף זיי, צי אַ בריגאַדע
טיגער־פאַנגערס) —
און דאַן הייבן אָן וואַקסן שוואָמען אין הימל, קינדער אין זאַמד
און אינעם בײַברעגישן וואַסער — מיאוסינקע שדים.

* * *

אָנהייב מײַ איז געפֿאַלן אַ שניי. די מערדזועס בײַם ים
ליגן פּראָסטיק, און ס'איז ניט צו פֿאַרשטיין,
צי סע האָט זיי אַרויסגעוואָרפֿן דער שטורעם אַהער טויטערהייט,
צי זיי זענען שוין דאָ, אויפֿן ברעג פֿאַרפֿרוירן געוואָרן?

ס'איז אַ גרויסער דאָך אונטערשייד. ניט אַזוי פֿיל פֿאַר זיי —
ווי פֿאַר מיר.

אײַער ל.ב., דער מעלקער

כ׳זעץ זיך צו אויף מײַן בענקעלע צווישן צוויי אײַנגוסן, שלעפעריק
מרוקעט דער ים לעבן מיר — די לאַזורעווע קו.
אין צוואַנציק מינוט אַרום האָב איך אַ פולן בידאָן
מעטאַפאָרן, כ׳טראָג אים אַהיים: אַבי ניט צעפּליעסקען!

אין דער פרי כ׳גיי אַרויס אויף דער לאָנקע: הויך איבער מיר
פליט אַ לײַנער, אַ רעאַקטיװוער, כ׳שטרעק אויס אין דער לופטן
אַ פּאָר הענט — און איך לאָז אים ערשט אָפּ, ווען זײַן אײַטער איז פּוסט,
און סע ציט זיך נאָך אים, נאָך אַ מאַנצבל, אַ מילכיקע ריטשקע.

כ׳מעלק די פייגל און בלומען, די אײַזערנע העלדן, דעם טויט.

בײַ נאַכט טאַפּ איך אָן אין דער פינצטער די קעלביקע נאַכט.

די פעטינקע קיִעלעך פון די פלאַקאַטן קוקן אויף מיר
און פינטלען, און ס׳קלעפּן זיך זיי אין דער זונשײַן די וויִעס.

אין קאָסטראָמאַ וועט זיך הייבן מײַן דענקמאָל, ווי זינגען מען פלעגט:
״דאָרט, בײַ דער וואָלגע...״

מאַמע רחל און טאַטעניו שמיליק,
צי האָט איר צו דעם מיך געגרייט און געלערנט
שפּילן אַקאָרדעאָן?

די קאָרעטע

מלאך־המוות — דער מלאך פון שוואַרצע מידבריות האָט פון לאַנג זיך שוין
איבערגעפעקלט
אין די דערפער און שטעט.

אָבער אין אָפענעם ים, ווו אַ ווײַסער, אַ פּרעכטיקער לײַנער
גייט צו גרונט, דורכגעלעכערט
פון אַ באַרושע — מוזן די מענטשן זיך נעמען דאָס לעבן
אַליין אָדער איינער דעם אַנדערן, ווײַל קיין דינסט בײַ אונדז איז ניטאָ.

און דאָ הייבט זיך אָן.

סטאַניסלאַוו יוריעוויטש, נאָט אײַך, ווערט פּלוצעם אַ הומאַניסט.
מיסטער פּאָרטענבראָס, דווקא אַ פּאַסטאָר, טאָר ניט: ער איז אַ טוריסט.
דער דאַנטיסט הערשל נאַטאַנזאָן, אַן אויסגעשפּראָכענער מאַטעריאַליסט,
וואָלט בפירוש אַרויסגעטרייסלט בײַם קאַפּיטאַן די נשמה,
ווען ער ווייסט, ווער ס'איז דאָ קאַפּיטאַן.

און מען שטופּט זיך, מען מאַכט אָן אַ פּאַניק, מען לויפט און מען פאַלט
אין חלשות.

צוועלף געזונטע מאַטראָסן לאָזן אַראָפּ אויפן וואַסער
אַ מעכטיקע שליופּקע — און וואַלגערן אָן, ווי פּאַפּשויעס,
צוויי הויפנס נשמות, מיט אַ באַרג, און לאָזן זיך, וועלט־אויס, אין וועג.

און די גאָלדענע קאַטשענעס רײַבן זיך, קנאַקן און שײַנען
אונטער דער זון.

אויפן ברעג, אין אַ ווײַסער אַדמיראַל־פּאָרמע, שטייט און דרייט דעם בינאָקל
מיט זײַן אײַזערנעם נאָגל
מלאך־המוות —
און זעט אין דער ווײַטנס, עק וועלט, ווי סע נערן זיך מעוועס.

פישפאַנג אין ווענעציע

וועגן אַ גלײַכער פּאַרטיילונג איבער דער ערד
פונעם אומענדלעכן רעגן אין פענצטער
זענען ניט אויף אַזוי פיל די באַרגשפּיצן וויכטיק (ווי, למשל,
דער אַראַראַט, וואָס געראַטעוועט אונדז האָט דאָס פּאָריקע מאָל) —
ווי די טיפענישן און אָפּגרונטן פון אונדזער מאָראַל.

איך זע אַן אידיליע: מענטשן זיצן מיט צעוויקלטע ווענטקעס אין שיפלעך
און פאַרשפּיגלטע אויפגעשווומענע שאַפּעס, ווו הינטער דער פּלייצע בײַ זיי
שטייט און רודערט און זינגט דער גאָנדאָליעראָ ענריקאָ קאַרוזאָ,
און דער געטלעכער מאַריִאָ לאַנצאַ טרעט אַרײַן מיט אים אין אַ דועט,
זיך שאָקלענדיק אויף אַן אָנגעקאַטשעטער אויטאָמאָביל־קאַמער
פון יענער זײַט וועלט.

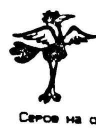

КЕНАРЬ

Серов на открытке. Шагал и Миро.
И с розою ваза, поникшей мертво.

Квадратная клетка – квартира и дом.
И хлебная корка в луче золотом.

И гвоздь. И чернильница. Взад и вперед
Он ходит, он с ходу чернила клюет.

По клетке вышагивает, обмакнув
То черный, то синий, то красный свой клюв.

И рифмой чарует, исчадием роз:
Чивир—чиенлир—чивирам—чивирос.

רוסיש: אַלעקסיי פּאַרשטשיקאָוו

מווינאַקי,
אין די ריזיקע שלײַמבעדער

1

שוואַרצע רוחות מיט ווײַסע פֿאַרשפּיציקטע פּנימער ליגן פֿאַרוויקלט,
ווי ערשט וואָס געבוירענע צניפּלעך.

אַ שוואַלב פֿליט אַרום אין דער לופֿטן. דאָ לעבט זי
און כאָוועט אויס קינדערלעך — הויך, בײַ דער הייסער רערלייטונג.
קיין ליים און קיין שטרוי פֿאַר אַ נעסט איז ניטאָ — האָט זי זיך
אויסגעלערנט
אויספּליקן האָר בײַ די תּמיד פֿאַרשלאָפֿענע רוחות.

דער גלאַנצשלײַם איז פֿעט אויפֿן מאַרמערנעם דיל, ער אָטעמט
און לאָזט אַרויס גאַז.

אַ װערעמל, ס׳טרעפֿט, שטופּט אַרויס פֿון דעם שלײַם דאָס ראָזעווע קעפּל —
פּיקט זי עס תּיכּף אַרויס פֿונעם דיכווינקל בײַ דעם קליענט
און פֿאַרטראָגט עס אַרויף, און צעטיילט עס אויף זיבן חלקים.

אויף די רערן וווינט אויבעט אַ קאָטער.
ווען ער וויל, ווייסט ער גוט דעם אַרויסגאַנג,
נאָר ער האָט זיך דאָ אײַנגעלעבט, צווישן די רוחות און שוואַלבן,
האָט מיט זיי, מיט די קליינע באַפֿעדערטע ווײַבעלעך, קינדער,
וואָס ער נאַשט זיי אויף אייניקע מאָל, ווען די מײַז
ווערן פּלוצעם דערשטיקט.

2

איין מאָל אין יאָר, געוויינטלעך סוף מײַ, נאָר ס׳מאַכט זיך אויך אויגוסט,
קומט אַן אומגליק: דער שלײַם אויף חולאַים — במשך פֿון 20 מינוט,
וואָס זיי וואַרעמען זיך — ווערט פֿאַרשטיינערט:
אַ פֿגימהדיקע פֿאַרטיע בלאָטע.
און דאַן קאָן זיי שוין קיינער ניט ראַטעווען: אָפּקלאַפּ־האַמערס
טויגן דאָ ניט.

צו דער אַרקע שווימט צו אַ באַרושע — און די פּאַציענטן
ווערן אַרויסגעטראָגן, יעדער באַזונדער, ווי עפּעס אַ דענקמאָל
זיך אַליין.
מען גרוזעט זיי אָן, 60־70 שטיק, די גאַנצע שלימזלדיקע גרופּע,
און מען פירט זיי עק וועלט, אַזש אויף יענער זײַט פונעם פּאָרוואַטער,
און מען שיט זיי דאָרט אויס...

ס׳בלײַבט פאַר קיינעם קיין סוד ניט. נאָר וואָס קאָן מען טאָן,
מענטשן קומען צו פאָרן זיך היילן —
מוזן זיי ריזיקירן. די סכּנה איז גרויס.
פּונקט ווי פליִען מיטן עראָפּלאַן, אָדער לעבן אויף דר׳ערד.

3

דער שלײַם ציט בײַם מענטשן אַרויס אַלע זאַפטן.

דער שלײַם פון די פרייִלעכע פּרויענבעדער און שלעפעריקע
מענערבעדער
ווערט צונויפגעגאָסן אין אַ קאָלאָסאַלן רעזערוואַר,
ווו מען וואַרעמט אים אונטער און מען קאָנדענסירט אים אויף ס׳נײַ,
און די קינדער,
וואָס פאָרפירן זיך דאָרט — באַהאַלטן זיך פּאַרזיכטיק אויס
בײַ טאָג אין די גרויסע טשוגון־קעסלען (און מען זעט נאָר, ווי ס׳פּלאַצן
אויפן שלײַמשפּיגל בלעזלעך), און בײַ נאַכט
שלענדערן זיי איבער פּוסטע גאַרדעראָבן אַרום, אין די ווינקלען
פונעם שטילן בופעט, און די וועכטערס, וואָס קוקן אין פענצטער אַרײַן
און קלאַפּן אין גלאָז מיט די פינגער, רופן זיי: שדים.

4

בײַם גרוזינער נאָדאַר, בשעת ער איז רויִק געלעגן
אין שלײַם, אײַנגעוויקלט, איז דורכגעוואַקסן פון צווישן דער פּאַכווע,
פון רעכטס, אַ קרעפּטיקע זונבלום, פאַר 20 מינוט!
שווער צו זאָגן: צי ס׳האָט זיך אין שלײַם אַ זוימל פּאַרוואַלגערט,
צי דאָס קערעלע האָט זיך פאַרפּלאָנטערט אין די דראָטיקע האָר
בײַ נאָדאַרן, ווען ער, אַך, מיט זיבעצן יאָר שוין צוריק,
זיך געבאַלעוועט האָט אין די זונבלומען־פעלדער מיטן רוסישן מיידל
סוועטלאַנאַ
(כ׳גיב אים דאָ זי אויף אייביק אַוועק!).

יעדן פּאַלס, איז אַרויסגערופן געווען דער הויפּט־דאָקטאָר,
און דעם פּאַציענט
האָט מען מיט פאָרזיכט צעוויקלט, און אינעם ברעזענט
איז אויסגעשניטן געוואָרן אַ לאָך — און דאָס שטענגל
איז וואַקסן געבליבן אין מיטן דער באַנק, און נאָדאַר
איז מסכּים געווען קאָמפּענסירן דעם טעגלעכן היזק
פאַרן מענטשן־אָרט, זעקס מענטשן־טעג יעדער וואָך, אַ האַלב יאָר! —
אין ליכטיקן אָנדענק פון זײַן ערשטער
אומאויסשעפּלעכער ליבע.

5

ווּ איז די צערטלעכע טאָמאַ, די בריגאַדירשע
פון שלײַמטרעגערס?

דער שלײַם איז הײַנט שוואַרץ און געדיכט ווי אַנומלט, נאָר מיט עפּעס
אַ פּורפּורנעם פונק.

ניין, איך וויל זיך ניט קלאָגן דעם שעף, איך וויל פּשוט וויסן,
ווּ איז זי, די טאָמאַ מיט צוויי אירע זאַפּטיקע אויגן,
די פרוי, וואָס זי האָט זיך פאַרליבט אין מיר אַזוי הייס
יענץ מאָל, ווען זי האָט מיך אַרומגעלייגט זאָרגזאַם מיט שלײַם,
ווי אַ שיינעם נאַרציס פון שרון,
און געזאָגט מיר: "זאָלסט וויסן, געליבטער, איך נעם זיך דאָס לעבן
פאַר ליבע צו דיר!"

ווּ זשע איז זי, די צערטלעכע טאָמאַ, פאַר וואָס איז דער שלײַם
הײַנט
מיט אַ פּורפּורנעם פונק?

ROTE KOHLEN

Da wird liegen – von den Seen bis zu den Seen – ein Stück
rote Kohle.

Mit leeren Formen von Vögeln und Menschen – angefüllt
mit rötlicher Luft.

Und mit einem schwarzen Tropfen Blut beim versteinerten Wasser.

Moskau, 1982.

דײַטש : העלמוט האַמפּעלד

די זײַטיקע טיר

ליכט־גראַוויטאַציע — אונדזער אייביקע רעאַנימאַציע

אויף אַ גרינער, מיט דופטיקע גראָזן אויסגעפּלאַסטערטער לאָנקע
איז אַראָפּגעפּאַלן פון הימל
אַ גרויסער, אויף 300 פּלעצער, אַעראָפּלאַן.

קיין באַוועגונג. קיין רויש. און קיין אָטעם.

ערשט פּאַמעלעך, צו ביסעלעך, מיט אַ ליכטיקן זיפץ און אַ קרעכץ
האָבן אָנגעהויבן זיך אויפהייבן צווישן די בלומען
און צונויפגיין זיך ביַי דעם הויפן ווילד בראָכוואַרג —
נשמות,
וועלכע האָבן פון פּיצלעך מאָטאָר און פון רעשטלעך דיוראַל אָדער גלאָז
אַ מין פּליאַפּאַראַט אויסגעקלערט און אין הימל מיט אים זיך געלאָזט
איבער פעלדער און טיַיכן, און בערג...

און דער איינזאַמער, שטיל אין די גראָזן פאַרבליבענער, פאַרבלוטיקטער יאַט
איז שוין שפּעטער, ביַי נאַכט בלינדערהייט אויפגעשטאַנען,
געפונען
אינעם רויטן מיש־מאַש אַ שטיק פליגל — אַן איַיזערנע ברעט,
און אַרויפגעקלעטערט אויף איר, געלייגט אין דער לענג זיך,
ווי אַ שווימער — מיטן קאָפּ צו דעם ערדישן ברעג...

און די פולע לבנה
האָט אים אויפגעהויבן אין דער לופטן און אים לאַנגזאַם געצויגן
צו זיך
מיט איר ליכט־גראַוויטאַציע — אַ מאַגנעט אין דער וועלט־אינסטאַלאַציע.

און שוין ביז אין דער פרי איז דער פּילגרים געווען אויפן אָרט —
בפירוש גאַנץ גיך!

קינדערנעכט
אין אַ וועלטאַל, וואָס הוידעט און שלײַדערט אַ קינד

ווען די נאַכט, הוילע לעבער, לאָזט זיך אַראָפּ, און עס קלאַפּט
דורך די שטערן דער קאָסמאָס,
און איך שטאַרב פאַר דערשרעק און פאַר ליבע —
דעמאָלט לייגסטו זיך שלאָפן, מאַרי.

שלאָפן לייגסטו זיך אָבער
מיטן קאָפּ צו דעם צפון צו, מיט די פיס צו דעם דרום —
און איך זע נאָר דעם אייבערשטן טייל פון דעם שיינעם פלאַנעט.

כ׳פיל: סע גיט זיך אַ דריי אויס די ערד — די פינגווינען אין אַנטאַרקטידע
שטייען שוין דיר צוקאָפּנס און באַוואַכן, ווי שומרים, דײַן שלאָף.

די פּאָלאַר־גראַוויטאַציע ווירקט אויף דײַן חלום: דו לייגסט זיך
מיטן פּנים אויף מערב — און מיר עפנסט די ווײַט ביז לאַמאַנש.

מאַרס, דער העסלעכער, שטעלט זיך אין פענצטער — דײַן האַרץ
גיט אַ פּאָכע
אויף מיזרח, אַ קערעווע אויס צו דער פּולער און רויטער
לבנה: north-west, צו דעם ים־פּלייץ: south-east,צי north-south.

און איך וואַרף זיך, איך פלי נאָך דײַן שײַן — מיט די הענט
אין דער לופטן,
מיטן קאָפּ אין דער וואַנט...

די זון שווימט אַרײַן — דו שטייסט אויפן ליימענעם דיל,
און דײַן קאָנטור מיט ליכט פּילט זיך אָן, ווי דאָס הענטל בײַ וואַוקען,
דאָס יאַפּאַנישע, מיט דער גיישע — ווען מע בייגט עס קוים אָן...

און דעם גאַנצן אומענדלעכן טאָג ברענט די זון, שײַנט די ערד, און עס
דרייט זיך
דאָס היטל אויף מיר, אויפן גרויסן פּלאַנעט, אויפן בלויזקן שטראַנד
מיט דעם מאַריאָ לאַנצאַ, דעם טענאָר, וואָס שרײַט, ווי מע קאָכט אים
אין דער זומערגלוט: „אָ, מאַרי!", „אָ, מאַרי!", „אָ, מאַרי!"

דאָס זיסע אומענדלעכע לעבן

ס'איז אַזוי: ווען כ'בין ייִנגער געווען, האָב איך, אמת, געגרייט זיך
זײַן אַ גרויסער פּאָעט, כ'האָב געטראַכט און געשריבן, געטראַכט
און געשריבן, און כ'האָב מיר, מסתּמא, ווי טינט, אויסגעשריבן
מײַן טראַכטעכץ, די לינקיטשקע זײַט פון מײַן אָרעמען מוח,
די אַנאַליז־פּראָצעס־עמיספּערע, ווי די וויסנשאַפט זאָגט אונדז.
און איצט —
ווען סע פאַלן די בלעטער, ס'פאַלט דער באַראָמעטער, עס פאַלן,
ווי אַ פֿאָרהאַנג, קאָליריקע רעגנס אַראָפּ פון דער הייך, —
קוק איך לאַנג זיך אַרום, ווי אַ קינד, צי אַ האָז, צי אַ קאָרנקראָ
פאַרן האַרבסטיקן אָפּפלי, סאַראָ ווײַזיעס קומען צו מיר!
כ'זע אַ ברעג פון אַ ים, כ'זע אַ גאָלדענעם דענקמאָל מיט שווערע
גרויסע אותיות אויפן פאַרשימלטן פּאָסטאַמענט
— "אַ" און "וו" —
און אַ דלאָניע, וואָס ציט זיך צו מיר ווי אַ וואָלקן,
צי אַ וואָלקן אין הימל, וואָס ציט זיך צו מיר ווי אַ האַנט.
ס'ווערט שוין ענדע אָקטאָבער (דערציילט מען מיר שפּעטער),
און ס'טרעפט זיך
עפּעס אין דער נאַטור, און איך הייב אָן צו הערן מוזיק:
ווי אַ טראָפּנדל ליכט קוועלן אָן אין דער שטילקייט די נאָטן —
"דאָ־רע־מי", "דאָ־רע־מי", און איך שרײַ: "ДУРАКИ!", "ДУРАКИ!".
מען באַוויינט מיך מיט טרערן מיט זיסע ווי האָניק, מען שטעלט אָן דעם זייגער
איך זאָל קומען צו זיך און צו זיי,
ווײַל עס גייט שוין אַפּריל,
און איך זע, ווי סע קאַטשעט זיך איבער די זון אין מײַן שיידל,
און כ'צעלאַך זיך — אַ מזיק וואָס טשמאָקעט און טשמאָקעט דעם גרינעם,
דעם אומענדלעכן קאַראַמעל.

די ערשטע סימנים

פֿאַרשטייט זיך, איך בין ניט דער ערשטער, וועד ס'האָט זיך פֿאַרטראַכט
וועגן דעם, פֿאַר וואָס בײַ אַ שוואַלב
איז אין צווייען צעטיילט דער ווינטיקער עק, און פֿאַרשאַרפֿט
זענען ביידע שפּיץ פֿעדערן — פּונקט ווי אויף ביידע שפּיץ פֿינגער
וואָלט פּליסעצקאַיאַ מאַיאַ געטאַנצט.

פֿענאָבינאָמיזאַציע, זאָגט איר, בײַ הײַנטיקן טאָג, אויף דער וועלט,
ווו די גרויסע חכמים ווייסן שוין אַלץ, און די קליינע —
ווילן גאָר שוין ניט וויסן, אַחוץ זייער מאָגן און לוסט,
און לוקסוס (דער לעצטער "וואָלוואָ" ווערט אַרויסגעלאָזט
מיט אַן אַרויסרוק־שאַסי,
טיילט מיט טריומפֿירנדיק דער ראַדיאָ BBC), —
בײַ הײַנטיקן טאָג
בין איך, מיין איך, דער איינציקער אויף אונדזער גרויסן פּלאַנעט,
וועד סע שטופּט נאָך די נאָז
אין דער אייביקער פֿראַגע: פֿאַר וואָס
איז די שוואַלב דאָך צעצווייט אַזוי — פּונקט ווי אַ פּרוי, אַזוי גלאַט
זענען אונטערגעשאָרן די פֿעדערלעך צווישן די שפּיצן,
אפשר — מער אַקוראַט.

אַ מיקראָטראַקטאַט צו דער מורא־טעאָריע
און ענלעכע זאַכן

די "גערניקאַ" און "דער לעצטער טאָג פון פּאָמפּיי"
האָבן דעם זעלבן חסרון: זיי ווײַזן דעם פּחד
אַדעקוואַט, פּונקט אַזוי, ווי ס'איז אמת די פּאַניק געווען.

בײַ סאַלוואַדאָרן דאַלי איז אויסגעדריקט אָבער דער וועלט־סוף
פּאַרדומפּט: אַ בלעזל אויפן גלאַטן און לענגלעכן קאָפּ
בײַם אַפּטייקער.

אַ פֿאַרליבט פּאָרל מיט שוואַכע, פּרילינגדיקע נערוון
פּאַרלאָזט אין דער פֿינצטער דעם קינאָזאַל: אַ סוזשעט
אין וויעטנאַם, מיט די גרינע בערעטן — און גייט זיך שפּאַצירן
אין סקווער, וווּ בײַ זיי אויפן וועג פון דער ווייכער ערד
קײַלעכט פּלוצעם זיך אויס אַ מין שוועמל פון אײַזן, אַ קעפּל
פון ווער ווייס וואָס עס איז, און צו וואָס און פון וואַנען עס קריכט...

נײַער מיטאָס

די שטאָט איז אויפגעוועקט געוואָרן
ניט פון אַ דונער, צי אַ קנאַל.
ס׳האָט זיי דערוועקט אַ שטומער האָרן —
אַ שטראַל, אַ ליכטיקער סיגנאַל.

אין מיטן דעם פאַרשוואַרצטן סעקטאָר
פון דער גאַלאַקטיק, אין דער נאַכט
האָט שטיל געלויכטן אַ פּראָזשעקטאָר —
אַ שטערן, אַ פּחד אויף דער וואַכט.

וואָס מ׳האָט געוואַרט, און ועמענס נאָמען
מ׳האָט קוים אַרויסגעבראַכט אין זין —
דאָס ווייסט נאָר אולקע די אַלמנה
און אירע דרײַצן טויטע זין.

פון ליכט איז קיינער נישט אַנטלאָפן —
פאַרקערט, מ׳האָט זיך געאײַלט אַהער
און אויף דער גאַס געלייגט זיך שלאָפן
און שוין ניט אויפגעשטאַנען מער.

* * *

אַ לופטיק בלעזעלע אין קאָפּ
הענגט ווי אַ טרער און שײַנט אַראָפּ
אין תהום, אין מאָנסטערדיקן חושך.

ס'איז שטיל אין גיהנום. וואָס זשע רויש איך
מיט צוויי, ווי צווײַגן, בונטע הענט?

פון מענטשנהויט זענען די ווענט
אַרום דעם פּלאַם אַרומגעצויגן.

ווער טויט. בלײַב שטום. פאַרמאַך די אויגן
און הער זיך צו: צי הענגט נאָך ער,
דער לעצטער טראָפּן ליכט, די טרער?

*   *   *

כ׳גיב נאָר אַ טראַכט — און די גאָלדענע, געלע מאַראַנצן
הענגען אַראָפּ פון דער סטעליע. כ׳טו נאָר אַ טראַכט —
און גרויסע, הויכפּיסיקע שפּינען הייבן אָן טאַנצן
צווישן די בענקלעך, וואַלסירן אַ גאַנצע נאַכט.

שטעל איך מיר פאָר אַ שטיק ים מיט אַ ברעג — און ווינטפּולע זעגלען
נעמען זיך וויגן אין פענצטער; עס קומט מיר אין קאָפּ,
אַז פון די שיפלעך אַראָפּגיין, ניט לאַנג געדאַכט, מעג מען —
און די יאַכטסמענען טרעטן אָן אַנגסט אויפן וואַסער אַראָפּ.

ווער איז משוגע? צי איך, מיט די קראַנקע געדאַנקען,
וואָס פּוסטע זאַכן כ׳טראַכט אויס, צי פון זינען איז שוין די נאַטור,
וועלכע איַלט צו באַפרידיקן מיַינע קאַפּריזן? צי אפשר באַדאַנקען
דאַרף איך דעם גאָט פון דער וועלט, וואָס איך זע ווי זי הענגט
אויף אַ האָר?

אין דער ראָזעווער באָד

מענטש, וואָס טויגן דיר צוויי דײַנע הענט — אויב דו פּליסט ניט אין הימל?

מענטש, וואָס טויגן דיר ביידע פּאָר ענדגלידער —
אויב דו ביסט ניט קיין הונט,
טרײַבסט אין גרעזער ניט קיין אַנטילאָפּעס,
אויב דו ביסט ניט קיין מײַזל — דו לויפסט ניט
פון דעם קאָטער אַוועק?

וואָס טויג דיר דײַן האַרץ, אויב דו ווילסט ניט צעטיילן מיט מיר
— מיט דײַן אייגענעם מיטמענטש —
דאָס פאַרדאָרבענע רעפּטעלע ברויט?

וואָס טויג דיר דײַן אַבֿר און גליד — אַלץ, וואָס דיר איז געגעבן געוואָרן,
אויף דײַן לעבנצײַט, נאָר אין באַנוץ?

רבונו-של-עולם, וואָס טויג איך דיר דאָ, אויף דער ערד,
און די ערד — אינעם וועלטאַל,
און דער וועלטאַל — אין דײַן ראָזעווען זקנישן דמיון,
אין אָט דעם, ווי אין באָד, אַראָמאַטישן נעפּל, ווו דו זיצסט
און פאַרדרימלסט
און חלומסט
זיך
אַליין.

וועגן קעץ

אַ קאַץ — אַז זי פֿאַלט אויף די רעלסן כּפּרות — ווערט ניט פֿאַרפֿאַלן.

די פֿריילעכע שפּערלעך זעצן זיך ציכטיק אויף איר
און פּיקן אויס פֿריילעכע פֿליי.
די פֿאַרביקע סויקעס, פֿאָרלוויַיז, קניַיפּן איר אויס
גאַנצע קובליקעס האָר — אויף אַ היימנעסט.
פּעליקאַנען פֿון אינדיע און פֿון דער אָזערע טשאַד
פֿליִען שטיל זיך צונויף אויף די שפּאַלעס
און צעשניַידן, ווי זיַיד, און צעטיילן דאָס פֿעלעכל בעזש
גליַיך אויף גליַיך, אויף צוועלף קליינינקע שירעמלעך.

נאָר די ציטערנדיקע נשמה איז דאָ מער ניטאָ —
זי פֿליט צו דעם ערדקאַנט: אַ פֿלעק אין דער לופֿטן, פֿאַרטשעפּעט
מיט די נעגעלעך פֿאַרן לעצטן וואַגאָן —
נאָך אַ היגע אַ וואָך מיט אַ טאָג.
און סע ריַיסן, ס'קאַלויטשען זי די אייראָזיאַטישע ווינטן —
ביזן זאַמלפּונקט, ביז וולאַדיוואָסטאָק.

האַרבסט

ניקאָלײַ, דער אוגאָרדניק, גאָטס דינער, האָט זײַן בוקעט
איבער רוסלאַנד צעשאָטן:
סמאָלענסק מיט די פלאַקסענע פעלדער — איז בלאָוו,
ריאַזאַן אינעם גאָלדענעם בלעטערפאַל — געל,
דאָס אַלטע ראָש־מָשך בײַם מאָסקווע־טײַך — ברענט שוין ווי פײַער.

ער פליט, דער פאַרפלויגענער גלח, און לאַכט אַזש פון צאָרן:
ווער זאָגט נאָך, אַז דרײַ איז ניט איינס און אַז ווײַן איז ניט וואַסער?
ער פלאַטערט און פלאָנטערט, דערקענט ניט, געפינט ניט זײַן היים
אויף דער ערד,
דאָס שטיבל, ווו ער איז געבוירן געוואָרן,
אַ בחור געוואָרן,
אַזאַ פראָמינענטער בלומענציכטער געוואָרן —
זײַן שטאָט פּאַטאַראַך, קליין־אַזיע, לופּטיקע ווײַט...

מענטשן אָן פֿליגל

מענטשן אָן פֿליגל — וואָס איז דאָס גאָר פֿאַר אַ באַשאַף?
ס׳איז קיין חיה ניט: שפּאַנט אויף צוויי פֿיס;
ס׳איז קיין מלאך ניט: שטרעבט ניט צום בורא;
ס׳איז קיין מענטש: בײַ אַ מענטשן כאַטש איין מאָל אין טאָג,
אין אַ יאָר, אין אַ לעבן
גיט אַ קוויטש די נשמה, אַ וואָרף זיך, אַ רײַס אויף דאָס לײַב
און אַ פּערע אַרויס, אַ צעשפּרייט אין דער לופֿט אַ פּאָר פֿליגל —
אַ פּאָר שאַרפֿע און לאַנגע ווי מעסערס, און ווײַסע ווי שניי...

איר, ווען איך מיין, צי דען קאָנט איר פֿאַרשטיין, וואָס הייסט שניי
אָדער לופֿט, אָדער שפּורן פֿון באָרוועסע קאָמערן
אויפֿן האַרבסטיקן וואַסער,
צי איר קענט נאָר געקאָכטס און געקעכטס,
און וואָס שיין איז פֿאַר אײַך —
איז אַ רויטער טולפּאַן — אײַער מאָגן אונטער דעם הימל.

און אַוודאי דאָס גרויסע אַראַבישע שלאָפֿבעט, די גשמיות־פּלאַטפֿאָרמע
מיט פֿיר זילבערנע קײַלעכלעך, ווו סע שפּיגלען זיך אָפּ זעכצן הענט,
זעכצן פֿיס און אַכט ראָזעווע רעגן־בויגנס אין גן־עדן.

אַך, דער shop און די סאַונע, און דער פּינג־פּאָנג,
מעדיצין־מיטלען, אַנטי־
מעדיצין־מיטלען, אַנטי־
מעדיצין־אַנטימיטלען אויף צו נאַשן און דיסימילירן,
און פֿאַרשפּרייטן זיך (בראשית, ט: א) איבער דער ערד...

און איר לויפֿט, און איר ווייסט נאָר צוויי אַרבעט, מיט איין מאָל, —
ווי אַ פֿערד.

פרידלעכע רויבערס

זיי בלאָנדזשען אַרום אין פּאַרלאָזענע שטיבער. אַ לאָמפּ,
אַ זעלצערל, אַ פּאָרטרעט פונעם פירער געפינען זיי, אָפּט מאָל
שפּילט נאָך די ראַדיאָלע. זיי רײַסן אַראָפּ
די דראָטן און דרייען אָפּ בראָנדזענע הענטלעך פון טירן.
עס טרעפט, סע באַגעגנט זיי איינזאַם אַ הינטל — זיי נעמען עס מיט.
זיי ווערן צו ביסלעך געוווינט — און גייען אַרײַן
שוין אין הײַזער, ווו ס'לעבן נאָך איינצלנע מענטשן. זיי קומען
צו מיר, על־פּי טעות. וואָס האָסטו, אַ טאָכטער? אַ זון?
אַ זון מיט צוויי טעכטער, אַהאַ! זיי פאַרשרײַבן עס נ'העפטל.
איך שלאָף ניט די נאַכט. כ'שלאָג זיך מיט דער דעה און טראַכט,
צי זאָל איך גאַנץ פרי, מיט מײַן כאָפּטע אין איינעם, פון דאַנען
אַנטלויפן, צי אפשר, קאָן זײַן, וואָלט שוין בעסער געווען —
אויב ס'איז נאָר ניט צו שפּעט — זיך אַרומזען אַ ביסל און צושטיין
צו זייער סטײַע, צו די שטילע און פרידלעכע רויבערס?

די זיַיטיקע טיר

וו׳הין איך גיי ניט און שטיי ניט — שלעפּ איך נאָך אין דער לופטן
די זיַיטיקע טיר, וואָס זי הענגט און באַוועגט זיך: אַ בלאָוער און ווינטיקער
דורכגאַנג.

קיינער קלאַפּט דאָרט ניט אָן — מ׳גייט אַרום זי פון רעכטס און פון לינקס,
מען ברעכט זיך אַריַין דורך די אָפענע ווענט,
ניט אָפּווישנדיק די פיס,
מען שפּאַרט אויף מיר אָן, אַ פריַינדלעכער פּאַטש אין דער פּלייצע,
אַ גרוס פון... ווען כ׳קען אים, אַ לאַך מיט דער סלינע אין פּנים...

איך שטיי אַ פּריטשמעליעטער. כ׳קוק זיך אַרום. כ׳זע: דער איינציקער
אויסוועג —
די זיַיטיקע טיר.

דער לעצטער בליק

די וועלט איז פּוסט: קיין מענטש אַרום, קיין חיה.
קיין ווינט אין וואַלד און פעלד. ביסט זיך מחיה.
אַ שטילקייט. נאָר דער לאַנגער זשאַווערסקריפּ
פון דער פלאַנעטאַקס — וואָס איז קרום אַרויס (און
ווי אַ האַלאָבליע שטעקט אין הויף, אין דרויסן).
רײַס אָפּ זיך פון דײַן אַרבעט: מיט דער ליפּ
די נאָז דערלאַנגען. האָסט געוואָלט — און אָט
ביסטו אַליין. קיין טומלען און קיין ריידן...
אַ שווײַגעניש. אַן אין־סוף. אַ גן־עדן,
וווּ קענסט זיך פרײַ אַרומקוקן, צעשפּרייטן,
וווּ דו פאַרגעסט צו ביסלעך וואָס ס'הייסט וויי טאָן,
און קומסט צו זיך,
צום פולן אידיאָט.

פּאָעמעס

רענדסבורגער מיקווה

דעם האַרבסט און דעם ווינטער 1993־1994 האָב איך פֿאַרבראַכט אין דײַטשלאַנד, אין אַן אַלטער שטאָט רענדסבורג, צפֿון צו פֿון האַמבורג. דאָס אַמאָליקע בית־מדרש, אין וועלכן נאָך 1939 איז אײַנגעאָרדנט געווען אַ פּריוואַטע פֿיש־רייכערײַ, איז מיט 10 יאָר צוריק, לויט דער איניציאַטיוו פֿונעם מאָלער האַנס הײַנעמאַן, אויסגעקויפֿט געוואָרן דורכן קולטור־מיניסטעריום שלעזוויג־האָלשטיין און דעם רענדסבורגער קולטורקרײַז.

הײַנט געפֿינט זיך דאָרט דער ייִדישער מוזיי "Bamberger Haus", ווו אין איינעם מיט די רעשטלעך פֿון אונדזער רעליגיעזן קולט — אַ ספֿר־תּורה, אַ פּאָר מנורות, מזוזות אד״גל — קאָן מען אויך זען סקולפּטורן און בילדער פֿון באַרימטע אייראָפּעיִשע קינסטלערס, ייִדן און ניט־ייִדן: אָסקאַר קאָקאָשקאַ, מאַקס ליבערמאַן, אַלעקסאַנדראַ פּאָוואָרינאַ, יוסף העבראָני און אַנדערע. דאָס אַלץ צוזאַמען שאַפֿט אַ פֿאַנטאַסטישע, אַ מין ניט־רעאַלע, כּמעט אַן אַבסורדישע וועלט...

ל.ב.

אײראָפּע — מײַן הײם, און ארץ־הקודש — מײַן הײמלאַנד.

און כ׳קום פֿון מײַן הײמלאַנד אַהײם, און כ׳עפֿן דאָס פֿענצטער
אין רעגן אַרײַן, און איך הער ווי עס װײנט די נשמה
פּאָל װערלענס, צו אײראָפּעס. אַ קליאָן אין דער מיט, אַ מין בײמל
מיט 7־8 בלעטער, אין הויף, װוּ די גרינע קוזינע
פֿלעגט לאַכן מיט קנאַספּן און זינגען מיט פֿײגל, די שײנע פּרינצעסע,
װאָס אפשר איר נאָמען אַלײן נאָך שפּאַצירט אויף דער ״שטראַסע״.

אײראָפּע — מײַן גורל, מיט רעגנס פֿאַרגאָסענע װאָזע.

און די רעגנס בײַ נאַכט —
װאָס זאָגט עפּעס פֿרײלעכס און לאַכט אַזש מיט פֿונקען דער שׂרף
און טרעסעט זיך אָפּ פֿון לבנהשע טראָפּנס? ער שטײט מיר צוקאָפּנס
אין חלום, דער פֿלאַמיקער מלאך...

א

אָסקאַר קאָקאָשקאַ
בענטשט זײ אַלע: מיט אַ געלעבטער
שפּרינגען װײַבער אַראָפּ פֿון די װענט און לאָזן זיך לויפֿן
טרעפּ־אַראָפּ,
װי אַ לײַכטן װאָאַל — פֿונעם קאָפּ, פֿון די אַקסלען
רוקן זײ מיט צװײ פֿינגער אַװעק אין אַ זײַט
אירע הילצערנע רעמלעך
און שוין שװעבן זײ אויף, און זײ רופֿן צונויף פֿון די זאַלן
און טונקעלע װינקלעך
די פֿאַרשלאָפֿענע מײדלעך פֿון לאָװיס קאָרינט און די רױשיקע זונות
רודי לעסערס, און שטײנהאַרדס אַלמנות און זקנות — און אָט:
שוין עס ציט זיך
אַ װײַבערשע כאָפּטע
מיט געװײן
און געזאַנג,
און אַ קרעכץ
און אַ שפּרונג,

און אַ שטילן
אַ לופטיקן
וו
אַ
ל
ס
אין דער שײַן פון דער פולער לבנה אין פענצטער,
און חנה
לויפט די ערשטע, און פלוצעם —

שטעלט זי זיך אָפּ,
קוקט אַראָפּ, קוקט אַרײַן זיך אין עפּעס: אַן אמתער נס איז
אויפגעפּראַלט: אין דעם אייביקן זיסן גן־עדן אַ טיר.

אַ מיקווה.

— היי, ווײַבלעך, צו מיר!

ב

דער אַלטער אַברהמל, וואָס ער לאָזט מיך ניט שלאָפן בײַ נאַכט
מיט זײַן שפּאַנען און זיפצן, אַברהמל, דער איינציקער ייִד,
אַ געשפּענסט אינעם גרויסן און פּוסטן בית־מדרש —
דער רב און דער חזן,
דער שופט און גבאי,
דער משרת אַברהמל
שלאָגט אויף
דאָס פענצטער אין הויף — און צו אים, פונעם זיבעטן הימל
ערבֿות
לאָזט זיך פליִען אין קאָסמאָס אַ שׂרף: צוויי עמערס ער טראָגט
אין צוויי פליגל, מיט וועלכע (ישעיה) "זײַן פּנים פאַרשטעלט ער",
און צוויי עמערס נ'אַן אַנדער פּאָר פליגל, מיט וועלכע "די פיס
פאַרשטעלט ער", און נאָך אַ פּאָר עמערס — אין צוויי
שווערע לאַנגזאַמע פליגל, מיט וועלכע ער פּאָכעט און פליט,
און שטעלט זיך שוין אָפּ אין דער לופט
פאַרן אָפענעם פענצטער,

ווּ דער קרומער אַברהמל שטרעקט צו אים אויס זייַנע ווייַסע
און דינע
ביידע הענט — אַך, ער נעמט
בייַם שרף די ערשטע פּאָר כּלים און אייַלט זיך, און לויפֿט,
שפּרינגט אַזש אונטער,
פּאַרצט אונטער,
ווויעט אונטער —
דער תּחית־המתים־טוי זינגט אין די עמערס און שייַנט
און
וויגט זיך —
אַ בלאָוער לבנהווידיקער גליוּוער ליכט,
וואָס אַברהמל אים טוט שוין אַ פּליעסק אויס אין מיקווה
און הייבט אויף די אויגן און זעט
אויף דער וואַנט,
ווּ שוואַרץ אויף ווייַס שטייט:

Das 166 x 140 cm an der Oberfläche, 130 cm tiefe
Becken war vermutlich bis zum Verkauf der Synagoge
1939 funktionsfähig. Unklar ist das Problem
der Wasserversorgung. Die Bauuntersuchungen
haben hierzu keinerlei Hinweise ergeben.

— חכמים פֿון גויים!

ער קווערט.

ג

— מאַדאַם קאַמילאַ, איר טאַנצט אַ one-step?
מאַדאַם קאַמילאַ, כ׳בין פֿלייש און זאַפֿטן: ליידער.
מאַדאַם קאַמילאַ, ס׳איז דאָ ניטאָ קיין טרעפּ —
אַ פּראָסטער לייטער*.

*) וואָלפֿגאַנג גראַם, דער מאָלער און דעקאָראַטאָר אינעם מוזיי, איז זיך מיר, בייַ אַ קופּל ביר, מודה געווען, אַז דעם לייטער, מיט וועלכן מען קאָן זיך הייַנט אַראָפּלאָזן אין דער מיקווה, האָט ער אַראָפּגעצויגן פֿון אַ דאַך בשכנות.

מאַדאַם קאַמילאַ קוקט, און לאָזט אַראָפּ
אַ פוס — און תּיכּף אינעם ליכט אין הייסן
איר קאָנטור, ליידיק פון דעם דיל ביז קאָפּ
ווערט ביז דער לינקער קני תּחית־המתים.

מאַדאַם קאַמילאַ פּרוּווט ווי אויף אַ שטול
זיך צוזעצן — און רירט אָן גאָלד און האָניק
מיט אירע צוויי אָוואַלן: מיט אַ מאָל
ווערט איר דער בויך פון אונטן לעבעדיק און האָריק.

— קאַמילאַ!

כ׳שפּרינג אַראָפּ צו איר... אַרײַן...

ד

ניט קיין ווונדער, אַז
— ווי די מסורה דערציילט —
די ניט קינדלעכדיקע ייִדישע פרויען
פלעגן קומען פון קיל און פון פלענסבורג, פון ליובעק אַהער,
און פאַרבלײַבן — בלי עדות, אַליין, ווי סע קער צו זײַן — שלום ושלווה
אין דער מיקווה
אַ שעה, צי אַ שעה מיט אַ פערטל, פּאַר אַ נויט — עפּעס מער...

און אין דרײַ סעזאָנען אַרום — אינעם האַרבסטיקן קיל,
צי אין פלענסבורג,
צי אין ליובעק —
פלעגט פראַוּוען די גרויסע משפחה אַ ברית...

בלויז איך און דער קרומער אַברהמל דער טויטער — מיר ווייסן,
ווי דער ווונדער געמאַכט ווערט:
אוי, קיין ווונדער עס איז.

ה

מיט סקולפּטורן איז אָבער אַ צרה, ביז וואַנען זי קומט
פונעם אייבערשטן זאַל, טרעפּ־אַראָפּ, טרעט אַראָפּ, שטרענגט זיך אונטער
און צעעפנט די מאַרמערנע אויגן, און דערזעט מיך — און גיט
ווי אַ הליבע אַ פאַל פונעם ראַנד אין דער מיקווה צו מיר, און ביז וואַנען
זי דאָס פּנים פּרווט אויסדרייען, אָפּקלעפּן איר האַנט פון דעם אָפּל,
און ביז וואַנען ז'הייבט אונטער דעם פוס...

ו

דרײַ אַ זייגער בײַ נאַכט: איך עפן די אויגן: דאָס צימער
אויף מײַן בוידעם, ווו כ'וווין אין אַמאָליקער תּלמוד־תּורה,
איז מיט אַ בלאָוון אַ רויך צי אַ נעפּל פאַרצויגן: עס שווימען
שטיקער ווײַס־מאַרמער שטיל און אָנוואָגיק אַרום: דאָ אַן אַקסל,
דאָרט אַ ווײַבערשע ברוסט; ווי אַן אײַז־קריִע שוועבט אין דער לופטן
אַ לײַכטער פאַנטאַסטישער תּחת, וואָס ציט זיך צום פענצטער,
אַן אויער,
עפּעס אַ דלאָניע
וויל מיך געבן אַ גלעט...

ז

אונדזערע קינדער, איר ייִדישע ווײַבער, וועלן נאָך שפּרינגען
אונטער דיביימער, און בײַ דער אײַדער*, ווו כ'טרעף
זייערע זוניקע שאָטנס — זיי רײַטן אויף שטעקעלעך, זינגען,
רופן מיך צו, בײַ דעם נאָמען: מײַן נאָמען איז לב —

האַרץ אויף העברעיִש. טאָ זענען זיי, הייסט עס, לוויים, לוויטן,
קינפטיקע, הייסט עס, נביאים, משכּילים, דער גײַסט פונעם פאָלק!

האַרבסט אין אייראָפּע. פאַל ווערלען, צי אַ רעגן. אין מיטן
דעם הימל — אַ ווײַסער, אַ שווערער און גיפסענער וואָלקן —
אַ קאַטאַפאַלק.

---

*) אַ טײַך אין שלעזוויג־האָלשטיין

ח

הער היינעמאַן, באַפּעלט איינצוהייצן אין אויוון,
אין דער ווייבערשול, אויבן,
אויפן גאָרן, אויפן עטאַזש —
כ'דאַרף אַ זשמענקעלע אַש.

אַ זשמענקעלע אַש — מיין קאָפּ צו באַשיטן,
די אַקסל,
דעם טיש
מיט דער פלאַש ווײַן אין דער מיטן,
ווו מיר זיצן אין איינעם
מיט פראַו סוסאַנאַ, מיט פראַו רענאַטאַ, פראַו פראַוקע, אינגאַ, —
און מיינען,
אַז זינגען — הייסט וויינען
און ריידן — הייסט וויינען,
און שווײַגן הייסט — וויינען.

דער אויוון צעברענט זיך. דער פלאַם נעמט באַלייכטן
די פינצטערע פענצטער,
דעם זאַל אונטער אונדז מיט די פּרעכטיקע בילדער —
דעם יובלדיקן ווערניסאַזש.

אַ זשמענקעלע אַש
וועט פאַרשיטן דעם טיש
און דעם זאַל,
און דעם גאַנצן בית־מדרש,
און די גאַס,
און די שטאָט,
די אומגעגנט,
דאָס לאַנד
און די וועלט...

עפּעס וואַרטן די שיינע פּאָרטרעטן —
מיט אויגן, מיט פּאַרבן זיי רעדן
פון די ווענט.

jezt
fängt das
schöne frühjahr an und alles fängt zu
blühen an auf grüner heid
und überall es blühen die blumen
auf dem feld sie blühen
blau weiß rot und gelb so wie es meinem
schatz
ge...

איך פּאַרלאָז אײַער הויכע געזעלשאַפט, כ׳גיי אַראָפּ צו דער פינצטערער
מיקווה,
כ׳שטעל זיך איבער דעם חושך — איבערן בונקער מיט קולות,
געלעכטער
און רויש:

יתגדל ויתקדש שמה רבא jezt geh ich über berg und tal בעלמא
די־ברא כרעותה da hört man schon die nachtigall וימליך
מלאכותה auf grüner heid und überall בחייכון
וביומיכון jezt geh ich ובחיי דכל־בית in den grünen ישראל
בעגלא wald ובזמן den grünen קריב wald ואמרו grünen אמן:

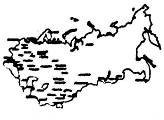

CĂRBUNI ROȘII

Aici zace - de la o mare la alta - un zăcămînt
de cărbuni roșii.

Cu forme goale de păsări și oameni
umplute cu aer roz.

Și o picătură de sînge negru lîngă apa împietrită.

Moscova, 1982.

רומעניש: מירטשאַ דינעסקו

שיק מיר אַ בשורה

ברענגט די שענסטע מלבושים און פּוצט אים אויס,
טוט אַ רינגל אים אָן אויף דער האַנט
און שיק אויף די פיס,
און דאָס בעסטע קעלבל קלײַבט אויס און שעכט —
לאָמיר יום־טובן, לאָמיר זיך פרייען.

לוקאַס

א

סראָל פּיקס, אַהאַספּער, דער אייביקער נע־ונדניק,
איז געזעסן צווישן רויזן און פלאָקסן אין זײַן פּאַליסאַדניק
ערגעץ הינטער ניו־יאָרק.
עפנט דאָס טירל זיך אויף, און דער גוט אָנגעשאָסענער שכן
זאָגט:
— Good morning!

און גיט — אַפּ! — ווי אַ כּישוף־מאַכער, אַ כאַפּ אַרויס פון הינטער דער פּלייצע
די האַנט — ער האַלט אַ פּאָר אויערן לאַנגע, פון וועלכע
ס'הענגט אַראָפּ אַן איבערגעשראָקן חיהלע:
— כאַ!

און גיט ווידער אַ כאַפּ אַרויס — אַפּ! — פון הינטער דער פּלייצע
די אַנדערע האַנט מיט פּונקט אַזאַ חיהלע —
אפשר
די אויערן לענגער אַ ביסל:
— כאַ־כאַ!

ער צעלאַכט זיך און הייבט אָן צו שרײַען:
— Rabbits! קראָליקעס! Prèsent!

און זשומעט,
ביז וואַנען דער ייִד, סראָל פּיקס, פּאַרסאַפּעט און שטאָק טויב,
איז שוין מסכּים
צו נעמען די שיינע מתּנה — און תּיכּף
ווערט שטיל אינעם גערטל, און ס'הערט זיך אַ זאַמשענער שאָרך
פון דער ווײַטנס אין שטאָט:
ש־ש...

דאָס פּאַרל — עס שלאָפט שוין אין גראָז,
ווי נאָך אַ שווערן און שרעקלעכן טאָג. און סראָל פּיקס
לייגט אַרײַן זיי אין קוישל און טראָגט זיי אין שטיבל אַרײַן,
און מאַכט אַ געלעגער פאַר זיי אויף דער קיך, און פאַר זיך —
אויף אַ דערמאַטינעווע סאָפע, אין ווינקל, און עפנט
אַ ביכעלע, בלעטערט און לייענט, ווי צאַרט
און רענטאַבעל
זיי זענען, ווי ליב־דאַרשטיק, פּרוכטיק: יעדער צוויי־דרײַ חדשים
גיבן זיי
4 קילאָ פליש,
700 גראַם פוך,
48 ביז 50 קינדער אַ יאָר!

מען דאַרף נאָר ניט האָדעווען זיי מיט בעלאַדאָנע (Atrope Belladonna),
באָליהאָלאָוו (Conium maculatum),
טשעמעריצע (Veratrum album)
און אין קיין שום פאַל — מיט סעכערלעך פון בעלענאַ.

די בעסטע שטאַמען:
דאָס אונגאַרישע קיניגל,
DEUTSCHER STAHLHASE,
ШИНШИЛА СОВЕТСКАЯ.

אָט:
דאָס באַמעסטן און אָפּוועגן די חיהלעך הייסט
באָ־ני־טי־רונג.

סראָל פּיקס לייגט אַוועק אין אַ זײַט די בראָשור, הערט זיך צו:
אויף דער קיך
שפּילט דאָס פּאַרל און סודעט זיך עפּעס: פּר־פּר, שטופּט זיך, גרייט זיך
צו ליבן מיט דאָרשט. און ס'איז שטיל. און מאַלאַכאָווקע שלאָפט
אונטער מאָסקווער דופּטיקער פאַכווע,
גיט אַ זיפץ פונעם שלאָף מיט אַ סאָסנע
און אַ פּליעסק
מיטן טײַך.

ב

סוועטלאַנאַ, כ׳בין אַלט, איך בין אַלט, אַזוי אַלט ווי דער ווײַ
בײַ דעם מענטשן,
און עלטער, קאָן זײַן, פון דעם באָדן, אויף וועלכן מיר ליגן
אין זאַמד, בײַ די סאָסנעס, אויפן אַמאָליקן דנאָ
פונעם ים,
און עלטער, געוויס, פון דײַן סלאַווישן נאָמען — סוועטלאַנאַ.

סוועטלאַנאַ, דײַן הויט גיסט זיך גרין, גיסט זיך אורוואַלדיק איבער.
כ׳טו אַ ריר מיט די ליפּן ס׳אַזאָטישע וואַסער — און ווער ניט פאַרסמט,
אָבער ווילסט מיר ניט געבן קיין טרונק פון דײַן קוואַל,
און איך קוק נאָר,
ווי אַ ליבעלע צאַפּלדיק פלאַטערט אַרום דײַנע קני.

כ׳וואָלט זיך, מירטשעם, באַגאַנגען אָן דיר — נאָר די אייביקייט מײַנע,
סוועטלאַנאַ,
פאָדערט דיך,
שרײַט און רופט דיך אַרויס, ווי אַ דיבוק, פון מיר
און שטעכט דיך מיט זעמדלעך, און איז גרייט, אויב ביסט מסכים,
צעשפּרייטן
דיר די זײַדענע גראָזן און בלעטער — נאָר ווילסט ניט מיט מיר!

דו פילסט ניט און הערסט ניט דעם סקריפּ פון דעם לופטיקן קופּאָל,
דעם הונגער פוןביימער,
דעם ליים־ אָדער שטיינער־געשריי,
ווען פּוסט בלײַבט דער שפּור, וואָס מיר וואָלטן, סוועטלאַנאַ, געלאָזן
אין אָ־דער ביאָספער —
ווי פּוסט איז אַ שאָכטע,
און פּונקט ווי
בײַ קריסטוסן פּוסט איז דער שניט.

כ׳בין אַלט, נאָר די טויזנטער יאָרן, וואָס כ׳בין דאָ אויף דער ערד,
זענען ערשט דער בראשית, דער אָנהייב פון גליק, טאָמער ווילסטו —
נעם אַ טייל פון מײַן יום־טוב: מײַן קייסערשן קוש, וואָס דורך אים
די אומשטערבלעכקייט גיט זיך אײַך איבער, ווי אַ מגפה...

סראָל פּיקס רײַסט איבער זײַן תפילה: די קראָליקעס וויינען.
ער הערט ווי זיי שנאָרכן מיט זייערע נעזעלעך שיינע...

דיסקרעט איז מײַן לעבן. דיסקרעט איז דער רוים און די צײַט,
און כ'אָטעם צו ביסלעך — עטלעכע מאָל אין יאָרהונדערט,
און איצט בין איך דאָ. סוועטלאַנאַ, מײַן קיום גייט אויס,
דו פֿאַרשטייסט עס?

מײַן קאָפּ וועט אין גיכן באַקומען אַ שכינה —
ווײַל איך
לעב דאָרט, אויפֿן שפּיץ פֿונעם שטראַל, ווו איך האָב אַ פּאָטאָנליבּ,
וואָס פֿינטלט מיט מײַן עקסיסטענץ, און איך פֿלי
מיט געשווינדקייט פֿון ליכט.

צי אפֿשר דאָס ליכט פֿאַסט זיך צו צו דעם פֿלוג פֿון מײַן לעבן?

דער שטראַל האָט געגעבן אַהער, אין די סאָסנעס אַ זעץ.
אַך, פּול מיט אָזאָן און מיט קאָסמאָס איז רוסלאַנד!
סוועטלאַנאַ,
מאַלאַכאָווקע וואַרט, און די נאַכט, די גאַלאַקטיקע וואַרט,
זאָלסט קומען אין שטיבל צו מיר —
און די קראָליקעס וויינען...

סראָל פּיקס שטעלט זיך אויף, און ער שטייט, און ער קוקט, ווי משוגע,
און זעט אין דער ווײַטנס
די שטאָט מָגדָלא —
און ער הייסט גאָר ישוע...

פֿאַרלוירן, פֿאַרטרוימעוועט צוויי טויזנט יאָר. שוין בעסער געוועזן
צו כאָוועך קראָליקעס —
4 קילאָ פֿלייש יעדער וועזן!

פֿון הײַנט און אויף ווײַטער —
קיין ליבע,
קיין חלום,
קיין טרוימען.
אויף אייביק — עמפּיריש. אַ טרוימען אויף אונדזערע שונאים!

די ווירטשאַפֿט "TARIAN" (אונגאַרן) האַלט 5300 קיניגלעך — 800 מאַנצבלעך.
די שבטים וווינען אין רוימען, דער בעסטער מעטראַזש —
12x92x2,4 m²

צום וויכטיקסטן איז דערבײַ די היגיענע, און אויך דער מיקראָקלימאַט.
קאָעפּיציענט
פון וואַרעם־אויסטויש צווישן די ווענט
און דעם דיל דאַרף ניט העכער זײַן ווי
3,352 k joule/m²

באַלויכטונג.
קאַנאַליזאַציע.
ווענטילאַציע.
איבער הויפּט, ווען בײַ די ווײַבלעך הייבט אָן די אָוווּלאַציע.
די גלוסט בײַ די ווײַבלעך איז אַ שטענדיקע זאַך —
מיט אַן איבעררײַס, מאַכט זיך, אַ וואָך.
אין די באַגערטעג איז דער שלייף בײַ די ווײַבלעך
אָנגעשוואָלן און רויטלעך,
אַז מען טוט זיי אַ גלעט בײַ דער פּלייצע, ציִען זיי זיך אויס אויפן דיל.
צו דעם מאַנצביל פירט מען דאָס ווײַבל, סוועטלאַנאַ, אונטער דער אויפזיכט
פון דעם אַפּעראַטאָר. ווען דער קיניג קומט צו, נעמט זי אָן
די געהעריקע פּאָזע: הייבט אונטער
דעם הינטערשטן טייל פון איר לײַב און לאָזט אים אַרײַן.
דאָס ווײַבל מעג מען רעכענען זיכער באַפרוכפּערט,
ווען דער קיניג פאַלט אָפּ אין אַ זײַט, גיט אַרויס
אַ כאַראַקטערישן קרעכץ.
ווי Tischler (1970) ווײַזט אָן, אויפן צווייטן טאָג נאָכן קימפּעט
קאָן דאָס ווײַבל שוין ווידער האָבן אַ מאַנצביל.
לויט אָנגאָבן (M. Prudon, 1968), ווירקט ניט דאָס אַוועקנעמען
פונעם ערשט וואָס געבוירענעם קינד
אויף דער גלוסט און דער ווײַטערער פּרוכטיקייט פון די ווײַבלעך.

ג

די קראָליקעס האַלדזן זיך, זיפּצן אין שלאָף. און סראָל פּיקס
פּאַרטראַכט זיך וועגן דער ליבע, וועגן אַ נפש
און מיטלייד צום לעבן, צו דעם שענסטן געטלעכן נס.

ווי שרעקלעך געווען וואָלט די וועלט מיטן ה׳ צבָאות
אָן דער ליבע — מיטביידע צעוויקלטע שווערע רולאָנען
אין הימל,
מיט שוואַרצע נביאים און ווילדע מלאָכים
איבער דעם קאָפּ,

ווּ קיין שטערן פֿאַראַן איז,
קיין זון
און קיין איינציקער פֿויגל —
און מען שלאָגט דיך, שולמית, אין שײַן פֿון אַ הייסן פּראָזשעקטאָר
אין דער קאַלט־בלויער הייך!

איך, דער צעבייזערטער ייִד —
שלמה,
ישוע
צי דער לוציקער ליאָווע בערינסקי —
קום אויף דער ערד איין מאָל אין טויזנטער יאָרן
און זינג אײַך פֿון ליבע,
און זאָג, וואָס עס הייסט אײַער ליבע.

שטיל איז מאַלאַכאָווקע. אַמסטערדאַם ברויזט. פּאָרט־אָ־פּרענס
פֿול איז מיט זונות. פּחד, טעראָר. און קיין איינער
הייבט די אויגן אין הימל ניט אויף, און וואָרט ניט פֿון אים
קיין שום "ОТЧЕ НАШ"
קיין שום "Pater noster",
קיין "ברוך אַתּה אַדוני".

יהוה איז — יאָמער?
בודאָ איז — בלוט?
קריסטוס איז — קריג?

האָספּאָדי, שיק מיר אַ בשׂורה פֿונעם אינדזל באָרנעאָ!
עפּעס אַ קאָסמישן בריוו,
אַ טונגוסישן מעטעאָריט,
אַן אַנאָמאַלע דערשײַנונג — אַ טעלער אין הימל.

נײַגעריק קוקט פֿון דער הינטער־לבֿנה אַרויס
דער קאָמענדאַנט פֿון דער באַזע "2טע ערד־רעטונג",
אַרמסטראָנגס אַ מיטשמועסער, —
און דרייט אויס זײַן שפּיגל צו מיר,
און כ׳שטרעק אויס, ווי צוויי הענט, מײַנע אויגן, און איך דערקען
אינעם גאָלדענעם גאַנג
זיך אַליין.

שטיל אין די הייכן. די קראָליקעס זיפּצן אין שלאָף.

ס׳לאָזט זיך אַראָפּ צו סראַל פּיקסן אין זײַן פּאַליסאַדניק
אַ ליכטיקער טעלער. און אַ מלאך (װעט אויס װי אַ גלח,
נאָר װאָס אָנגעטאָן װײַס), צי אַן איבערגעביטענער רוח
נעמט אים אָן בײַ דעם פינגער און פירט אים צום אײַזערנעם לײטער
פון דער קאָסמישער שיף.

דאָרט זיצן, װי פּאַראַשוטיסטן, און װאַרטן מלאָכים —
פון לינקס, אויף דער גלאַנצפּולער באַנק;
און רעכטס, אויף די פינצטערע בענקלעך — די גאַנצע מַלאֲכי חַבָלָה:
די רוחות,
מזיקים
און שדים.
און װען די לבנה פּאַרציט זיך מיט עפּעס אַ רויך,
און די באַלויכטונג אין דער קאַיוט איר העלקייט פּאַרלירט,
קען מען מײנען,
אַז די רוחות און די מלאָכים
האָבן זיך מיט די פּלעצער געביטן, צי אפשר, קאָן זײַן,
מיטן לײַב.

— סטאַרט! —
באַפעלט סמָאֵל, דער שׂטן לוציפער, און צװײ פלינקע שיפּסיונגען
שפּרינגען אַרויס
דורכן ליוק
און לאָזן זיך לויפן איבערן הויף, און ציִען צװײ טראָסן,
װאָס זײ גיבן אַ װאָרף שוין, אַ טו אָן פון װײַטן, װי נ׳צירק,
אויף דער װאַסער־קאָלאָנקע און אויפן קאָרטש פון אַ סאָסנע...

— נאַראָנים! —
טראַכט זיך און שמײכלט סראַל פּיקס, אַרויסקוקנדיק פונעם אילומינאַטאָר, —
אַלץ איז בײַ זײ פונקט קאַפּויר,
װען אָט דאָ
(ער פּיקט מיטן פינגער די אַנדערע דלאָניע),
װען דאָ
װעט אויסװאַקסן האָר —
װעט זײ אויפהײבן זיך זײער טעלער.

נאָר ער זעט,
װי די יונגען יאָגן צוריק,
און דער הויפּט־קעסלהײצער לײגט אונטער אַ לאָפּעטע שײַן,
און דער יצר־הרע לאָזט אין װעג דעם שטילן מאָטאָר...

— מײַן קאַלאַנקע! —
צערעשט זיך סראַל פּיקס, —
װעסט אַרויסרײַסן מיר די קאַלאַנקע! — צעגײט זיך סראַל פּיקס, —
מײַן קאַלאַנקע — דרײַ מאות, דו הערסט, און דערצו נאָך אַ משקה...

און פּלוצעם צעלאַכט ער זיך: ער האָט זיך פֿאַרגעשטעלט נאָר,
װי קאַמיש
און נאַריש
ס'װעט אויסזען דער טעלער
אין הימל
ערגעץ איבערן בלויען בערמודישן דרײַעק...

ער פֿליט?

ער פֿליט, װעמען לאָזט ער דאָ איבער?
(ער פֿילט װי זײ הייבן זיך אויף, און די ערד לייגט זיך שױן אויף אַ זײַט,
און אַ שטילקייט,
אַ נאַכטשײַן אים שװינדלט אין אויגן), און ס'הערט זיך
פֿון אונטן: פּר! פּר!
פּר! פּר! פּר!

— מײַנע קראַליקעס! אױ, מײַנע קינדערלעך! מײַנע יתומים!

דאָרט, אויף דער ערד אויף דער ליבער,
װוּ לעבן און ליבן איז גוט,
אויף װעמען זשע לאָז איך אײַך איבער,
צװיי בריאות פֿון פֿלייש און פֿון בלוט?

אַכזריותדיק, גרויס איז דער גיבור,
און שװער איז מײַן װײַטער מאַרשרוט,
אויף װעמען זשע לאָז איך אײַך איבער,
צװיי אָפּפֿערס פֿון פֿלייש און פֿון בלוט?

אַ האַלוצינאַטאָרישער פֿיבער,
אַ חלום פֿאַרװיגט מײַן קאַיוט,
אויף װעמען זשע לאָז איך אײַך איבער,
צװיי זעקלעך פֿון פֿלייש און פֿון בלוט?

אַ פֿאַסיקל ערד ציט זיך נאָך אין דער לופֿט, װי אַ פּאַפּירשלאַנג

אויף אַ פּאָדעם,
און צעוויקלט זיך — אַך, אונדזער גרינער פּלאַנעט
צעוויקלט זיך, פּונקט ווי אַ קאָקאָן!
דער טײַך און די וועלדער אַרום, דאָס הויכלאַנד וואַלדיש
און — אָט איז ער! — דער אויסגעשניטענער טיגער
מיט דעם באַלטישן ים
און די לאַפּעס:
זיי ווערן אַלץ קלאָרער און דינער און ווײַטער ווי ווײַט...

אַ כוואַליע פאַרב
לויפט דעם ליכטשיפל נאָך, און פאַרברייט זיך, און שימערט.

— אַזוי, —
הייבט אָן דער פאַרפירער זײַן לימוד, — אַזוי
ווערט געשאַפן דער קאָסמאָס, דער געטלעכער רוים אָן אַן עק,
אָן אַ סוף — און אַ סוף נעמט ער דאָרט,
וווּ מיר שטעלן זיך אָפּ און מיר הערן אויף
ווײַטער צעוויקלען
דעם ערדישן באָדן.
אומענדלעך, אומענדלעך איז, אמת, דער רוים — אָן אַ שיעור
קאָן ווערן צעצויגן דער שטאָף פון די פעלדער,
פון בערג
און מידבריות:
ביז אַ דינקײַט פון 0,000000000000000003 מיקראָן!
גיב אַ קוק אויף דײַן אַלטן ניו־יאָרק — אַ מציאה פון אַ געשטערן,
אַ פלאַך מיט אַ ראַדיוס ביז 2 פאַרסעק אין דער הימלשער זנות־שײַן
(אַ פינטעלע ברענט, אַ קאַנצעראָגעניש, אויפן קנעבל בײַ גאָט).
גיב אַ קוק אויפן ברונעם לעם דער מאַלאַכאָווסקער קלייט —
אַ שטערן אַ שוואַרצער,
אַ גראַוויטאַציע־לאָך,
פון וועלכן עס קומט שוין קיין שטראַל און קיין שפּײַ ניט אַרויס
און דורך וועלכן,
לויט דער נײַער טעאָריע, גייט די פאַרבינדונג
מיט נשמות פון יענער זײַט וועלט
און פון יענער זײַט צײַט.

ד

סמאל פירט אין הימל סראָל פּיקסן אַרויס, אין יהודישן מידבר,
אין זאַמדן,
ווו ער וועט אים פאַרפירן, פאַרנאַרן און שטרויכלען
און שטעלן
פאַר הונדערט נסיונות,
ווי אַ מאָל אויסגעפּרוווט האָט ער דעם בעל־חלומות ישוע הנוצרי.

פאַרשימלטער זאַמד, באַדעקטער מיט שלײַם און מיט יאַשטשערקעס־רויג,
און מיט שוואָמען (אַך, שוואָמען אין סאַסנעס!), מיט שוואַרץ־רויטע
שוואָמען,
וואָס גיבן אַ פּיק, ווען מען רירט זיי נאָר אָן — און באַלד הייבט זיך אויף
אַ נוקלעאַרער,
פאַרסמטער,
פאַרשטונקענער וואָלקן.

פאַרשימלטע זאַמדן און טויט־רויטע שוואָמען, און אין דער האַנט
אַ געפלאָכטן בערעזעווע קוישעלע, ווי אין דער קינדהייט —
וואָס וויל ער דערמיט דען, דער שׂטן, דיר זאָגן, סראָל פּיקס?

דער פרילינג צעבליט זיך. עס שײַנט. דאָס פאַראַיאָריקע גראָז, —
זאָגט ער, — דאַרף מען פאַרברענען,
דאָס נײַע זאָל אויסוואַקסן בעסער
אויף די אַלע פלאַנעטן־, קאָמעטן־, ראַקעטן־שיפועים, —
און סראָל פּיקס — די מיתה־משונה זאָל שוין קומען אויף אים! —
צינדט אונטער דעם קאָסמאָס.

דער סמ׳ צעלאַכט זיך: מער פון אַלץ אויף דער וועלט
האָב איך ליב, — זאָגט ער, — די רעליקטעווע שטראַלונג...

הלך, סראָליק, זײַ אויס!

ער לויפט און פאַרזינקט אינעם זאַמד, און הערט אַ געלעכטער:
— סראָל פּיקס,
ס׳איז דער סוף פונעם אין־סוף! נאָך אַ שפּאַן — און דו בלײַבסט אָן אַ פוס,
ווײַל די פינצטערניש שנײַדט אים דיר אָפּ,
און צוריק קומסטו שוין צו דײַן לאַרווע און שטייסט דאָרט פאַר איר
— זאָל בײַם גוי אַזוי שטיין! —
אַ געאָרגיעווסקער קאַוואַליר מיט אַ פאָרץ אינעם שטיוול.

און דער שטן פירט אים צפון צו, קיין גליל,
און נאָזנדיק לייגט אים,
ער זאָל זען אויף טשיקאַוועס דעם שוואַרץ-ווייַסן פילם,
אַ פראַגמענט פון דער כראָניק
"וויזיט קיין סיני".

אַ ריזיקע, רזשאַווע ראַקעטע, פון די, וואָס פון לאַנג
זענען שוין מיט די לויכטנדיק-הימלישע טעלערס פאַרביטן,
לאָזט זיך אַראָפּ
צו דער איבערגעשראָקענער מענטשהייט,
אין פייַער,
אין דונערס,
אין וואָלקנס,
אויפן באַרג, וועלכער פוסט איז פון אויבן ביז אונטן, באַצוימט
מיט געפלאָכטענעם שטעכדראָט.

ס'עפנט אויף זיך אַ טירל,
און דער ווויל דערפלויגענער בורא
טרעט אַרויס און רופט צו — מאַכט מיטן פינגער צו משהן (סראָל פיקס,
קוק אַרייַן זיך, ס'איז ניט דייַן באַזויפענער שכן?), און מענגעס פון מענטשן
גוואַלדעווען, ליאַרעמען, ריטשען
און וואַרפן זיך
בלינד
אויפן שטאַכעט —
פונקט אַזוי, ווי אין 3,5 טויזנט יאָר אַרום
וועלן זיי שוין באַוווסטזיניק, דייַטלעך זיך וואַרפן
צום טויט
— אויפן 380- צי 600-וואָלטאַזשיקן עלעקטראָפּלויט —

און וואָס משה
און דער צווייטער אָראַטאָר
האָבן נאָר ניט געטאָן, ניט געטענהט —
אַ נעכטיקער טאָג!
מענער,
פרויען
און קינדער,
גאַנצע משפחות
און דורות —
די נאַציע

האָט פֿאַרטשעפּעט די געטלעכע קאָסמאָס־כאָלערע,
אַ מין גײַסט־ראַדיאַציע...

האָט רבונו־של־עולם פֿאַר זײַן אַװעקפֿלײַען אָנגעזאָגט האַרט,
אַז דאָס אַנדערע מאָל
זאָל מען װאַרטן אױף אים אין אַ מידבר,
װוּ קײן מענטש און קײן לײב און קײן פֿױגל אַרום
זאָל ניט זײַן —
בלױז שלענג און נביאים!

(ס'האָט װי באַנקעס אַ טױטן געהאָלפֿן
אין דער װיסטעניש הירואָשימע
בעת זײַן צװײטן װיזיט).

שטעלט דער טײַװל סראָל פּיקסן אַװעק אױף אַ שטײן, װי אַ דענקמאָל
אױף אַ פּעדעסטאַל,
און פֿרעגט אים פֿון אונטן:
— װילסט זען דעם סוף פֿון דער װעלט?
זאָגט ער:
— נײן.
— פֿון דער ערד?
זאָגט ער:
— נײן.
און דײַן אײגענעם סוף, פֿון דײַן לעבן אַלײן?
— יאָ.
— אָט דאָס טאַקע — אַ בײן...

שטעלט דער טײַװל זעלבסט זיך אַװעק אױף אַ שטײן, װי אַ דענקמאָל
אױף אַ פּעדעסטאַל,
און פֿרעגט אים פֿון אױבן:
— װילסטו זען אַזאַטישע חיות און מענטשן?
— נײן.
— דעם גראָטעסקנעם גורל זײערן, אױף אַ כעמישן, נײַעם ניװאָ?
— נײן.
— אָט דאָס טאַקע יאָ!

און ער פֿירט אים צום טעלעסקאָפּ — צו דער פֿולער לבנה:
איבער אײנער אַ װעלט

קריכן שטיינערנע
רויטע נשמות;
איבער אַן אַנדערער
לויפן און ברעכן דעם קאָפּ
און שיטן זיך אויס —
ווײַסע כלאָרוועזנס.

קיין בוים. קיין טײַכל. זאַמד — ווי מוזיק.

ער פילט, אַז ער חלשט...

ער עפנט די אויגן: אַנטקעגן
זיצט, אָנגעשפּאַרט אויפן ווײדל, אַ שד מיט צוויי הערנער, פּאַרוואַקסן
פון דער נאָז ביז די טלאָען —
און שמייכלט, און שיקט אים אַ קוש.

סראָל פּיקסן קומט צו אויף צו ברעכן. נאָר — אַפּ! — אַ קופּע גאָלדענע האָר
באַדעקט שוין דעם שדישן קאָפּ.
(דו פלעגסט מיר ניט געבן אַ גלעט טאָן דײַן לופּטיקן לאָקן...)

ער מיאוסט זיך צו קוקן, נאָר — אַפּ! — צוויי אַקסלען, צוויי הענט
שטראַלן אויס בײַ דעם באָק.
(דו פלעגסט מיר ניט געבן, כ׳זאָל אָנרירן דײַן האַנט מיט די ליפּן...)

ער פאַרשטייט, וואָס דער שונא פירט בײַ אים אויס,
נאָר — אַפּ! — אַ פּרעכטיקער ווײַבערישער שויס ליגט צעעפנט.
(דו פלעגסט מיר ניט געבן...)

סראָל פּיקס שפּרינגט אין די קליינטשיקע דיונעס. ער שרײַט און אַנטלויפט,
נאָר דער רוח
רוקט אים אונטער דעם שטאַרקסטן מאַגנעט — דעם גלוסט־גראַוויטאַטאָר —
און דער אָטעם
האַקט זיך איבער סראָל פּיקסן, און ער פאַלט, ווי אַ טויטער, אין זאַמד.

דאָ געפינט אים אַל רחום (אַ פּינטעלע ברענט אויף זײַן קנעכל)
און זאָגט:
1. דו, סראָל פּיקס, ביסט מײַן גאָט.
2. דו זאָלסט דיר ניט שאַפן קיין אַנדערע געטער, קיין קינדער.
3. זאָלסט מיר ניט זאָגן יהוה, נאָר רוף מיך קאָמפּיוטער.

4. זאָלסט מיך ניט רופן, ווען וועסט בלײַבן דער לעצטער און אײנציקער מענטש
אויף דער וועלט.
5—10. און זאָג תּמיד אָמן:
אַלץ אין דעם איז געוועגדט.

ער טראָגט אים אין טעלער אַרײַן און גיט אָפּ די קאָמאַנדע,
און די אינדאַנאַווטן —
אופֿנים,
אַראָלים,
השמלים,
שׂרפֿים,
כּרובים
און אישים,
און נאָך אײנער, אַ שוואַרצינקער פּונעם ווילדן פּלאַנעט, פֿון פּלוטאָן —
הייבן אויף זיך געהאָרכזאַם, פֿאַרציִען די פֿאָרהענגלעך...

— סטאַרט!

ה

אַלבערט אײנשטײן איז אַ פֿידלער געווען. אַלבערט אײנשטײן,
נאָך אַ קינד, האָט אַנטדעקט זײַן משוגענע, זײַן רעלאַטיוו־
טעאָריע, שעהענווײַז
טרײַבנדיק גאַמעס אַראָפּ און אַרויף, הין און צוריק —
אַלע זיבן הילכיקע הימלען:
וִילוֹן (מיט דער ליכטקרוין — מיט דער גאָלדענער זון אין דער הייך!)
רָקיע (ווו ס׳קאַטשעט זיך ס׳פּלאַמיקע רעדל — און פּאַלט ניט!)
שחקים (פֿון וואַנען עס שיט זיך אויף מענטשן דער מן!)
זְבוּל (ווו מיט שטראַלן אונדז שרעקנדיק שטייט מיכאל!)
מָעוֹן (ווו עס גלאַנצן און טאַנצן די ווײַסע מלאָכים!)
מָכוֹן (מיט זײַן אמתן חושך פֿון נעפּלען און רעגנס, און שניי!)
עֲרָבוֹת (פֿון וואַנען עס טריפֿט דער טוי פֿון תּחית־המתים!)

דאָ— ס בין איך, דאָס ייִדישע ייִנגעלע, הער זשע מיך אויס,
רע— וומאַטישער הער, מיר איז קלאָר דײַן סיסטעם, אַלע כּללים,
מי— ט וועלכע דו ביסט זיך אַ גאָט, ענלעך אָבער איז אויך אויף אַ גאָט —
פֿאַ— גאָט, אַ מין אינסטרומענט אין אָרקעסטער, מען בלאָזט אין אים — אָבער
סאָל— יד און אַלמעכטיק איז ער רעלאַטיוו, הייסט עס, כ׳קאָן
לאַ— ווירן, דײַן קוועטש און דײַן אמת איך ווייס, דײַנע אַלע

סי — מעטריעס קען איך און סודות,
דאָ — ס פּידעלע מײַנס
סי — מפּאַניש, סירעניש שפּילט אויס
לאַ — טײַנישע הימנען,
סאָל — דאַטישע מאַרשן,
פּאַ — נטאַזיעס מאָצאַרטס,
מי — ליאָסן ניגונים —
רע — אַל, אירעאַל, רעלאַטיוו...

גיט אַ קוק: דאָ־מינאָר, און נאָר מיט צוויי טענער העכער —
האָט איר שוין מי־מינאָר!

c-m + 2 = e-m
אָדער:
$E = mc^2$

לויט דער פאָרמל פליט איצטער סראָל פּיקס אינעם טעלער אַהיים
מיט געשווינדקייט פון ליכט,
און פאַר 40 מעת־לעת,
וואָס ער האָט אין די הימלען זיך טעלעבעבנדעט,
זענען הונדערטער יאָרן פאַרגאַנגען,
צי מער
אויף דער ערד.

סראָל פּיקס, אַהאַספער, דער פאַרבלאָנדזשעטער נע־ונדניק,
זוכט אין קאָסמישן טעלעוויזאָר זײַן פּאַליסאַדניק
ערגעץ הינטער ניו־יאָרק,
און הערט
אין די הערערס: וואָס זאָגט עפּעס פרייִלעכס די ערד?
פּר! פּר! קאָליריקע וועלדער, ליִאָנעס אויף לאַנען
קריכן אַרויס פונעם גלאָז, פאַרזשאַווערטע אַ־פּר!־פּר!־פּלאַנען
שטייען אויף די אַ־פּר!־פּר!־דראָמען, פאַר־פּר!־פּר!־טע שטעט
פּר!פּר!פּר!פּר!פּר!־ען און אויס־פּר!פּר!פּר!־ען. ער זעט
פּר!פּר!־טע שאָסייען פּר! פּר! פּר! פּר!־ען פּר! פּר! פּר! פּר! פּר!
און פּר! פּר! פּר! פּר! פּר!
פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר! פּר!...

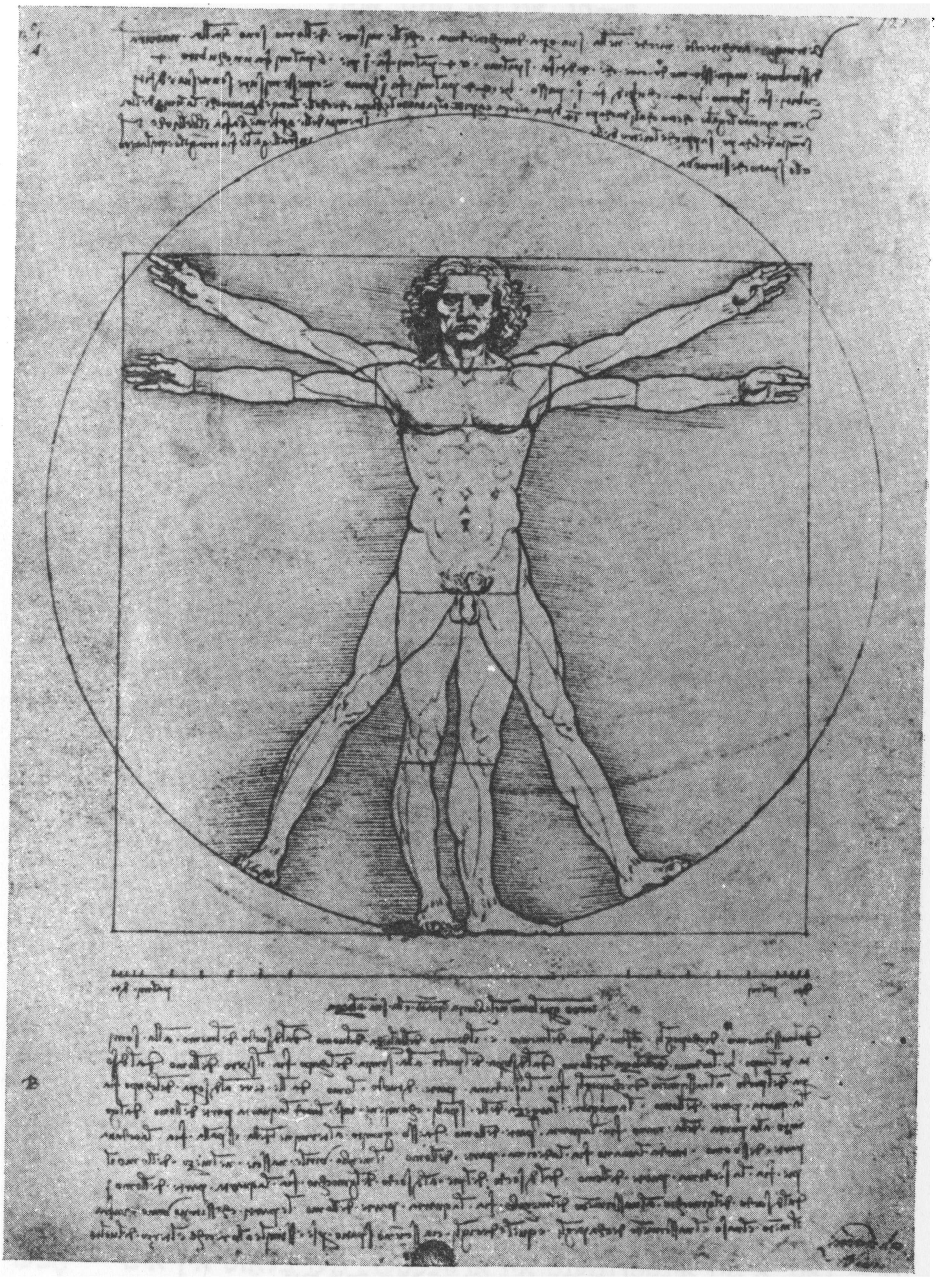

ספר INRI[1]

אַן איבערזעצונג פון לאַטיַין

מיט אילוסטראַציעס פון לעאָנאַרדאָ דאַ ווינטשי, מאַרק שאַגאַל און ל.ב.

מיַין פעטער אַרל סוסלענסקי,
דעם סטאָליער,
צום ליכטיקן אָנדענק

הקדמה

באַשעפטנדיק זיך אַ סך יאָרן מיט פאַרגליַיך־ליטעראַרישע אויספאָרשונגען פון "תהילים",־ "קהלת",־ און "שיר־השירים"־איבערזעצונגען אויף פאַרשיידענע אייראָפּעיִשע שפּראַכן, מיט דער מערבדיקער Pieta־טראַדיציע ביַי די קריסטלעך אָריענטירטע שעפערס און עסטעטיקערס, ווי, לאָמיר זאָגן, רילקע, פעליני אָדער אַפילו דער ייִד וויזענגרונד (טעאָדאָר אַדאָרנאָ), בין איך זינט לאַנג שוין זיך משער געווען, און דער עיקר נאָך דעם באַקענען זיך מיט די אַפּאָקריפן (ספרים־חיצוניים) פון קומראַן, אַז צווישן די בײדע העלפטן פון דער ביבל, וועלכע געהערן, בלי ספק, דער גאַנצער מענטשהייט, און נעמלעך: צווישן תּורה־שבכתב און הברית החדשה, פעלט עפּעס אַן אָנגעוואָרענער אויפן וויַיטן היסטאָרישן וועג אינערלעכער טייל, וויניקסטנס איין "בוך" אָדער "ספר", אַ מין לופטבריקל, וואָס וואָלט פאַרבונדן מיט זיך די וועלט פון די אַלטע נביאים מיטן היַינטציַיטיקן וועלטבאַנעם פון אונדזער ציוויליזאַציע. איך האָב געזוכט. אַזעלכע אינטויִטיווע אָדער לויטער טעאָרעטישע השערות זענען גוט באַקאַנט אין אַסטראָנאָמיע, אין אַרכעאָלאָגיע; ס׳איז גענוג אָנצורופן טייִאַר דע שאַרדען, וועלכער האָט געפונען, אין דער פּאַלעאָנטאָלאָגיע, אַזאַ "פעלנדיקן רינג" — דעם סינאַנטראָפּ...

אין אויגוסט 1982 האָב איך, אין איינעם מיט מיַין דעמאָלט 14־יעריקער טאָכטער נאַטאַשאַ, געמאַכט אַ ריַיזע איבער סמאָלענשטשינע. אין מיקולינאָ, אַ דאָרף לעבן רודניע, ניט וויַיט פונעם טרויעריק־באַרימטן פּאַנצער־ריוו, ווּ אין דער ציַיט פון דער צווייטער וועלט־מלחמה זענען דערשאָסן און פאַרשאָטן געוואָרן 1200 ייִדן פון די אַרומיקע שטעטלעך, — אויף אַן אַלטן פאַרלאָזטן בית־עולם, הינטער אַ מצבה מיט העברעיִשע קוואַדראַט־אותיות, האָב איך פּלוצעם דערזען, אין גראָז און בלאָטע, עפּעס אַ פּעקל — אַ פאַרוויקלטן אין שמאַטעס כּתב־יד. כ׳האָב אים תּיכּף אויפגעבלעטערט: לאַטיַין.
און אָט איז די איבערזעצונג.

הײַנט איז אוממעגלעך צו זאָגן, ווי דער מאַנוסקריפּט איז אויף אַזאַ וווּנדערלעכן אופן אויפגעקומען און ווער ס'איז געווען זײַן מחבר — דער לעגענדאַרער פּערסאָנאַזש גופא אָדער עמעץ אַן אַנדערער, אַן אומבאַוווּסטער און, קאָן זײַן, ניט אין גאַנצן געזונטער ראַפּסאָד. אייניקע בילדער און נעמען אין טעקסט רופן אַרויס חשד לגבי זייער אויטענטישקייט, ווי אויך די מאָדערנע טערמינאָלאָגיע, מיט וועלכער דער „ספר" איז איבערגעלאָדן. עס זענען פאַראַן אָבער אויך אַזעלכע סימנים אין סטיל און לעקסיק וואָס, להיפוך, זאָגן עדות וועגן זײַן אוראַלטן אָפּשטאַם: „כ'קען א ײַ ע ר יווניש ניט", — כאַפּט זיך אַרויס בײַם פּייטן אין איינער אַ שורה. יווניש — דאָס איז דאָך געווען צו יענע צײַטן ניט בלויז און פּשוט גריכיש, נאָר — די שפּראַך פון די העלעניזירטע ייִדן אין אַדריאַ!... און שוין אַליין די געהויבענע מאָנאָלאָג־פּאָרעם, דער זשאַנער און מינהג פון ווענדן זיך צו גרויסע גרופּעס מענטשן, באַלערנען זיי, שרעקן זיי, — דערמאָנט אונדז אין די פּריקריסטלעכע אויטאָרן און שאַפונגען, בעלעטריזירטע ווי, למשל, די מעשי־השליחים, אָדער דאָקומענטאַרע ווי, צום בײַשפּיל, אַפּאָסטאָלס פּולוס' בריוו צו די קאָרינטער און זײַנע פּילצאָליקע „וווּנד־שריפטן" צו די רוימער, גאַלאַטער, עפּעזער, פיליפּער, קאָלאָסער, טעסאַלאָניקער, עברים אאַז"וו... אין יעדן פאַל, דאַרפן מיר זיך ניט אײַלן מיט אַנטשיידנדיקע אויספירן וועגן דער אמתדיקייט אָדער פאַלשקייט פונעם מקור, בפרט נאָך, אַז ס'איז אַ גרויסער ספק, צי מיר האָבן בכלל דאָ צו טאָן מיטן אוראַלטן טעקסט און ניט אפשר מיט זײַן לאַטײַנישער טראַנספּאָזיציע: דער לעגענדאַרער פּערסאָנאַזש, ווי ס'איז באַוווּסט (מתי, 46:27; מאַרקוס, 17:3; 41:5; 34;7 א"אַ) האָט גערעדט אויף אַ מונדאַרט, וואָס האָט מיט זיך פאַרגעשטעלט אַ צונויפמיש פון לשון־קודש און אַ סירישן דאָרף־דיאַלעקט: „אילי, אילי..."[2] („אֵלי, אֵלי..."), „טאַליפאַ קומי" („טליתא קומי"), „עפּפאַפאַ" („אפּתח") אאַז"וו... ווי ס'זאָל ניט זײַן, געהערט שוין סײַ ווי סײַ דאָס געפונענע ווערק — אַפילו אויב מ'האָט אונדז אונטערגערוקט אַ פאַלסיפיקאַציע — צו דער אַלטער, ערגעץ ווײַט פון הינטן איבערגעבליבענער עפּאָכע, ווען די מענטשהייט האָט נאָך גאַרנישט געוווּסט וועגן די „אָזאָנעווע לעכער", אַנדערש וואָלט דער מחבר — ווער ער זאָל ניט זײַן — נישט דורכגעלאָזט אַזאַ געלעגנהייט: באַמבאַסטיש, אין זײַן הויכן סטיל, זיך אַרויסזאָגן אויך וועגן לעכער: „אַ לאָך, זאָלט איר וויסן..."

„צו ערשט שאַפט מען אַבסטראַקציעס, — שרײַבט פרידריך ענגעלס אין זײַן 'דיאַלעקטיק', — אָפּווענדנדיק זיי פון די אָביעקטן, וואָס לאָזן זיך שפּירן, און דערנאָך פאַרלאַנגט מען שפּירעוודיק אַרײַנדרינגען אין אָט די אַבסטראַקציעס, מען וויל דערזען די צײַט און דערפילן דעם רוים..."

קאָן זײַן, אַז אונדזער פאַל איז דווקא אַזעלכער...

ל.ב.

* * *

לאָזט זיך אָפּ פון די קלוגע דיבורים, פוסטע רייד, פוילע שטיק, שיינע פּיוטים.

אָט הענג איך, אַ ייִד פון נצרת, אויפן צלם, און כ'זאָל אַזוי וויסן פון צרות
און פון ווייטיק, צי כ'וויס נאָך ווער געווען אַ מאָל כ'בין אויף דער ערד
און וואָס ס'איז געוואָרן אין הימל פון מיר אויף מייַן הילצערנעם קראַנשטיין
פֿאַר די 730.000 הפקר־מעת־לעתן — אַ סטראַשידלע, אַ שטרויענער קאָזאַק,
אַ שרעקבילד, וואָס שרעקט זיי ניט אָבער — די ווילדע מלאָכים
און שוואַרץ־ווייַסע פייגל פון קאָסמאָס, די הימלאָזע סטייַעס,
וואָס באַפּאַלן — ווי פליגן אויף האָניק — אונדזער זיסן פּלאַנעט.
און איך פּאַכע, איך פּלי מיט די הענט, נאָר וואָס קען איך? — אַ שומר
איז פון מיר ווי אַ חזן פון אַ גוי: דער אייבעראָרעם,
דער לינקיטשקער, פּאַלט מיר אַרויס פונעם אַקסל, Recurrent Dislocation,
דער געלענקשפּאַלט צעריטשעט, דאָס ביינקעפּל און די לאָפּאַטקע
ניט שוין מער קאַנגרוענט, ס'ווערט מיר אַלע מאָל פינצטער אין מוח
אויף צו חלשן, כ'פיל ווי די גרינגע, די לעצטע גערדאַנקען
שוועבן אויף אינעם שאַרבן...

ווי'הין פאַרטראָגט ער מיך סטראָם האַלאָוואַי, קאָפּ אַראָפּ,
און סע וויגט זיך דער פּלאַן
פון די פעלדער און שטעט, שלעפּט אַלץ העכער מיך — מייַן דעלטאַפּלאַן
אויף דער פּלייצע ביַי מיר, אַך, קיין באָרט און פּראָפּעלער,
און אַוודאי פאַרשטאָפּט שוין דער קראַן,
אַ פּאָר פּוסווילן שוועבן — צוויי בלייכע ווי בלעך עלעראָנען
אויפן עק פיוזעלאַזש, צי ער ציט מיך צו גאָט, דורך דער זאָנע
פון דער יאָנאָספער, וואָס פאַרגיסט מיט לאַזור, ווי אַ פּלייץ,
מייַנע חושים — אַז כ'הענג אויף דער אַקס "צייַט־און־רוים", אויפן קרייץ
איבער ערדן און וואַסער; דאָס שוימיקע זונליכט
דערשטיקט מיך, איך שאַר עס
מיט דער צונג, מיט די ווייַס אַוועק: פעדעראַרטיקע כמאַרעס,
צי פאַרבלייכטע הירהורים שווימען שטיל מיר אַרויס מיטן אָטעם,
בילדן פאַרע־מאַסיוון און רעגנס־רעליעפן, פאַרמישן אַ סמאָג, אַ מין בלאָטע
אין די אונטערשטע שיכטן — וואָס דעם פּויער אין פעלד ברענגט אין כעס,
און זייַן ייִנגל — דעם יונגן נאַטוראַליסט — אין עקסטאַז...
כ'שטעל זיך אויף ווערטיקאַל. כ'זע אַ באַרג אויפן דנאָ, און — אַ צווייטן.
אַ פּאָר לאַנגע בערגרוקנס, פּאַראַלעל, אַ פּאָר שטיינערנע קייטן,
שטייַפע שאָטנס לענג־אויס, פּאָזע ברעג, ווי אַ זאַמדיקע טאַשמע

אין דער פליסיקער לופטבלוי — אַ ריזיקער בלאָק גאָלד מיט יאַשמע.
ס׳פּליסט אַ טײַך אין דער לענג, ריזלט, רײַסט זיך דורך זומפּיקע טאָלן,
שלענגלט, לויפט, פאַלט אַרײַן אין די פעלדזן, ווערט באַלד אַנגעשוואָלן
פאַר רציחה, פאַרקלעמט אין די קלומפּן באַזאַלט, שפּרינגט אַרויס מיט אַ רעש
אויף דער פרײַ, און ס׳צעגיסט זיך אַ ים —
איר דערקענט דעם פּייסאַזש?

און ווײַטער, און ווײַטער טרײַבט זײַנע כוואַליעס דער ירדן,
וועלכער ״לאָזט זיך אַראָפּ״, דער שטאָלץ פונעם לאַנד און דאָס וואַסער
וואָס איר טרינקט אויף דעם גאַנצן ערדקײַלער, איר טויפט זיך אין אים
און איר פּליעסקעט זיך פריילעך בײַ די גאָלדענע פּלאַזשעס פון וואַרנע
און בת־ים, און פלאָרידע; וואָס אַ שלוק איר פאַרקויפט אויף די מערק
אין מאָנגאָליע, דרום־אַמעריקע, ס׳וואַסער, אין וועלכן
סופּערטאַנקערס עס שווימען אַרום און אַטאָמאָכאָדן
און פון וועלכן סע שאַפט זיך דער אײַזבאַרג אין ים
און דאָס אײַז אויף די בערג;
דאָס וואַסער, וואָס איר לאָזט אַראָפּ פונעם שטאָק הונדערט פערצן
אין די וואַסער־קלאָזעטן — און ווי אַ ניאַגאַראַ פאַלט דורך די רערן
אַ מין דרעק־וואַסערפאַל...
אָבער ווען פונעם הימל נעמט שיטן
אַ שיטערינקער רעגן, אַ ליכטיקער, ווי פון אַ גיסקאַן,
אָדער נ׳מיטן דעם טאָג רײַסט אויס איבער אײַך אַ געוויטער,
אַ שוואַרצער, וואָס לינדערט די גערטנער, די תּבֿואות אין פעלד,
ווי זשע מעגט איר, אונטער טראָפּנס און שטראָמען, ווי קענט איר
פאַרגעסן אין מיר אויף דער וועלט?
אַפילו אין מידבר סיני, ווו דער יערלעכער אַטמאָספער־אָפּזאַץ
מאַכט אויס 10, זעלטן — 15 מילימעטער, לויט דער אונאָ, אַ יאָר,
אַפילו אין דער פּערוּאַנישער וויסטעניש, אָדער
אין לבנונישער, ווו קיין שום מים־חיים איז בכלל ניט פאַראַן, —
דערמאָנט זיך אין מיר, אינעם אוראַלטן אָפּגאָט רְדִיָה,
וואָס ער ״שיקט אויף דער ערד זײַנע רעגנס פון אויבן,
און נערט זי פון אונטן״.* איז הערט:
איך בין אַלץ נאָך מיט אײַך: 2800 אַרביטקרײַזן צווישן די שטערן
געדויערט דער פולער וואַסער־פאַרבײַט אויף דער ערד.

דער ערדגלאָבוס דרייט זיך, ס׳דערווײַטערט זיך שלום־ושלווה
אַ לאַנדשאַפט מיט פישער־ייִשובים, מיט שטעט: בית־לחם,

---

*) רש״י.

כפר־נחום, און איך זע אין דער לופטיק־לאַזורעווער שפּאַלטונג
דעם מאַרשרוט פון מיַין יוגנט, דעם וועג, וואָס כ׳האָב דורכגעמאַכט —
דרייסט,
אָבער אויסגעהונגערט נאָך ליבע, אַ זוכעניש־דרייף נאָך אַ שפּור,
וואָס געלאָזט וואָלט שולמית: עין־גדי, אַ טיף קאַלטער, פרישער
ציגנקוואַל, אינעם פיַיכטן אָאַזיס מיט פּאַלמעס, באַלזאַם,
וויַינטרויבן, אין יהודהישע זאַמדן, אויפן ברייט־וויַיט צעשאָטענעם ברעג
ים־המלחס — דעם אמתן פענאָמען אין דער אייביק טעקטאָנישער זאָנע;
אוי, עין־גדי,
ווו די ליבע צעבליט ווי אַ הענגל פון קאַמפער, און פרייליך
זאָגן תפילות איסיים — און צוגעווינט טאַקע גאַנץ שיין
האָבן זיי מיך צום יַין, אוי, עין־גדי ביַים ים, ווו מען טרעפט ניט
קיין פיש און קיין חיה — בלויז באַקטעריעס; אַלטער ייִשוב חשבון,
אַמאָריטישע שטאָט, אַ מואַבישע שטאָט, אַ העברעיִשע שטאָט
מיטן טויער
בת־רבים און מיט קלאָרע, מיט העל־בלויע אָזערעס צוויי,
פונקט אַזעלכע, ווי שלמה דערזען פונעם שלאָף האָט די אויגן
ביַים מיידל;
תּרצה, שיין ווי אַ כּלה און ווי ירושלים, זי הייסט
תל־אל־פרה ביַי זיי; דער כּרמל־באַרג, ווו שפּעטער געפונען
האָט איר טיף אין די היילן, אין סכול און טאַבון, מאַצעריִרטע
מענטשנאַרטיקע שיידלער; די אָפּנייגן זעטיק באַוואַקסן
מיט דעמבן, מאַקוויס, אָלעאַנדרעס און מירטן, און ס׳ווייעט
אַ לעוואַנטישער ווינט — פון די ווילדע פיסטאַשקעס — צום אַנטיליוואַן.
פּאַרגעסן און שפּורלאָז איז געבליבן לדורות דער וואָרפמאַרש
פון מיַין ערשטער באַגער־עקספּעדיציע; כ׳עפן די אויגן
און אַנטפּלעק דורכן גאַז CO_2, וואָס פּאַרשמאָרערט די ערד מיר,
טויכט אַרויף, דרייט מיר אויס יעדן אַבר, ברעכט מיר איבער די קרייזשעס, —
כ׳זע אין רויך פונעם סמאָג, אויף דער וואָר ווי אין חלום: גליל
מיט די זוניקע היגלען, עפּלביימער און ניס, און מילגרוימען,
גרויסע שאָטנס פון טייטלבוים־קרוינען, געלע פּירות, דאָס שטעטל נצרת,
די שול און דאָס קלייטל אין מיטן די סעדער,
וואָס רוישן מיט בלעטער און קווייטן,
און דופטיק באַגלייטן די באָדגאָס — זי ציט זיך און שטראַלט
העט וויַיט, ביז די פּויערשע הייף, ווו הויפּנס פון זעק
מיט וויַיס ווייצנמעל,
וויַיסע בערג קנאָבל
האָבן אין הימל געשטאַרצט.

און דאָס גראָז! און די האַרב־גרינע קראָפּעווע אין די קאַנאָווען
האָט קילבלעך געברענט, און געקלאַפּט אין דער נאָז, און געשמאַרצט...

און די הינער! דער הונט און די ציג, און די גאָלדענע פּאַוועס!
שאַ, פֿאַרטײַע זיך, פֿלי ניט, מײַן האַרץ...

און פֿון פֿרײַטיק גאַנץ פֿרי, און אויף פּסח — די יאַטן אין קיטשמעס
און אָפּינקעס, פֿון כוטערס און דערפֿער, דער זשום אויפֿן מאַרק,
די געפֿלאָכטענע קוישן מיט גרינס, גלײַך אויף דר׳ערד, אויף די סטויקעס;
אויף די אַרבעס — די פֿעסער מיט ווײַן; דער פֿאַרוואָקסענער שייגעץ
מיטן קילעק, דער זעץ אינעם קלאָץ בײַ דעם פּאַס און דאָס הייזעריק קול:
— ווין היבריד, פּיאַט שעסטיסיאַט...

און דערנאָך, שפּעט בײַ נאַכט, פֿלעגן שלעפֿעריק זיי זיך צעפֿאָרן,
פּיס אַרויף, אין די ליידיקע פֿורלעך, נאַזנדיק, שטום,
מיטן צפֿון־שליאַך, מיטן וועג אויף באַגדאַד, וואָס איז אַלט ווי די מענטשהייט
און באַוווּסט איז געוועזן בײַ דעם ריטערטום אונטער דעם נאָמען
ווי אַ ליד: Via Maris
און אויסגעהאַקט איז אין די שטיינער
לעבן אין־עט־טין, און פֿירט איבער דער בריק פֿון די טעבטער
יאַנקעווס; דאָס איז דער וועג, וואָס ער האָט, בסוד־סודות, אַ מאָל
מיר, אַ בחור, געבראַכט קיין מָגדלא, איך זאָל געבן אַ קוק כאָטש
אויף מאַריען, די ווילדע סירענע; ס׳איז דער זעלבער וועג,
וואָס גייט דורך לעבן נאַבלוס, שכם, דאָרטן, ווו בײַם אַרײַנגאַנג
אין טאָל, איבער וועלכן עס הערשן גריזים און עֵיבָל,
האָב איך די שומרונקע באַגעגנט, פֿאָרט אַ ווײַבל! — בײַם ברונעם
באר־יעקב, ווען איינער אַליין דאָרט געבליבן איך בין,
ווײַל די טרײַע תּלמידים זענען אין שטאָט אַוועק — פּרעסן...

אַזוי אַרום, אַז צו די צײַטן פֿון שמעון און לוי בן־חלפֿי
בין איך שוין אַ דערפֿאַרענער גייער, אַ גוטער וואַנדראָווניק געווען.

איצטער רעדט מען: נצרת... ס׳איז מײַן קינדהייט, די ייִדיקלעך מײַנע...
איך, ישוע הנוצרי, בין געבוירן אין וווּנדער, אין נס
דורך מײַן הייליקער מוטער מרים, דורך דער איינציקער יונגפֿרוי,
איך בין דודס יציא און דער מלך היהודים, און מײַן האַר
איז דער גאָט־צבאָות... ווי דער רויך לאָזט אַראָפּ זיך אין קוימען,
ווען דער אויוון, ווי ס׳מאַכט זיך, גייט אויס —
אָט אַזוי זעצט זיך אָפּ

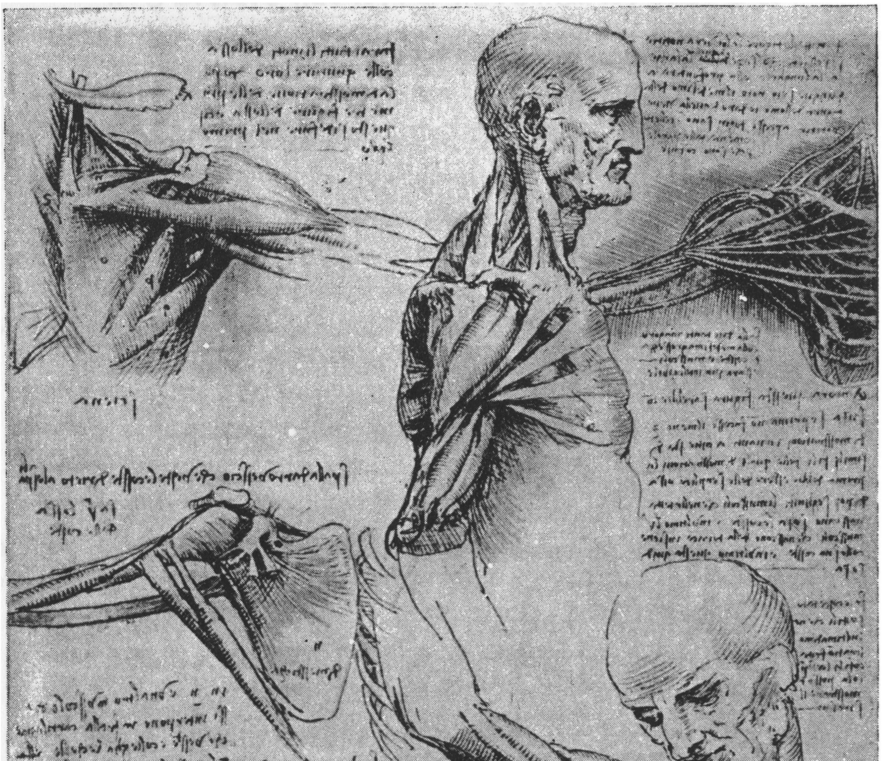

מײַן אומשטערבלעכקייט ווידער קריק אין מײַן אַמאָליקן לעבן;
ווי אַ בלעועלע לופט אין דער וואַסערוואָג, אין סטאָליעריי,
קריכט בײַם אָנבייגן לאַנגזאַם אַרויף — פונקט אַזוי הייבט מיר אויף
מײַן פנים — דער לעצטער, אין לונגען געבליבענער אָטעם.

ווי אַ פלאַטערל מיט אַ פּאָר דורכגעלעכערטע פליגעלעך —
צאַפּלט מײַן הארץ, ווען איך קוק פון מײַן שפּילקע אַראָפּ
אויפן בלאָוון וועלט־אָקעאַן, ווו סע הוידען זיך זעקס קאָנטינענטן
און מיגרירן: אויסטראַליע שווימט דאָרט אויף מיזרח, גרינלאַנד —
אויף מערב, דרום־אַמעריקע ציט זיך פּאַמעלעך
צום אַפריקאַנישן ברעג, אַזוי אַז דער האַפן בעלען
וועט דערגרייכן אַ מאָל ביז צו לאַגאָס, ס׳וועט ווערן שוין יענער
מעגאַלאָפּאָליס! די ליטאָספער, אָ דאָס אייבערשטע שיכטל,
איז אָבער דין ווי אַ שאָלעכץ: טוט אַ פּיק נאָר, אַ ריר אָן —
שטיקלעך און ברעקלעך ווערט פון איר; קריִעס פון ערדן
וויגן זיך, שמעלצן, בײַטן דעם קאָנטור, בערך
אונטער דעם ווינקל און אין דער פלאַך פון געשטערנס
אינעם שוואַרצן פאַרחושכטן הימל — ווען איך מײַנע אויגן
הייב אויף, כּדי ניט צו זען די גלאָבאַל־קאַטאַסטראָפעס,
וועלכע רוקן זיך איינע אויף דר׳אַנדערער אָן אויף דער ערד.

מענטשן, וואָס טראַכט איר זיך, מענטשן? נאָך ליגט אײַך אין קאָפּ
אַ מלחמה?

גיט שוין בעסער אַ קלער וועגן אײַערע דינינקע קריִעס
און וועגן דעם, סע זאָל אײַך ניט פאַרשיטן מיט אײַז
און מיט בעטאָן אָדער אײַזנשטויב; זעצט אַוועק זיך פּאָר פריִער
לייזן אין איינעם דעם ענין, ווי פלאַץ צו באַפרײַען
אַרום דעם אײַפעל, אַרום דעם אָסטאַנקינער טורעם
און דעם טשיקאַגער סירס־בילדינג, און אפשר אין פּיזע
ס׳גויִשע קרומע חריפותל יִדישן, האַ?

נאָר פונקט ווי אַ שטײַג איז מיט פייגעלעך פול, זענען אײַערע שטיבער
אָנגעפילט אָבער מיט ליגן.

ווי אַ פלאַטשיק, אַ שווימערל, גיי איך אין הימל צו גרונט
אָדער פלי אַרויף פלינק אין דער הייך — ווי אַ גרינגינקער פּראָפּן
אין די גרין־בלאָווע וועלעס פון דער סטראַטאָספער, אין די וועלעס
יאָנאָספער־פיאָלעטעווע, אין די רויטלעכע וועלעס

פון ביאָספער, און אין די פאַרביקע וועלעס
פון נאָאָספער, ווו ס׳פאַרקילט מיך דער קאָסמאָגענעז,
צי דער כריסטאָגענעז — ווי איר ווילט; אין די זילבערנע,
גלעזערנע וועלעס
פון טעכנאָספער — ווו איך יעדער מאָל שטאַרב שיִער פון שרעק
פאַר דער "דריטער וועלע" טאָפּלערס[3]. אַ נס איז ניט דאָס, וואָס דער בורא
האָט מחיה־מתים געמאַכט מיך אַ מאָל און אַרויף
מיך געגומען — אַ נס איז, וואָס איבערגעבליבן
כ׳בין אין מיטן דעם וועג: אפשר האָט אים קיין כּוח ניט געסטיִעט
אונדזער ערד־גראַוויטאַציע גובר צו זײַן? צי פאַרגעסן
האָט ער פּשוט, ווי ס׳מאַכט זיך, אין מיר, ביז איך האָב זיך געקלעטערט,
געריפּעט צווישן די סטיִעס און כמאַרעס, און טויט?
צי אַזוי איז דאָס, מעגלעך, פאַרטראַכט געווען: איבערצולאָזן
מיך אָט דאָ — אַ מין ראָבאָט, האַלבקינסטלעכן ספּוטניק,
וואָס ער פאָדערט קיין איינציקן וואַט ניט, קיין ברעקעלע ברויט ניט
און קיין קאַפּעלע גיסעכץ, ווײַל, הערט צו, מיט דער אַסימילאַציע
אויך ווי דיסימילאַציע — האָב איך גרויסע פּראָבלעמען (זע: ז׳ 186 — ל.ב.).
און איך הענג אויף מײַן דראָנג, און ערשט איצטער פאַרשטיי איך, ווי נאַריש
און פּריציִיִטיק ס׳געווען מײַן געבעט. איך וואָלט איצט ערשט געדאַרפט
מיט אַ קרעכץ און אַן אָכץ זיך צערוישן, צעשריִען, צעקוויטשען:
אילי! אילי! לאָמאַ סאַוואַכוואַני?*

אונטן ציִען די פישערס זייערע פּוסטע פישנעצן,
אויף אַ שפּיִז, אויפן פינטעלע ים־גְניסר, ווען די ערד,
אין איר שטילער באַוועגונג, פאַרטראָגט זיי מיר צווישן די קנעכלעך,
הענגט די נעץ ווי אַ זעקל, אַ פאַרקנייטשטס און אַ ליידיקס פון קעלט.
שאָול, זענען זיי יִדן? איך אויך. זענען זיי ישראלים? איך אויכעט.
זענען זיי אַברהמס זרע? און איך! וואָס זשע האָבן זיי מיך
ווי אַ פלעדערמויז עפּעס צעצויגן, די בני־אלוהים,
און צעשפּרייט, און מיך נאַקעט אַרויפגעסיליעט, ווייִ׳ז מיר,
אויף דעקאַרטס[4] שטיקל חכמה? און ווען, אָפּגעחלשט, כ׳דערמאָן זיך
אין מאַריִען — פיל איך, ווי פון אויבן אַראָפּ, דורכן קנאָפּ
און דעם נאָפּל און, אַך, דורכן זעקל — מיך נאָדלט און בויערט
יאַספּערס אַקסנציִיט[5] (כ׳זאָג: ס׳איז די צייַט פון מיַין אַקסל!), איך פיל,
ווי אַדורך דער אַבסציס פליסט דער תּוך — עס גיט זיך צו וויסן,
דרייט מיר אויס יעדן אַבר, אָקסידירט מיר דעם לינקן געלענק:
אָט אַזאַ הימלקרענק.

ווי אַ קינד אין אַ וויגעלע, הוידעט מיך מיַין דעלטאַפּלאַן,

*) זע זיַיט 189, 2.

און די זון, צי די שטערן — שיקן אָן אויף מײַן קאָפּ ווייער חלום,
אַ מיסטעריע־שפּיל, Pieta, ס׳הייסט, מאַריאַ און גאָט
אָדער מאַשקאַ און איך, דער פּילאָט, דער פֿאַרפֿלויגענער טעסלער.

מיידעלע, שיקסעלע וואָס ביסט געווען, ווען אין שטעטל
בין איך געקומען אָן אויג אויף דיר וואַרפֿן, אַ בליק טאָן
אויף דײַן חנעוודיק פּנים, אויף דײַן טײַערער פּוישיקער צורה,
מאַריאַ, איך זע דיך בײַם לויטערן ליכט, אין דער לופֿטן,
העט אויבן, פֿאַרבײַ שוין ראַנגון מיט זײַן מבולשן יורה,
דו זיצסט אויפֿן שפּיץ רעגנבויגן און הוידעסט זיך שרעקלאָז,
שאָקלסט צו מיט די פֿיס, אַך דו אויסוואָרף וואָס ביסט און געווען,
אַך דו עקשנטע ווילדע, דו באָרוועסע קאָץ, יונגע זונה!

מאַריאַ, וואַרף נאָר די זון ניט אַראָפּ, זאָל דער חלום זײַן אייביק און ליכטיק!

מאַריאַ, דערקענסט מיך, איך בין עס, דער זעלבער יונגאַטש!
וואָס ווילסטו? געדאַרפֿט האָב איך סוף־כּל־סוף עמעצער ווערן,
ס׳האָט געדאַרפֿט אָבער עמעצער ווערן, וואָס איך בין אַצינד —
אַ פּליִער צו גאָט, אַ וויסטע סטראַשידלע,
מאַריאַ, דערמאָנסט זיך? — דער בלאָנדער טרעמפּיסט פֿון נצרת,
דער חשודיקער טיפּ פֿון דער באָדגאַס... און ווי אַ בעל־חשדים
פֿון דער באָד אויף דער גאַס באַלד אַרויסשמײַסן פֿלעגט מען אין פֿענצטער,
האָבן זיי מיך אין אויסערן־רוים, ס׳הייסט, אַרויסגעקעבענעט —
אין אַ כּמורעוון קריסטלעכן גאָט.

ווייסט, מאַריאַ, כ׳בין שיִער ניט געוואָרן
איינער פֿון זיי —
פֿון די קויטיקע סופֿרים, אַ פּרוש אַ קרומפּיסיקער, אַ ניקפּי,
וואָס שלעפּט טראַגיש די פֿיס אויף דער גאַס און פֿאַרטשעפּעט דעם ברוק;
אַ מיאוסער קיצאַי מיט זײַן אייביק פֿאַרבלוטיקטן שטערן,
ווײַל די אויגן — קיין ווײַבל ניט זען! — האַלט ער תּמיד פֿאַרזשמורעט
און צעקלאַפּט זיך: קאָפּ אין דער וואַנט; צי די שטינקערס מידוקים,
צי די טיקמי — אַ זשלאָב מיט צוויי אײַזערנע אַקסל, די תּורה
און די וועלט, קען מען מיינען, האַלט זיך אויף אים — אויפֿן זשלאָב!

דו דערקענסט זיי, מאַריאַ, די שוועגץ? בין איך שיִער ניט געוואָרן,
— גלייבסט מיר? — איינער פֿון זיי. איבער מורא פֿאַר דיר, איבער אָנמאַכט,
איבער בענקשאַפֿט נאָך איינעם־און־איינציקן קוש, וואָס דו פֿלעגסט מיר

דאָרט דעם איינציקן, דאַכט זיך, סוועטלאַנאַ, ניט געבן אין שטאָט.
און ווען כ׳בין שוין געהאָנגען — כמעט שוין אַ גאָט — אויף מײַן דראָנג
אָדער פלי־אַפּאַראַט, אויפֿן באַרג איבער בריכת מָמילא
און איבער דעם שרעקלעכן, אויב דו געדענקסט נאָך, גיהנום, דעם טאָל,
וואָס אין אים האָט זיך אָפּגעהילכט ווילדער געברום און געבריל,
און דאָס וויען און זינגען, און טאַנצן פֿון מענגעס, המונים
אונטער מיר, ווו דורך פֿויסטן און רויטע פֿאַרריסענע קעפּ
האָב איך דיך, דיך, מאַריִאַ, דערזען — האָב איך פּלוצעם, מאַריִאַ,
דערפֿילט ווי מײַן גלוסט
הייבט מיר אונטער — אוי, פֿאַר אַלעמענס אויגן! — די שמאַטע...

מײַן בושה, מײַן ווייטיק האָט אויסגעפּלאַצט: אַלי!..

מײַן וואַכטע, מאַריִאַ, פֿאַרענדיקט זיך: 2000 יאָר
מינוס זייער שנה אויף דער ערד; 9 חדשים נאָך דאַרפֿן מיר וואַרטן
ביז איך — ווידער אַ ממזר? — געבוירן ווער; נאָך 18 יאָר
— העלף מיר מאַכן דעם חשבון! — כ׳זאָל אויסוואַקסן, ווערן אַ חתן.
איך וועל צוגיין צו דיר... נאָר, מאַריִאַ, איך בעט דיך, זאָלסט זײַן
אַ בלאָנדינקע! אין קאָושאָן אַ בלאָנדינקע — איז עפּעס!
ס׳איז אַ גאַנצע גדולה! כ׳וועל צוגיין צו דיר, אַזוי שטיל,
אויף טיבעטיש, קיין רוח ניט פֿאַרשטיין זאָל, מאַריִאַ, דיר זאָגן,
— אָם מאַני פּאַדמע כום, ביסט מײַן אוצר אויף דער לאָטאָס־בלום.

אָם מאַני פּאַדמע כום!
אָם מאַני פּאַדמע כום!
אוי, מאַניע, ס׳כאַפּט מיך אָן...

דער וואָס רעדט אויף אַן אומבאַקאַנט לשון —
רעדט צו גאָט, ניט צו מענטשן, נאָר איך
האָב אַליין קענן זיך, וואָס מײַן ליבע, די ערשטע, פֿאַרלאָזן׳
האָב איך דאָרט, איך, אַ פּשוטער סטאָליער, וואָס פֿאַר אַ נויט
ניט געשעמט זיך אַ טעסלער צו הייסן, אַ שראַנק — איז אַ שראַנק,
אַ סאַרײַ — ז׳אַ סאַרײַ, נאָר געליב געהאַט האָב איך צוויי אַרבעט:
אַ טיר און אַ בעט.

אַ בעט, לויטן כּלל, צי ad modum, באַשטייט פֿון צוויי טיילן —
דער קאַרקאַס און דאָס אָנשטאָפּעכץ; פֿיר פּיסלעך האַלטן די רעם
און ווערן אַליין אײַנגעשטעקט אין פֿיר פּעסטיקע קלעצער,
אַז דער פּײַכטער לײמענער דיל זאָל ניט שאַטן זיי; דאָס געשטעל

פלעגט מען נאָך מיט אַ הילצערנעם באַק אונטערשפּאַרן — אויף זיכער.
אַזוי אַרום, האָט אַזאַ בעט — די רעם מיט די זײַלן — געהאַט
אַכט גלידער. דאָס אָנשטאָפּעכץ הייבן מיר אָן דערמיט, וואָס מיט שטריק
אָדער רימענס באַשפּינען מיר פעסט דעם סקעלעט, ער זאָל ווערן אַ נעץ,
ער זאָל איבערגעפּלאָכטן פולשטענדיק מיטן שטריק אָדער רימען
אין דער לענג זײַן, פאַרשטייט זיך, אויך אין דער ברייט; צו דער ברעט
פון דער רעם ווערט דער שטריק, צי דער רימען, מיט אײַזערנעם דראָט
צוגעבונדן, עס הייסט, דורכגעלאָזט אין די דראָטרינגלעך און צוגעצויגן
שטרענג צום האָלץ. דאָס בעט האָט אַ קאָפּוײַט, דער אָנלען האַלט אונטער
דאָס קישן בײַ נאַכט; נאָך דעם, וואָס האָסט איבערגעצויגן
די רעם מיטן שטריק אָדער רימען, מוזסטו די נעץ
פאַרפּאָלסטערן מיט אַ מאַטראַץ — בײַ די אָרעמע לײַט
פלעג אויסגענוצט ווערן: שטרוי, לוב פון פּאַפּירוס, זומפּגראָזן
פון פאַרשיידענע מינים, Carex hirta,
Carex brizoides, Carex caespitosa, אאַ"וו... — אָסאָקע
פלעגט וואַקסן הינטער דעם בית־הכּסא און בײַם פּלויט.
ס'איז פאַראַן געווען אָבער אַ ווערטל:
— מוך שקך וגני
לייג דיר, ווײַבעלע, אונטער דײַן טראָגזאַק און רוק זיך שוין צו.

אַ מײַסטער פלעג הייסן אַ מײַסטער, אויב ער האָט געקאָנט
אַ וויג און אַ סאָפע אויסמײַסטרעווען; און אַ גליקבעט —
אַן ערסלאַ גדאַ; אַ קייסערבעט און אַ פעלדבעט —
און אַ הענגבעט (אַ פּראָסטער האַמאַק!); אַ פּאָרטאַטיוו־בעט;
אַ שפּײַזסאָפע; אַ בעט פאַר אַ גאַנצער משפּחה,
וואָס מען פלעגט אויף אַ נאַכט עס אָפּדינגען —
"אַז מ'איז קימען אין שטוט אַף טאָג־צוויי"[8].

נו, מאַריאַ, דו נעמסט מיך? קיין אָנלייגער, זעסט, בין איך ניט.

— און שוין דאָ
זעסט, איך הענג ווי אַ היטער אין סאָד אויף זײַן הילצערנעם טורעם,
צי אַזוי ווי סע הוידעט זיך הויך אויף דער מאַסט דער מאַטראָס אינעם פּאַס:
— La tierra !
צי אַן איבערגעשראָקענער טעלעפּאַניסט אויפן סלופּ, און ער קוויטשעט,
שרײַט אין טרײַבל אַרײַן, אַז די זאַך איז באַקאַקט, די סטיכיע מאַכט פּראַך
פונעם דאָרף — אַ פּאַרפּלייצונג, אַ שטיין־ אָדער שניי־פאַל, אַ שׂרפה...
כ'בין דער טעלעפּאַניסט פון דער דאָזיקער ערד, איך בין איר מלאך־מליץ,
איך באַצאָל מיטן קאָפּ פאַר איר קיום בײַם אייבערשטן האַר,

וועמענס שטעלפֿאַרטרעטער כ׳בין דאָ, ווײַל, איר ווייסט דאָך, דער ייִדליק
איז תּמיד אַ במקום, אַ vice, אַן .И.О, אַן INRI.
כ׳מיין, דער פּאָסטן איז בײַ מיר ניט דער בעסטער, די אַנדערע האָבן
אַ מציאה געכאַפּט, נאָר גיי רעד צו דער וואַנט, אַזוי גייט׳ס:
איינער היט אָפּ אַ סקלאַד מיטן רײַסוואַרג, אַ צווייטער מנוּוולט
אינעם ריח פֿון פֿויל קרויט און פֿאַרשטונקענע פֿיש, אין דער קיך —
כ׳האָב עס תּיכּף פֿאַרשטאַנען, אַז כ׳האָב זיך געפּאַקט, נאָך בײַם אָנהייב,
נאָך אַ קינד אויף דער באָדגאַס...

פֿינעף פֿייגעלעך האָב איך מיר קויפֿן געטרוימט,
פּאָר צוויי פּרוטות —
אַ וועלט, אַ מלוכה!

דאָס וויכטיקסטע אין דער באַשיצונג פֿון אַן עקזיסטעם איז —
ניט אַרײַנמישן זיך.

דער פֿולער פֿאַרבײַט פֿונעם גופֿים־שטאָף אין די ימען געדויערט
33 מעת־לעת; פֿון געוויקס־לעבנצײַג — 1 טאָג;
דער מענטש איז אַ סך דויערהאַפֿטיקער: דער פֿאַרבײַט
פֿון דער פֿליישלײַבער־מאַסע
פֿאַרנעמט אויף דער יבשה 8 יאָר.

אַ געפֿערלעכער ווינט...

די פֿעלקער, פֿאַרשטייט זיך, מיגרירן פֿיל גרינגער און שנעלער,
איידער די קאָנטינענטן, אָבער עס טרעפֿן זיך אויך
מאָדנע, אויסערגעוויינלעכע זאַכן: למשל, די ייִדן
האָבן תּחילת דעם האַקנקרייץ אויף די עֲרָבִים אין בבֿל דערזען
און אַנטלאָפֿן פֿון אים — נאָר אין דײַטשלאַנד (צי אונטער דער ערד איז
דורכגעקראָכן דער מוילוואָרף?) האָט ער שטיל געוואַרט שוין
אויף זיי...

אַגב, איך בין געהרגעט געווען אויף אַ פּראָסטן, לאַטײַנישן קרייץ.

מיט דער צײַט אָבער, אמת, איז מײַן קרוציפֿיקס געוואָרן אַן אוניווערסאַלער
עינוייִם־געצײַג: ווײַל אָפּהענגיק פֿונעם וועטער־באַריכט,
פֿון מוסאָנען, פּאַסאַטן, גאָלפֿסטראָם, קוראָסיאָ, ציקלאָנען
און אַנטיציקלאָנען
מחמת ריזיקע אַטאָם־ און הידראָעלעקטראָפּראָיעקטן און אויספּרווון, נעפּל

אָדער שנייפֿאַל און ס'פֿאַלן פֿון אַטמאָספֿער־דרוק — צערוקט זיך
אָדער רוקט זיך צונויף דער ווינקל צווישן מײַן באַלקן
און דער שטאַנג, אַגב: ס'בײַט זיך
אויך דער feed-back צווישן דעם רוים און דער צײַט אין דער לעפֿישער, כיטרער,
העכסט רעלאַטיווער
אַלבערט איינשטיינס וועלט,
פֿון וועלכער ניט ווייניקער ווי פֿון דער טראָיִצע מיר שווינדלט אין מוח.

אָט ווערט ער, מײַן שטעקן, אַן עגיפּטישער קרייץ —
און דער קאָפּ, פּיל איך, פּרעסט זיך אַרײַן אין די פּלייצעס; אָט איז שוין
אַ בורגונדישער קרייץ — ער צעציט מיר די ענטגלידער, כ'וואר
אַ געהיימעניש, אַן X; אָט אַ גריכישער צלם —
און כאָטש נאַזנדיק לייגט מיך און שטעקט מיר אַ יאָלקע אין פּופּיק אַרײַן!
און דער רוסישער קרייץ — הערסט, מאַריאַ, וואָס ס'ווערט פֿון מיר דעמאָלט
איז ניט איבערצוזאָגן: דער קאָפּ ווערט מיר פּלאַטשיק, פֿון אים
שטעקט דער רוקנביין, דער חוט־השדרה אַרויס, בײדע לאַפּעס
זענען אויסגעשטרעקט ווײַט צו די צוויי האָריזאָנטן, די פֿיס
האַלט איך איינעם פֿאַרבויגן, דעם אַנדערן אונטערגעצויגן, און צווישן
הענגט נאָך עפּעס אַראָפּ — נעמט באַרדעקט מיך מיט פֿײַנגאָלד און שטעלט מיך
אויפֿן קופּאָל אין קרעמל, אויפֿן פּרעסלאַוונע סאָבאָר
פֿון די 12 מײַנע שליחים[9].

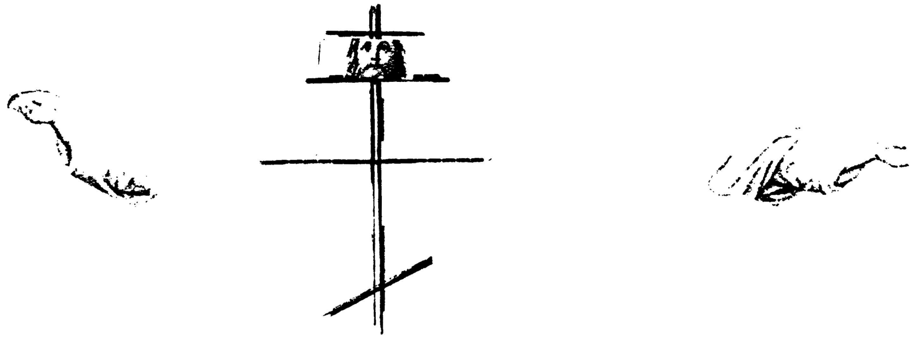

קוקט, אַ לופּטמענטש! — וועט זאָגן דער ייִד.

ס'איז מיר נימאס שוין טראָגן מײַן קרייץ — צו טראָגן אַ קרייץ
איז בכלל אַ נאַרישע זאַך און כ'פֿאַרשטיי ניט וואָס פּלוצעם
ס'ווערט פֿאַר גבורה פֿאַררעכנט בײַ די פֿרומע אַדעפּטן, און אויך
— און נאָך מערער — בײַ דיסידענטן[10]: אַפֿילו אַ שטעקן,
אַ קוליע צו שלעפּן, אין טראַוומאַטאָלאָגיע, אָדער

אַ מקל פון אַ נביא — קען מען פון זינען אַראָפּ;
שטעלט זיך פאָר: יעדער טראָגט זיך אַרום מיט זײַן אייגענעם קרייז,
מען דערלאַנגט, מען פאַרטשעפּעט איינער דעם אַנדערן, פּרוּווט נאָר
אין טראַמוויַ זיך אַרײַנשטופּן מיט אײַער קרייז אויף דער פּלייצע
אָדער דורכגיין אין טאַנץ זיך — סײַדן אַליין, כולאַ־כּופּ,
צי אין בעט, זײַט מיר מוחל, אַ שפּרונג טאָן צום ווײַב, איז שוין גוט? —
און אויף מאָרגן קענסטו זיך ניט אָפּטשעפּען, אַ פאַרשלאָפענער זיצסט
און צענעמסט
אַ די טאָפּל־קאָנסטרוקציע, אַרײַנקוקנדיק אין דעם Larousse יי
אָדער ДАЛЬ |די און אויספאָרשנדיק אַלע קרייצטיילן: ברוסאָק, קרעסטאָווינאַ,
טיטלאַ, פּאָדנאָזשקאַ, סטאָיאַק, פּאָפּערעטשינאַ, באַלקאַ... ניין, איך
בין אַ פּרינציפּיעלער קעגנער פון קרייז.

און פון קרייצן.

איך זאָג אײַך:
די וועלט איז אַרויס פון געלענק*, יעדער טרער, יעדער קרעבץ
און מײַן שמייכל — ס'אַ קאָסמישער סימן פאַר אײַך, עס גייט שוין
דער פּראָצעס פון מענטשן־פאַרגעטלעכונג — דווקא קאַפּידרעך
און להיפוך צו געטער־פאַרמענטשלעכונג, וואָס ס'איז שקר געווען!

גייט אַרויס אויף דער לופט, פאַרלאָזט די פאַרפינצטערטע, טוכלע
עקאָלאָגישע נישע, צווישן ווערעם און פייגל, דעם סכול
און טאַבון, ווו אין חושך פאַרשטויביקטע אײַערע שאַרבנס
זענען צו שפּעט געפונען געווען, ווו עס פעלט אײַך אויס ליכט
פאַרן אָטעם און כּוח־הדמיון, פאַרן מוח, וואָס ער איז אַ ספּעציעלער,
ניט קיין זיכערער אָבער אָרגאַן, און פאַרפירט, זאָלט איר וויסן,
אײַך אין באָד, אין אַן עוואָלוציאָנעלן פאַרהאַק.

ווערט געטער — אויף דער ערד און אין הימלען, גיט אָפּ אײַער שׂכל
דעם בוים און דעם גרעזעלע, אפשר דעם שניי און דעם שטיין,
און זאָל שוין פאַרנעמען דאָס אָרט פונעם נעבעכל אײַער מחשבה
דאָס ווונדער־געפיל, דאָס פריילעכע מופת־געשפּיר,
מיט וועלכן איר פלאַטערט אין שלאָף — איבער גאַסן און דעכער,
שלײַכט זיך דורך אין די זעקס טעלעגראַף־דראָטן, חידושט זיך, קושט
גרעטע גאַרבאָ, געווינט אַן אַטאָם־מלחמה — און אפשר
ווערט כאָטש איינער פון אײַך פאַרבלאָנדזשען צו מיר, וואָלט איך אים

*) אַ ריינער פּלאַגיאַט; זע: וויליאַם שעקספּיר, „האַמלעט".

en passant, הייסט עס, בײַלויפיק אויסגעדריקט, קאָן זײַן, מײַן מיינונג
ווענן דעם, צי רבונו־של־עולם חרטה שווין האָט
אָדער חשק נאָך און אינטערעס — צו דער זוניקער, העלער
פּלאַנעטאַרער סיסטעם... יעדן פֿאַלס, איז מײַן שָׂאול גערעכט, אין דער טאַט:
ניט אַלע וועלן אַנטשלאָפֿן מיר ווערן, נאָר אַלע
פֿאַרוועקסלט —
(קאָרינטער, א, 15, 51: 15, ציטאַט).[13]

די אינדיווידועלע האַלטונג, לויט טעמבראָקן, שטייט צו דער דינסט פֿון
קאָלעקטיוו־סאָציאַלער סטראַטעגיע פֿון
זעלבסט־פֿאַרהיטונג־אינסטינקט פֿון
אַלע וועלף אין דער סטײַע, געכאַפּט איין־און־איינציקע הון.

ווילט איר פֿרעגן, פֿאַרשטיי איך, ווען איך לייען: איך לייען אין נשמות.

איינציקע מינים באַקטעריעס אין אַנטאַרקטיק, אין אײַזיקן וואַסער
לעבן אָפּגעטיילט פֿון דער וועלט דורך אַ מעכטיקן שיכט
פֿון 420 מעטער; מען טרעפֿט אָבער זיי אויך אין הייסע
אונטערערדישע קוואַלן אין איסלאַנד, אין די שמעלצאויוונס, אינעם ברען,
און אַפֿילו — אין די סטעריל טויטע אַטאָם־רעאַקטאָרס.

און די שוואָמען מיט זייער סטאַבילן קאָנצעראָגען?

און נאָר ווי אַ וואָרצייכן מען שטעלט אויף באַקטעריעס, צי אויף אַן אַטאָם —
איז מײַן פֿאָלק מיטן גורל מאַרקירט.

איר זאָלט גאָרניט אויף דר׳ערד פֿאַר אַ וווּנדער ניט האַלטן:
אײַער מיראַקאָליזם,
דער בעדווּינישער, דורכגעבלאָזענער מיט די שוואַרצע זאַמדווינטן,
איז געפֿערלעך ווי פּעסט — פֿאַר די אומות, וואָס ווייסן ניט, אַז
די ווענן דעם בוראס ניט פֿאָרויסצוזען זענען. אויף דער ערד
איז דער וווּנדער — אַ שווינדל, אַ גענאַרערײַ: סאַקיאַ־מוני — דער "טוזען"[14];
אַדאָלף היטלער; מאַאָן[15] מיט די מאַסן־חתונות זײַנע
אויף 10.000 פֿאַרשוינען — מאַניאַקן און קורוועס; נדבנים,
כּישוף־מאַכערס, אַ קלאָץ זיי אין נחת[16], אויסגעפּאַשעטע פֿערד! [17]

ווי מײַן פֿעטער אַרל פֿלעגט זאָגן: "כאָטש אַ טוג פֿאַרן טויט
ווען עך זע זיי ניט דו..." ווען ער זעט זיי ניט דאָרט
כאָטש אַ טאָג נאָכן טויט!

לויט ל.ב.: אַ גורל — איז די סטאַבילקייט, אַ פּנים,
צי פאַרקערט, די מוטאַציע פונעם
פּראָטאָגען אין די ברייטע באַדינגונגען — אינעם
זיך פאַרברייטנדיקן אוניווערס.

אין באַדינגונגען, ווען אויף אַזוי פיל עס איז שוין צעצויגן
די טעאָספער — ווי אַ פילפאַרביק זייפבלעזל, — אַז רוח אלהים
שוין אַליין[8]
איז אין שטאַנד ניט השגחה צו האָבן, אין זינען צו האַלטן
אַלע זיינע נחלאות — שטעלט ער (הענגט אונטער) אַ שומר...
און ווילט איך, צי ניין —
אָט
בין איך, אַ ייִד פון נצרת, אויפן דראָנג, איך זאָל וויסן פון צרות
און פון ווייטיק, צי כ'ווייס נאָך, ווער איך בין —
בין איך איינער גאָט.

SOS! SOS! SOS!
300! 300! 300!

ווער אָבער האָט אים געגעבן די עצה, אַז אויף אַ קרייץ איך
זאָל קומען צו פליִען — ווי עס רײַטן אויף שטעקעלעך קינדער,
צי לצים?

כ'בין געגאַן, ווי שמעון דערציילט, נאָך מײַן טויט און דעם תחית-המתים,
גלײַך אַהיים, מיטן פריילעכן וועג, פּלוצעם זעט ער: אַ קרייץ אויפן שליאַך,
וועלכער שפּאַנט דאָרט אין שטויב, ווי אַ בראַוווער יעפרייטאָר אין אורלויב,
און באַלד — מיך, 10 שפּאַן הינטער אים!

וו'זוי זשע בין איך דאָס צווייטע מאָל ווידער פאַראַנקערט געוואָרן?..
היפּנאָז?
נאַרקאָז?

לָמָה איך — מיר פאַר וואָס?

דאָקטאָר געלוויג, יורי ווי מאָי אַלעקסאַנדראָוויטש, זאָגט שוין סקאָריי,
בין איך נאָך אַ היגער, צי כ'פלי שוין אין הימל?
מײַן אַקסל, מײַן לינקער טוט וויי!

שעפּט אַוועק די לאַזור, זי פאַרבלענדט מיר דעם מוח, אַ פּראַכט,

אַ פֿאַנטאַסטישע וועלט שטראַלט און דרייט זיך טיף אונטן — מיט ימען
און געבערג, מיט וועלדער און טײַכן, מיט זאַמדן און שניי.
איך, ישוע המשיח בן־דוד, בענטש די ערד, אָבער איבער מײַן פּלייצע
הענגט אָן דער פּלוטאָן, ס׳ברענט דאָס סיריוס־פֿײַער; די הויט
שרפֿעט אָפּ מיר די האַרטע אויסשטראַלונג; הײמלאָזיקע כאָפּטעס,
בייזע חיילות אויף קאָסמישע כוואַליעס, הפֿקר־האָרדעס און באַנדעס
זוכן דורך־זיך־צו־גנבענען, איבערצושמוגלען צו אײַך פֿונעם ווילדן אַרום:
ס׳גייט דאָס חיות זיי אויס, ס׳רינט זיי פּשוט די סלינקע נאָך אײַער
איין־און־איינציקער ערד, נאָך דער איינציקער רויז אינעם תּהום.״

גאַנצע נעכט כ׳מאַך די אויגן נית צו, אונטן גלימערט און שימערט,
שפּילט מיט אַלערליי פֿאַרבן, מיט אַ פּאַספּאַרישן גלאַנץ,
בלינצלט, ריזלט דער ים — אויך דאָס ערדהײַטל, עטלעכע שיכטן:
גרינער שוואַרצבאָדן; טיפֿער — דער בלאָוויקער הומוס, און אונטער אים —
פּיאַלעטעווע לעמפּ, די גראַניטן; אָראַנזשעווע פֿענצטער
אין גיהנום — באַזאַלטן... דאָס גינגאָלד — מידבריות[20]... און נאָכער —
אין דער בלייכער פֿאַרטאָג־זאָנע עפּעס אַ בליץ, דער סעוואַן־סטאַוו,
וואָס כ׳נעם אָן, על־פּי טעות, פֿאַר מײַן טרער אים — און טאַקע:
ס׳איז מײַן טרער.
די בערג־מינעראַלן און לאַגערס פֿון קוילן, מיט זייער
פּאַלעאָנטאָלאָגיע — פֿאַרשרפֿעטע חיות אין וואַלד;
נאַפֿט; סיליקאַטן; קריסטאַלן־סטרוקטורן
מיט עלעמענטן, וואָס דרינגען אַרײַן אין די קערפּערס
פֿון די הימל־אָביעקטן, פֿון דער לבֿנה און מאַרס;
אייביקע וואַסערן, וואָס נערן מײַן ירדן און מײַן וואָלגאַ,
מײַן מיסיסיפּי; גאַנצע פּלאַצדאַרמען פֿון געלן
אַטאָמליכט, פֿײַער־פּונקטירן, שײַן־סילועטן
פֿון לײַבער און קעגנשטאַנדן; אײַ, ווי סע ברענט דער ספּעקטראַלער
קאָנטור פֿון דעם אינדזל באָרנעאָ און פֿון הויכלאַנד וואַלדײַ!
אײַ, ווי סע שטראַלט דער קערן־באַשטאַנד, דער מאָלעקולאַרער
אומריס פֿון אַ מאַלאַכאָװסקער מויד — שפּריצט מיט פֿונקען,
ווי נ׳אויטאָגענישער שווייסונג, פֿאַרבלענדט און פֿאַרבלייכט אים דאָס פּנים —
דעם גײַסטגעבער פֿון הימנען, דעם צושנײַדער פֿון ערדן און הימלען.

גערויבט איז סוועטלאַנאַ!
געלויבט איז ווערנאַדסקי!
געלויבט איז קאַטול!
הללויה!

געלויבט דער בעל־מופת, — וואָס נייט און צעטרענט — זײַן קאָפּ, זײַנע הענט!

אָבער איך בין מיר אויך ניט קיין קליינער פּאַרטאַטשניק, גייט פרעגט:
גאַנץ ארץ־ישראל געדענקט נאָך, איך גלייב, מײַנע טירן.

אויפן ווײַסן שטיין שטייט געשריבן מײַן קינפטיקער נאָמען —
קיינער ווייסט אים ניט,
ס׳קען אים נאָר דער, וואָס ער וועט אים באַקומען.

איר, די איבערגעבליבענע פון אַלע 12 יאַנקעווס שבטים:
פּאַריקמאַכערס, מאַנטאָ־פּרעסערס, קעכערס,
פּענצטער־וואַשערס, דענטיסטן, פּראָגראַמיסטן, פּאַרטרעטערס
פונעם הויפּט־ אָדער סוב־אינזשעניר — קריגט שוין ליב די נאַטור!
און דעם נס פון דער שיינער נאַטור — דעם באַניאַנבוים, אַ גאָרטן.

און אויך ״לאָז ניט דורך דעם הייליקן טאָג פון די סירישע ייִדן!״*

תחית־המתים צו ווערן[1] איז אײַך בעסער פון אַלץ אַזוי אָט:
אויף פּסח, ווען די זון - - - - - דורך - - - - - - און
- - - - - - - - - - - - פון קוואַנט, - - - - - - און די מענטשן
הייבן אָן - - - - - - - - - - אָדער - - - - - - - - בײַ - - - - - -,
אַז דער פּראָך, דער נייטראָן־באַשטאַנד פּלוס פּראָטאָן־ - - - - זאָל
מיט כלאָראָפּיל זיך - - - - - - - -, מיטן - - - - - N־עלעמענט, דעם אַזאָט
און - - - - - - - - - - - - - - - - - - -, ווען דער טאַכיאָן**
- ביידע הענט - - - -
דערנאָך - אַרויף.

אויף דער נאַכט, אינעם ווינט פון דער זון, אינעם קאָסמישן זונווינט
ווערט מיר קיל, כּ׳פֿאַל אַרײַן אין מעטעאָפּאַטיע***, ס׳הייסט כּמעט
אינעם טויט, צי אומשטערבלעכקייט, אַ צושטאַנד, וואָס צווישן די בריאות
איז פּאַרשפּרייט — און דאַן קאָן מען, מיט אַ בלײַער אין האַנט, וואָס דו ווילסט
אונטערקוקן בײַ זיי.

*) אָווידיוס נאַזאָ. ״ליבע־לידער״, בוך 1, פּערז 75.

**) טאַכיאָן — אַ היפּאָטעטיש טיילעכל, וואָס האָט אַ שנעלקייט, וועלכע שטײַגט איבער די שנעלקייט פון ליכט.

***) אַ קרענקלעכער צושטאַנד פון אַ לעבעדיקן אָרגאַניזם, אַרויסגערופן דורך אַ שאַרפער ענדערונג פונעם וועטער.

אַלע געטלעכע סודות: אַ יום־טוב
פֿאַרן יונגן נאַטוראַליסט!

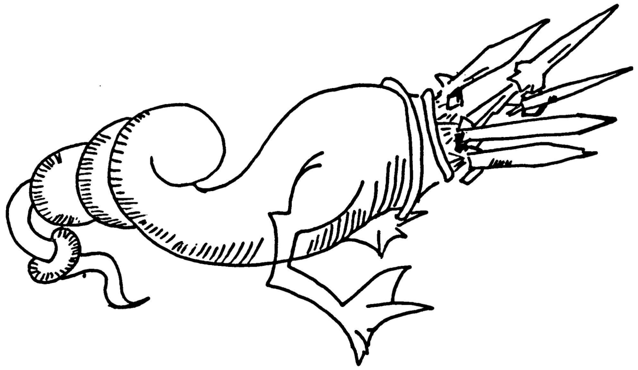

ביז איצטער, ברוך־השם, האָט איר נאָכגעמאַכט, פּשוט,
דער נאַטור: אַן אַעראָפּלאַן — איז אַ פֿויגל... ס׳איז, מיינט איר, שוין צײַט,
די נאַטור זאָל אײַך נאָכמאַכן זעלבסט? אַ טעלעוויזאָר וועט ווערן...
וואָס וועט ווערן פֿון אים? אַ מסוכּן גרויסמויליקער זגאַל.
אָדער, ווי וועט הייסן דאָס נפֿשל, וואָס אויף אַ ראַקעטע,
ווי אויף דער מאַמען אַ ממזר, איז ענלעך — בײַ וועלכן דאָס קעפּל
אין דער לופֿט זיך צעשפּאַלט, ווען עס פֿליט?
און די אוראַלטע וועזנס? זיי האַלטן ניט אויס שוין, איר זעט:
די שפּערלעך, וואָס לעבן לעם אײַך, קנײַפּן אויס מיט די נעגלעך
די האָר בײַ די הינט; טויבן נישטערן פֿונקט ווי חזירים
אויף די מיסטפּלעצער; קלוגע דעלפֿינען עפּעס דערפֿילן
און וואַרפֿן אַרויס אויפֿן ברעג זיך; און איר אַליין
זוכט נאָר אַ תּירוץ אַראָפּצופֿלי׳ן פֿונעם זינען
און דעם מאַסן־זעלבסטמאָרד באַגיין, ווי די שרעקלעכע דזשאָנסאָנס קהילה
אין גאַיאַנע — אַ לאַנד אַ גן־עדן בײַם בלויזיקן ים...

אויב יענע, וואָס פֿירן אײַך, זאָגן: אײַער לאַנד איז אין הימל! —
וועלן פֿייגל אין הימל אײַך איבעריאָגן; אויב זיי
זאָגן אײַך: אײַער לאַנד איז אין ים! — וועלן זילבערנע פֿיש אײַך
איבעריאָגן אין ים...

וואָס נאָך? יאָ, כ׳האָב שיִער ניט פֿאַרגעסן: וועגן דאָ פֿריִער דערמאָנטער
אַסימילאַציע. פֿאַר דער פֿעלקער־געמיינשאַפֿט, ווי אויך פֿאַר מײַן
אייגענער נאַציע,
איז אַ סך וויכטיקער אויסצומײַדן יעדער דאָזיקע „אַציע“:

א. ראַקעטיזאַציע פון פלאָרע און פאַונע.
ב. מאַטעריאַליזאַציע פון אַ טרוים און האַלוצינאַציע.
ג. עסטעטיזאַציע פון אַ גוואַלדזאַמען טויט.
ד. עקסיסטענץ־אַנטיסעמיטיזאַציע, לויט:

ניטשע,
מעסיע רענאַן,
רײַנהאַרט דאָזי[22],
וואַסילי ראָזאַנאָוו,
קנוט פּעדערסען (האַמסון),
אַלעקסאַנדער סאָלזשעניצין,
סעוועלאַ, משה בעלענקי, אאַז״וו —
ביזן הימל מיט זייערע נעמען איז פאַרשריבן דער לופטיקער פלויט.

ה. אַלגעמיינע און קעגנזײַטיקע פּעלענגאַציע.
ו. טראַנספּלאַנטאַציע פון דער פּסיכיק — ווי מען זעצט אײַך איבער אַן אויג.
ז. אינפאַבולאַציע* , ווי אויך אידעאָלאָגיזאַציע פון אַ קוש און אַרומנעם — בפרט, אַז ער טויג.

60.000 קרבנות אַ יאָר, געשטאָרבענע פון "ציווילע" בראַנדוווּנדן, און וויפל
דערטרונקענע,
דערשטיקטע,
דערוואָרגענע שיכורערהייט, אָנגעבלוטיקט, צי בלאַס,
אַרויס־ און אַראָפּ־ און אַזוי סתּם געפאַלענע
פון די פענצטער,
בויער־טורעמס,
פּשוט אין גאַס.

די געפאַר, וועלכע דראָט דעם דורכגייער
מצד אויטאָס אין שטאָט האַנאָווער,
איז אַזאַ ווי פאַר איינעם אַ שווימער,
וואָס זיך באָדן דערוועגט
אין אַ זאָנע מיט הײַפיש —
מיט אַ שוואַרצער סטײַע, צי בלאָווער.

---

* אונטערדריקונג פון דעם געשלעכט־אינסטינקט.

איצטער פרעגט:

אויף וואָס פֿאַר אַן אייביק לעבן קאָנען האָפֿענען זיי, ניט געֿרעדט
שוין פֿון די, וועלכע שטאַרבן אין שלאַכט פֿאַרן פֿאָטערלאַנד, אָדער אין בעט
פֿרידלעך גוססן אויס, מיט אַ שמייכל, מיט אַ זויערשטאָף־קישעלע און...

די געטלעכע קאָמפּאָזיציע פֿון דעם INRI־ספֿר
דערלאָזט ניט צו רעדן דערפֿון.

פֿאַלט כּורעים, פֿאַלט כּורעים, פֿאַלט כּורעים — ווערטיקאַל הייבט זיך אויף
אַ תּפֿילה,
די ליבע צו מענטשן און מוידן צעגייט זיך — האָריזאָנטאַל.

און אַ סך מאָל חלומט זיך מיר אין מײַן בלאָוון דעליר:
דער דעלטאַפּלאַן — אָפּגעפֿוילן ער איז אויף דער פּלייצע בײַ מיר,
און אין טיפֿן נאַרקאָז, אָנעם קרייץ אין מײַן הימלישער רײַזע
כּ׳פֿלי מיט אָפֿענע אָרעמס, צעשפּרייט ווי אַ ראָב, צי ווי די ווײַסע
נחס טויביכע יונה — איך שאַר אין רוימען: ס׳איז אפֿשר באַשערט
כאָטש אַ פֿאַסיקל ערד פֿאַר דער ערד...

פולבאַטייַטיקער שליסל צום ייִדישן ספר INRI

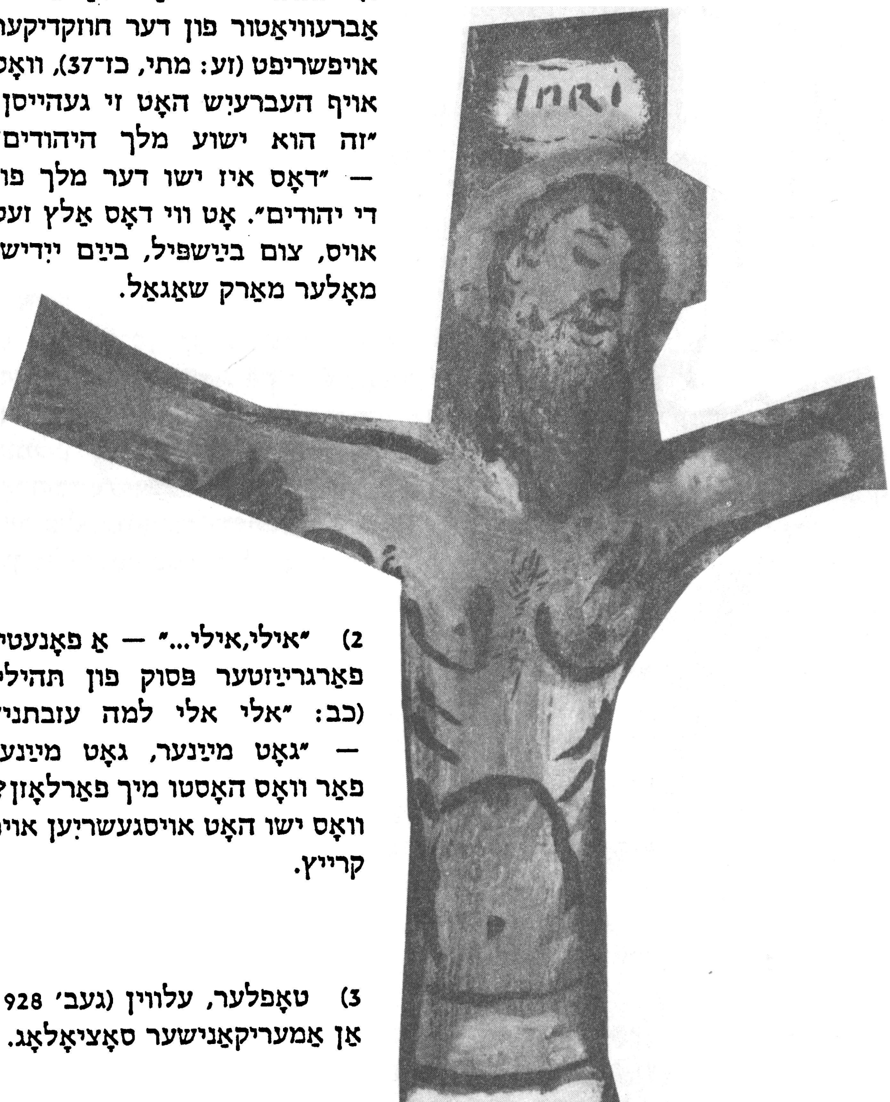

1) INRI — אַ לאַטייַנישע אַברעוויאַטור פון דער חוזקדיקער אויפשריפט (זע: מתי, כז־37), וואָס אויף העברעיִש האָט זי געהייסן: ״זה הוא ישוע מלך היהודים״ — ״דאָס איז ישו דער מלך פון די יהודים״. אָט ווי דאָס אַלץ זעט אויס, צום בייַשפּיל, ביַים ייִדישן מאָלער מאַרק שאַגאַל.

2) ״אילי, אילי...״ — אַ פּאָנעטיש פאַרגרייַזטער פּסוק פון תהילים (כב: ״אלי אלי למה עזבתני״,) — ״גאָט מייַנער, גאָט מייַנער, פאַר וואָס האָסטו מיך פאַרלאָזן?״, וואָס ישו האָט אויסגעשריִען אויפן קרייץ.

3) טאָפּלער, עלווין (געב׳ 1928), אַן אַמעריקאַנישער סאָציאָלאָג.

אין זײַנע ביכער („דער צונויפֿשטויס מיט דער צוקונפֿט", „אַ פּאַרטראַג וועגן דער עקאָ־ספּאַזמע" און „די דריטע וועלע"), וועלכע זענען מיר צו דער רעכטער צײַט ניט דערגרייכלעך געווען, לייגט ער אויס זײַן קאָנצעפּציע וועגן דער אַנטוויקלונג פֿון דער מענטשהייט־געשיכטע: נאָך דער לאַנדווירטשאַפֿטלעכער (10.000 יאָר) און דער אינדוסטריעלער (3.000 יאָר) עפּאָכעס וואַרט אונדז די טעכנאָטראָנישע תּקופֿה, וועלכע טאָפֿלער באַטראַכט ווי אַ נײַע ציוויליזאַציע.

4) דעקאַרט, רענע (1596—1650) — אַ פֿראַנצייזישער פֿילאָסאָף. פֿאַר די נאַטור־באַטײַטן האָט ער אָנגעווענדט בלויז אַזעלכע דעפֿיניציעס, וואָס ליגן אין גרונט פֿון מאַטעמאַטיק: די גרייס, פֿיגור און באַוועגונג — אַ מין אַלוועלטיקע קאָאָרדינאַט־סיסטעם, וואָס פֿון איר צו רעדן אין אַזאַ איראָנישן טאָן, ווי סע טוט עס דער INRI־פּערסאָנאַזש, איז, יעדן פֿאַלס אין זײַן לאַגע, ווייניקסטנס, אומבאַהיטזאַם.

5) יאַספּערס, קאַרל (1883—1969) — אַ דײַטשישער פֿילאָסאָף־עקסיס־טענציאַליסט. דער ציל פֿון פֿילאָסאָפֿיע, לויט זײַן קאָנצעפּציע, איז צו שאַפֿן אַ מין אַלגעמיינעם קאָמוניקאַטיוו־דרך צווישן אַלע תּקופֿות און לענדער, וואָס ס'איז נעמלעך דערמעגלעכט אויף דער ערד געוואָרן אַ דאַנק דער „אַקסן־צײַט" (3־8 יאָרהונדערטער פֿאַ"צ), ווען ס'האָבן איינצײַטיק אַקטיווירט און געווירקט אויף דער פּלאַנעטאַרער ציוויליזאַציע די ערשטע גריכישע דענקערס און די גרינדערס פֿון די וויכטיקסטע פֿילאָסאָפֿיש־רעליגיעזע טראַדיציעס אין אַזיע. מיט אייניקע קאָפּיעס פֿון קאַרל יאַספּערס רוי־עקזעמפּלאַרן, אַרום 25—30 זײַטלעך, האָב איך צופֿעליק געהאַט אַ געלעגנהייט זיך צו באַקענען אין 1980, אין לײַפּציג, אינעם באַוווּסטן "Auerbachs Keller", — אַ בירשענק, ווּ פֿאַוסט, ווי אויך געטע גופֿא אַ מאָל, האָט זיך פֿאַרנומען מיט *γνωθι σεαυτον** און דערנאָך כוליגאַנעוועט דאָרטן אין איינעם מיט מעפֿיסטאָ.

6) וועגן די אַטמאָספֿער־אָפּזאַצן אין בורמע האָבן מיר געניטערע אָנגאָבן: 5000 מם per annum אויפֿן פֿלאַכלאַנד און 3500 מם אין די בערג.

7) „דער וואָס רעדט... פֿאַרלאָזן" — אַ ווילדער מיש־מאַש פֿון איבערגעדרייטע אַרויסזאָגונגען פֿון פּאָלוס (קאָרינט' 1, 14:2) און יוחנן (אַנטפּלעק' 2:4).

8) אינעם לאַטײַנישן אָריגינאַל קומט אַ לאַנגער אָפּזאַץ, וואָס מיר ברענגען דאָ ווײַטער, אַרויסטראַגנדיק אים אינעם „שליסל" צוליב דער קאָמפּאָזיציע פֿון דעם איבערגעלאָדנטן מיט פֿאַך־ און ספּעציעל־טערמינען טעקסט. אָט איז דער פֿראַגמענט:

*) אַ מין זעלבסט־אַנאַליז בײַ די אורגריכן.

"אַ טיר איז אַ חלול, דורך וועלכן אַ מענטש קאָן ניט נאָר
אַריַין־ צי אַרויסהולכן — ער קאָן אַ פריַינד, צי אַ פיַינד
אַריַינפירן אָדער אַרויספּערען, אָדער ער קאָן זיך
פאַרשליסן און קיינעם ניט זען, צי פאַרשפּאַרן דאָס וויַיב.
אַ טיר פלעגט מען שטעלן פון האָלץ, סע פלעגט טרעפן זיך אויכעט
אַ שטיינערנע טיר, און שוין זעלטן — אַ טיר פון מעטאַל;
אַ טיר מיט צוויי האַלב־טירלעך; פון איין שטיק; אַ ברעטל פאַפּיר,
וואָס צושטעלן פלעגט מען צום דורכבראָך — אַזאַ פרימיטיוו
פלעגט הייסן אַלמנה־טיר: ניט קיין זאַוויסעס
און ניט קיין פאַרשלאָס האָט זי ניט געהאַט; אַ טיר מיט אַ שוועל;
אַ טיר מיט אַ באַנק, ווו די וויַיבער צעזעצן זיך פלעגן און קנאַקן
פיסטאַשקעס, ווי דאַרפשיקסעס, און גרינדזן ביז טיף אין דער נאַכט.
אַ טיר פלעגט האָבן געוויינלעך צוויי צאַפּנס — אויבן און אונטן —
וואָס זיי מוזן אַריַינגעשטעלט ווערן אין שפּעלטלעך: אַ שווער שטיקל ברויט
פאַרביַיטן אַזאַ מין מאָדעל, נאָר אַ ברירה?..
אַ טשאָווק אין דער טיר — איז געווען אַ סימבאָל, אַ באַטיַיטזאַך.
"אַ טשאָווק אין דער טיר קאָן מען ניט פונעם טירהאָלץ אַרויסציִען,
מע זאָל ניט צעריַיסן דאָס האָלץ", — זאָגט דער למדן* אונדז אָן.
אַ טשאָווק, ווען מען פלעגט אין דער טיר אים אַריַינקלאַפּן, פלעגט מען
אים געבן אַ ברכה: אַזוי ווי איר הייליקט אַ פּאָן!

אָבער מער פון אַ טשאָווק, צי אַ פּאָן, האָב איך פרוּיִשע זאַמדפּלאַזשעס ליב".

9) די דאָזיקע קרייצאַרטן רופן זיך אָן אויך: דער לאַטיַיִנישער — פּאַסיאָנסקרייץ, דער עגיפּטישער — אַנטאָניאָס־קרייץ, דער בורגונדישער — אַנדרעאָס־קרייץ... אין קריסטנטום זענען באַקאַנט 18 קרייצפאָרמען.

10) דיסידענטן — אורשפּרינגלעך: קריסטן, וועלכע אָנערקענען ניט די אויטאָריטעט פון דער הערשנדיקער קירך. דער טערמין איז ברייט פאַרשפּרייט געוואָרן אין דער רעפאָרמאַציע־תּקופה, מען האָט זיך באַניצט, למשל, מיט אים באַנענענדיק אַזוי די קאָנגרעגאַציאָנאַליסטן אין ענגלאַנד, ווי אויך די מעטאָדיסטן, קוואַקערן און באַפּטיסטן אין אַנדערע לענדער.

11) אַ סעריע פון ענציקלאָפּעדיעס און לעקסיקאָנען, אַרויסגעגעבענע דורך לאַרוס־פאַרלאַג (געגרינדעט אין 1852, פּאַריזש); P.Larousse (1817—1875) — פראַנצייזישער לעקסיקאָגראַף, וועלכער האָט גאָרניט געהאַט מיט די רוסן.

*) זע: S. Kraus. "Talmudische Archäologie", S. 339

12) וולאַדימיר דאַל (ВЛАДИМИР ДАЛЬ, 1801—1872) — דער מחבר פון דעם וועלטבאַרימטן אויסטײַטש-ווערטערבוך פון דער גרויסער לעבעדיקער רוסישער שפּראַך, אין 4 בענד.

13) "ניט אַלע וועלן אַנטשלאָפן מיר ווערן...": אינטערעסאַנט איז, אַז אין פאַרשיידענע איבערזעצונגען פון דער ברית חדשה טרעפן מיר גאַנץ אַנדערע אויסטײַטשונגען פון דעם דאָזיקן פּרעז, למשל, אויף דײַטש (ביַי לוטערן):

"Wir werden nicht alle entschlaffen"
אויף פראַנצייזיש: "Serons pas tous morts"
אויף העברעיִש: "לא כֻּלָּנוּ נִישַׁן הַמָּוֶת"
אויף רוסיש: "Не все мы умрем"
אויף רומעניש: "Nu toţi vom adormi"

דאָ דריקט זיך עטימאָלאָגיש אויס, לויט אונדזער מיינונג, די פאָרשטעלונג פון יעדן פאָלק וועגן דעם טויט פון אַ מענטשן ווי בלויז אַן ערדישן אָדער ווי אַן אַלגעמיין-קאָסמישן פאַרשווינדונג-פענאָמען.

14) סאַקיאַ-מוני — איינער פון די עטלעכע נעמען פון בודאַ. טוען (זען) — אַ געוויסע לערע אין בודיזם, וואָס זאָגט, אַז דער מענטש קאָן זיך פאַראייניקן מיט גאָט שוין בעת זײַן ערדיש לעבן, אַנטדעקנדיק אים "אינעם אייגענעם גײַסט, אין דער אייגענער נאַטור".

15) מאָאָן — אַ הײַנטצײַטיקער פּריידיקער, פּראָקלאַמירט זיך אַלס ווידער-געקומענער קריסטוס. האָט אַ סך אָנהענגערס און נאָכפאָלגערס אין דרום-קאָרייע, אין אַמעריקע און אייראָפּע, מיינסטנס אין דײַטשלאַנד.

16) אינעם לאַטײַנישן אָריגינאַל שטייט דאָ אַ מיאוסע קללה.

17) אַ ניט-פאַרשטעלטער פּאַראַפראַזע, זע: ירמיה, ה-ח, "סוסים מְיֻזָּנִים..."

18) די גימטריה פון דעם הויכן באַטײַט (לויט דער קבלה) איז 300, דאַן ווען דער נאָמען פון ישו גיט אונדז אַ ציפער 316 און קען אויף צוריק אין בוכשטאַבן איבערגעלייענט ווערן ווי אַן אַבּרעוויאַטור פון ווערטער "ימח שמו וזכרו" — "זאָל דער נאָמען זײַנער און דער זכר נאָך אים אָפּגעווישט ווערן".

19) אָט זענען די דרײַ סטראָפעס פונעם לידל, וואָס קומט באַלד נאָך דעם העבסט ערנסטן אַפּאָקאַליפּטישן פּאַסאַזש און שטימט בכלל ניט מיט דעם קאָנטעקסט — סײַ אינהאַלטלעך און סײַ סטיליסטיש:

אָן אַ שיער רויזן בליִען אויף הערלעכער וועלט!
דו ביסט מיַין שענסטע, דו ביסט מיַין טיַיערסטע, סינאַמאָמייע!
Sinamomea! — איך זע מיַין נשמה: זי קוועלט,
פראווערט געבורטסטאָג, קוקט ווי אַ נאַרישע... מילא!

Sinamomea! —, וואָס פאַר אַ פיַיערדיק וואָרט!
גאָטעניו, כ'דאַנק פאַר די געטלעכע דיַינע אידייען
און פאַר דער שאַפונג, ווו ס'האָט זיך געפונען אַן אָרט
וועגן אַ בלום, און די בלום איז — Sinamomea!

רעדט מיר ניט מער פון מיַין לעבן און פון מיַין טויט —
כ'קען איַיער יווניש ניט, רוימיש ניט, ניט אַרמיש,
כ'קוק שטילערהייט, ווי דער הימל פאַרדרייט זיך, ווערט רויט,
ווינטיק, פילבלעטערדיק, סימפּאָניש, סינאַמאָמייִש...

20) ס'האָט זיך איַינגעגעבן צו רעסטאַווירן און פונאַנדערשיפרירן דעם פאָלגנדיקן פראַגמענט:

a. דער לעבנסשטאָף, וואָס איז צעזייט אין מיליאַסן אינדיווידן — דער סוד פון פריידן און ליידן.
b. דער ביאָגענישער שטאָף, וואָס ווערט אויסגעאַרבעט און איבערגעאַרבעט דורכן לעבן: קוילן, ביטום, קאַלכשטיינער, נאַפט — די קוואַלן פון הויכע ענערגיעס און דער סוד פון אַפיקורסות.
c. דער קאָנסערוואַטיווער שטאָף: האַרטער, פליסיקער און גאַזאַרטיקער — דער סוד פון די בערגפֿייסאַזשן, פון מידבריות און ימען און וואָלקנס.
d. ביאָקאָנסערוואַטיווער שטאָף — דער סוד פון די באָדנס און וואַסערן, פון קאָראַלן און פון דער בערגקאָרע — די סודות פון לעבן.
e. דער שטאָף, וואָס געפינט זיך אין ראַדיאָאַקטיווער צעפאַלונג — דער סוד פונעם טויט.
f. די צעזייטע אַטאָמען, וועלכע בילדן זיך פון כּלערליי ערדשטאָפן אונטער דער ווירקונג פון די קאָסמישע אויסשטראַלונגען — דער סוד פון תּחית־המתים.
g. דער שטאָף פון קאָסמישן אָפּשטאַם — דער סוד פונעם עִבור.

21) "תּחית־המתים צו ווערן..." דער טעקסט איז געשעדיקט. אייניקע טעקסטאָלאָגן, צו וועלכע ס'האָט זיך געווענדט דער איבערזעצער, זענען ביַי דער מיינונג, אַז אַרויסגייענדיק פונעם אינהאַלט פון דער דאָזיקער סטראָפע, איז זי פון אָנהייב אָן ניט געווען לייענעוודיק. די ביאָניקער גלייבן אָבער, אַז ס'איז דאָ יאָ "אויסגעשריבן" געווען אַן אמתער "רעצעפּט", וועלכן, קאָן זיַין, ס'האָט שפּעטער ספּעציעל עמעצער קאַליע געמאַכט — אַ קריסט אַ פאַנאַטיקער אָדער

עפעס אַ וויסנשאַפטלעכער צענזאָר. דער מיקולינער גלח, אַגב, איז איבערגעצײַגט, אַז דאָ האָט זיך אַרײַנגעמישט גאָטס האַנט אַליין.

22) דאָזי, ריינהאַרט פּיטער (1820—1883) — אַ האָלענדישער היסטאָריקער. דער זעלבער דאָזי, וועגן וועלכן עס דערמאָנט אין איינעם אַ בריוו צו קאַרל מאַרקסן זײַן פעטער ליאָן פיליפּס: "אָט דער גרעסטער אָריענטאַליסט אין אייראָפּע דערווײַזט (ס'איז זײַן אַנטדעקונג), אַז אונדזערע אורעלטערן אַברהם, יצחק און יעקב האָבן קיין מאָל ניט עקסיסטירט; די בני־ישראל זענען געווען געצן־דינערס און האָבן אומעטום מיט זיך אַרומגעשלעפּט אַ שטיין אינעם "אָרון־קודש" (זאַלטבאָמעל, 12 יוני 1864), אויף וואָס דער זעקס־ און פערציק־יאָריקער, גײַסטרײַכער מאַרקס האָט אים מיט אַ מין קלוגן שמייכל געענטפערט: "...פון זינט דאַרווין האָט דערוויזן, אַז מיר קומען אַלע אַרויס פון דער מאַלפּע, קאָן שוין, דאַכט זיך, קיין שום שטויס ניט צעשאָקלען אונדזער גרויסן זיך מיט אונדזערע אָבות. אַז דער חומש איז אָנגעשריבן געווען ערשט נאָך דעם צוריקוואַנדערן פון דער בבל־געפענגעניש, דאָס אויפגעקלערט האָט נאָך ספינאָזע..." (לאָנדאָן, 25 יוני 1864).

אינהאַלט

Mithus judaicus

10 צו דער קוואַנט־טעאָריע: ליכט
11 אונטער דער זון
12 דער געבענטשטער וועג חנוכס
13 Mithus judaicus
15 דער 10טער רוימישער לעגיאָן
16 אין וועג
18 באָטאַנישע שטודיעס
19 סטאַניסלאַוו — דער תּנך־לייענער
21 עלעגיע בײַם ריבינסקער ים
22 רויטע קוילן
23 גענעזיס
24 Ab ovo
25 רוימישער קינעמאַטאָגראַף
27 הייזעריקע שלענג
28 דרעקוץ
29 איך וואַרט אויף משיח — —
30 פּראָיעקט פון אַ דענקמאָל מײַן טאַטן — —

מיט דעם בוים אין דער מיט

32 40 יאָר פרידן
33 מײַן אַנטדעקונג
34 אַ שפּאַציר מיט דער גאַנצער משפּחה — —
35 Panta rei
36 מיט דעם בוים אין דער מיט
37 יובל
38 ווער עס קאָן
39 פון דער אייביקער קינדהייט
40 Enfant perdu
41 עקספּערימענטן מיט די אייביקע וועלט־עלעמענטן
42 פעניקס
43 מזוזה
44 פרעסקע "קיום"

אַ פרײלעכע װעלט

I

48 די װעלט
49 װ.ט.ר. — װיסנשאַפטלעך־טעכנישע רעװאָלוציע
50 אַ גליקלעכער חלום
51 די ראַקעטיזאַציע און דער צאָרן פון דער שטילער נאַטור
52 אױפן גרינעם בולװאַר
53 דער אַסטאַנקינער טורעם
54 אַ טרױם
55 ליעטע
56 מיטל־עלטערלעכע קאָסמאָגאָניע
57 װיזיט
58 דער פינצטערער שאָו
59 דער שװאַרץ־רױטער שװאָם
60 אױף די לאָנקעס און פעלדער
61 קרעדאָ

II

62 ענטראָפּיע
63 אַ שמועס מיטן װײַסן געשפענסט — —
64 ייִדישער פּאָציפיזם
65 אױף דער שטילער דעליאַנקע — —
66 מען אײַלט זיך, מען װײסט ניט...
67 מינהגים
68 אַנטיקװאַריאַט
69 צו גאַסט בײַ דעם פעטער רחמיאל, בײַם אַמעריקאַנער
71 פילאָסאָפיע
72 צו דער װעלעס־טעאָריע. דעות

דער קאַנאַריק

74 עס שפּריצט בלוט
75 אָן עבֿירה די צײַט, אָן עבֿירה די לופט װאָס איך לעב — —
76 אַ פערז פון װערגיליוס
77 דער קאַנאַריק

78 פּאַראַפראַז
79 פראַנצייזישע סערענאַדע
80 פּאַנורג
81 מײַן עלטערער ברודער
82 אַ הימען פאַר מײַן ערשטער געליבטער
83 צווייטער הימען פאַר מײַן ערשטער געליבטער
84 דריטער הימען פאַר מײַן ערשטער געליבטער
86 יאָרצײַט
87 פּראָמענאַד
88 וואַלוול, אַן אַ בילעט
89 אַ שוואַרצער שווערער שוואַן שווימט שטיל איבערן הימל — — —
90 בקעת עצמות

Calystegia sepium

92 איר זאָלט זיך ניט קושן, שפּאַצירנדיק אויף דער אײַזנבאַן
93 דער קלאַנג פונעם קײַלעכבליץ בײַ טאָג אויפן פעלד מיט זונבלומען
94 אָדע
95 אינעם גראָז, אין גן־עדן, אויף דר׳ערד
96 De profundis
97 בײַם טיש
98 דאָס צוזאַמענטרעף־אָרט — Figueras
99 נאָך אַ נאַכט איז פאַרגאַנגען אונטערן ווילדן געשטערן — — —
100 דאָס "E" פון דער שיינער נאַטור
102 לעצטע נײַעס
103 וועגן דעם בורשטין־טאָטעם
104 אַ שׂרפה
105 שיין איז די לאַנדשאַפט בײַ אונדז — — —
106 אַ האַרבסטיקער עקל, די ליבע
107 איר מאַן איז ניט מסכּים

23 ל. בעטהאָווענס פּרעלודיעס און פוגעס בײַם ים
(פונעם ציקל)

110 טעראַפּיע
111 נײַער בראשית
112 תּמיד געפינט זיך אַ שיף — —
113 אין די שטראַלן ווי קראַטעס

114 ריפֿן, אײַנגעבוירענע קראַנקשאַפֿט
115 שעזלאָנגען
116 אָנהייב מײַ איז געפֿאַלן אַ שניי — —
117 אײַער ל.ב., דער מעלקער
118 די קאָרעטע
119 פֿישפֿאַנג אין ווענעציע
121 מוינאַקי, אין די ריזיקע שלײַמבעדער

די זײַטיקע טיר

126 ליכט־גראַוויטאַציע — אונדזער אייביקע רעאַנימאַציע
127 קינדערנעכט אין אַ וועלטאַל, וואָס הוידעט און שלײַדערט אַ קינד
128 דאָס זיסע אומענדלעכע לעבן
129 די ערשטע סימנים
130 אַ מיקראָטראַקטאַט צו דער מורא־טעאָריע און ענלעכע זאַכן
131 נײַער מיטאָס
132 אַ לופּטיק בלעזעלע אין קאָפּ — —
133 כ׳גיב נאָר אַ טראַכט — און די גאָלדענע, געלע מאַראַנצן — —
134 אין דער ראָזעווער באָד
135 וועגן קעץ
136 האַרבסט
137 מענטשן אָן פֿליגל
138 פֿרידלעכע רוועבערס
139 די זײַטיקע טיר
140 דער לעצטער בליק

פּאָעמעס

142 רענדסבורגער מיקווה
151 שיק מיר אַ בשורה
167 ספר Inri

EN DORMANT

Toute l'histoire part en quenouille. Moïse
N'est nullement le Maître et Salomon n'a pas encore
Écrit son merveilleux Cantique des Cantiques,
Il n'a même pas lu André Voznessenski —
Et Alexandre Macedonski (est-ce Aronski ?)
N'a jamais vu d'épée ni de cheval.

Maintenant vous savez ce que veut dire
Jeter un coup d'œil sur l'histoire humaine
Tout en dormant,
Étendu sous un cerisier, dans l'herbe et les odeurs
(la brûlaison des feuilles mortes),
Dans la petite ville de Florecht où le voisin de gauche,
Bizarrement se nomme Moshé
Et crie sur le petit Shuni (probablement Alexandre),
Prendre la bouillie des vieillards, c'est du vol, tu entends !
Et Shlomo,
Le voisin de droite, un cheminot, martèle obstinément
Son clou sans fin dans la toiture tout en chantonnant
Une doïna, un refrain, une fadaise, une incongruité,
« Qu'il me baise des baisers de sa bouche »,
Et l'odeur monte et désormais tout est en ordre
Dans l'histoire de la chère humanité.

פראַנציייזיש : שאַרל דאָבזשינסקי

Lev Berinski

FISHING IN VENICE

Poems

©
All rights reserved by Lev Berinski

Printed in Israel

Photo: **Renate von Mangoldt,** Berlin

H. Leivik Publishing House
30, Dov Hoz Str., Tel-Aviv 63416, Israel